

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

II. Principia & Documenta vitae Christianae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

PRINCIPIA

ET

DOCUMENTA VITÆ CHRISTIANÆ.

ELECTIS DEI

Per Universum Orbem Dispersis

J O A N N E S

Miseratione Divina,

Tituli Sancti Bernardi ad Thermas S. R. E. Presbyter

C A R D I N A L I S B O N A

Gratiam, & Pacem quæ superat omnem sensum.

Unc Libellum Vobis offero, quâ par est veneratione, felices animæ, vasa honoris & misericordiæ, genus electum, gens sancta, Filii Dei destinati ad gloriam ante mundi constitutionem, qui pretioso sanguine Christi redempti, & à servitute peccati dono gratiæ ipsius liberati, ignominiam crucis non erubescitis. Vobis enim datum est nosse mysteria regni cœlorum, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati estis. Vos elegit Pater cœlestis in partem sortis Sanctorum, ut essetis sancti, & immaculati in conspectu ejus in charitate, in quo prædestinati estis, non secundum opera vestra, sed secundum propositum voluntatis ejus. Pro Vobis Dei Filius oravit, cum transiturus de hoc mundo ad Patrem dixit, *Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti. Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt.* Pro mundo autem non oravit, quia omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex Patre. Ideò non audiunt verba vitæ, qui de mundo sunt; & si audiunt non intelligunt, quia animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei. Et Christus quidem lux vera est, quæ illuminat omnem

omnem hominem venientem in hunc mundum, sed mundus eum non cognovit, nec videt eum, nec scit eum, nec spiritum veritatis potest accipere. Hoc est autem iudicium, & causa damnationis reproborum, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem; erant enim eorum mala opera, & omnis qui male agit, odit lucem. Quod si in vita, & prædicatione suâ Christus lux fuit, præcipue tamen universo mundo in cruce resplenduit; lignum enim illud, in quo erant fixa membra morientis, etiam cathedra fuit docentis. Audiamus ergo quid nos doceat. Id nimirum docet moriens, quod docuerat vivens: *Qui non bajulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.* Crucem igitur amplecti, & Christi sequi vestigia salutis nostra est: in cruce plenitudo meritorum reperitur: & hæc Christianorum sublimior philosophia, scire Christum, & hunc crucifixum. Atque utinam hæc Principia, & Documenta Vitæ Christianæ legentibus aperiatur Deus cor ad intelligendum, dispellens tenebras ignorantiae, & sanans animæ languores, ut erepti de potestate tenebrarum ad agnitionem veritatis perducantur. Hujus rei gratia Deum oro, ut det illis virtute corroborari per spiritum ejus in interiorum hominum, ut charitas in eis magis, ac magis abundet, ut sint sinceri, & sine offensa, repleti fructu justitiæ, Deo per omnia placentes sine querela, & sine reprehensione. Hoc votum meum pro illis est: pro me autem Deum precor, ut mentem meam luminis sui claritate perfundat, & meam imbecillitatem brachii sui potentiâ confirmet, ne, qui aliis prædico, moribus doctrinæ repugnantibus, reprobis efficiar. Vos etiam rogo amici Dei, & oves pascuæ ejus, memores mei estote in orationibus vestris, ut quod hæc pagina docent, operibus comprobem, meisque legibus obtemperem, eo vires largiente qui dixit: *Sine me nihil potestis facere:* qui cum Patre, & Spiritu sancto unus est Deus, unus est Dominus, gloriosus, & superexaltatus in sæcula. *Amen.*

Imprimatur,

Si videbitur Reverendissimo P. Magistro Sacri Palatii Apostolici.

J. de Angelis Archiep. Urbini Vicegerens.

Imprimatur,

Fr. Raimundus Capifucchus Ord. Prædic. Sacri Palatii Apostolici Magister.

P R I N-

P R I N C I P I A,
 ET
 D O C U M E N T A
 VITÆ CHRISTIANÆ.
 P A R S I.
 De Vita Christiana, ejusque fine, & officiis.

S. I.

De tribus generibus Christianorum.

Cum omnem Christianorum multitudinem in Catholica Ecclesia viventium, eorumque mores & instituta veluti è specula prospicio, tria quasi eorum genera mihi videor deprehendisse. Unum est eorum, qui Christi doctrinam, & exempla in spiritu & veritate sectantes se re & nomine Christianos esse perpetuam & exactissimam Evangelicam perfectionis exercitatione ostendunt: Deo enim fervientes, & in lege ejus die ac nocte meditantes carnem suam cum desideriis, & concupiscentiis crucifigunt, nullis adversitatibus victi, nullis prosperitatibus depravati. In hoc autem genere nonnulli eminent, quorum virtutes ultra humanam conditionem asturgunt. Servant siquidem continentiam usque ad tenuissimum victum & perpetuum jejunium: puritatem custodiunt usque ad cujuscumque etiam licitæ delectationis contemptum: patientiam exercent usque ad cruces & flammam: seipsum abnegant usque ad omnimodam abjectionem, & odium sui: divitias spernunt usque ad patrimonia distributa pauperibus: Deum diligunt usque ad supremum gradum, qui in hac vita haberi potest: omnes denique virtutes in gradu heroico possident, ita ut mirentur cæteri, qui eos vident, & fateantur imbecillitatem suam, quia ad tantam perfectionem pervenire non possunt. Sed horum numerus ad paucissimos redigitur, & vulgò ignotos, qui sibi, ac mundo mortui, & crucifixi vitam degunt absconditam cum Christo in Deo.

Alterum illos complectitur, qui orthodoxæ fidei professione contenti his rebus dumtaxat, quæ foris apparent, Christiani hominis officia contineri arbitrantur; timentes quidem Deum, sed & idolis suis servientes. Ad Sacramenta frequenter accedunt, sed tantam animi remissione & socordia, ut ex frequentia nihil proficiant; à gravioribus peccatis abstinere satagunt, leviora negligunt: exteriores Religionis actus non omitunt; sed terrenis affectibus immergi, sibi que semper & propriis commodis addicti, quid sit vita interior, quid perfectio Christiana, quid ascensus mentis in Deum, quid abnegatio rerumque omnium abdicatio, sine qua neminem posse suum esse discipulum toties Christus docuit, aut prorsus ignorant, aut discere nolunt: & si quis eis sanctioris vitæ documenta proponat, illa ad Monachos, & ad Anachoretas ablegant stulto & lachrimabili errore decepti.

Tertium genus illos omnes comprehendit, qui ideo Christiani dicuntur, quia à Christianis parentibus orti, & aqua baptismatis regenerati inter Christianos commorantur: moribus autem deteriores sunt infidelibus, improbi, sceleribus pleni, abominabiles, quorum immensa multitudo est.

S. II.

Tertium genus Christianorum describitur.

HI sunt qui ore Deum fateantur, factis negant: corpus enim suum ejusque commoda nimis amantes, & sæculi legibus pertinaciter adhærentes contra Evangelicam veritatem ita se obdurant, ut se esse Christianos penè erubescant.

Foyent

Fovent quotidè peccata sua, & flagitiis in consuetudinem versis etiam verecundiam perdidierunt. Nihil sapiunt nisi terram, bonaque & mala solius corporis voluptate perpendunt, & sic omnes vitæ suæ actus disponunt, ut veluti bruta animalia corporis sensibus obsequantur. Maximum bonum judicant opes, quas si bonis artibus nequeunt, malis assequi student. Nihil illis turpe, nihil indignum, dummodo pecuniis affluant & dignitatibus, quibus ad injuriam Creatoris sacrilegè abutuntur; & quod olim de quibusdam Cræcis dictum legimus, ædificant quasi semper victuri, vivunt quasi alterâ die morituri. Hæc autem faciunt, quia verbis domini non credunt, & humanæ conditionis obliti longam sibi annorum feriem pollicentur. Quiescunt in rebus transeuntibus, quæ rursus ab aliis occupandæ sunt, nihil solliciti de permanentibus, quia de Æternitate non cogitant. Torquet illos ambitio, dissolvit libido, inflat superbia, lacerat invidia, agitant cupiditates, & justitiæ fastidio laborantes sic Dei mandata averfantur, ut ferè etiam execrentur. Clamat Christus beatos esse pauperes, beatos qui lugent, qui persecutionem patiuntur: isti ex adverso beatos illos dicunt, qui divitiis ad satietatem abundant, qui super alios dignitate eminent, quos omnes venerantur. Edixit ille suum Discipulum esse non posse, qui non renuntiat omnibus quæ possidet: isti, quæ habent, cum amore retinent, cum dolore amittunt; imo & aliena concupiscunt, & si nemo prohibeat, cum injuria rapere parati sunt. Aliqui etiam Ecclesiæ addicti, qui solum Christum partem suam esse professi sunt, suæ promissionis immemores nummos non cessant nummis addere, possidentes sæpenumero sub Christo paupere quæ sub locuplete mundo non habebant. Præceptum Domini est, ut diligamus inimicos nostros, atque his, qui nos oderunt beneficia rependamus: isti & odio habent, & contumeliâ afficiunt, & si factis nequeunt, saltem animo offendunt. Jubet ille: ut auferenti tunicam dimittamus & pallium, ut dexteram maxillam percutienti sinistram prebeamus: quis est qui obtemperet? imò quis est qui hoc sive mandatum, sive consilium non contemnat, non irrideat? Percurrat qui voluerit Christi Evangelium, ejusque sectatores recenset, paucissimos reperiet, qui ad ejus præscriptum vivant, qui ipsum quâ par est æstimatione, & veneratione prosequantur. Sed nec legere, nec audire dignantur, & iniquas mundi fabulationes, atque insanias falsas Verbo Dei

anteponunt, vel ex hoc ostendentes se ad illos pertinere, qui Verba Dei non audiunt, quia ex Deo non sunt. Cum sit igitur hominis Christiani Deo fideliter credere, ejus consilii obsequi, ejus parère mandatis; sit absque dubio, ut qui hæc spernit & conculcat, Christianus non sit: fides enim sine operibus mortua est, nec quidquam prodest magni nominis prærogativa, si mores illi & officia non consentiunt. Inter Christianum & infidelem non sola fides discrimen ponere, sed vita etiam & mores debent, ut vera Religio à falsa operibus distinguatur. Qualis enim fides illorum esse potest, qui sic Deo credunt, ut ejus mandata contemnant? Similes dæmoni isti sunt, qui credit, & contremiscit: atque utinam deteriores non essent, nam dæmon credulitatem habet & timorem: hi fidem jactant, timorem non habent.

§. III.

Peccatum originale causam esse omnium malorum.

CAusam hujus pravitatis nemo potest ignorare, cui nota sit primi hominis prævaricatio. Amisâ enim justitiâ originali in tot mala incidit vitiatæ naturæ massa damnata, ut eorum multitudo omnem vincat eloquentiam. Hinc vita traducitur plena laboris, & doloris, plena vitiiis, & iniquitatibus, suoque pondere proclivis ad malum. Hinc horrenda illa profunditas ignorantæ, quæ mentem nostram tenebrosâ quâdam caligine involvit: hinc cæca & indomitæ concupiscentia, quæ animam deprimit, & affigit humi. Hinc aversio à Deo, & amor rerum pereuntium, atque ex hoc mordaces curæ, infana gaudia, lites, discordiæ, rixæ, hæreses, sacrilegia, infandæ libidines, ac totius ferè humani generis æterna damnatio. Illa siquidem fuit impiæ rebellionis justissima pœna, ut qui propria voluntate in superbiam elatus Deum deseruit, ab eo desertus sit; & qui libero arbitrio bene uti noluit, cum posset: jam ipso ad bonum uti, & Deum diligere sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, aut quæ recta sunt, cogitare nequeat, nisi gratia & misericordia divina ipsum excitet, & præveniat. Homo igitur sibi relictus amoris sui pondere ad se ipsum convertitur, sibi que soli incubans, in se tamquam in centro requiescit. Atque utinam omnes Christiani

stiani hanc veritatem bene perciperent; nam si se captivos esse sub lege peccati, & ad omne bonum ineptos agnoscerent, ab eo utique auxilium continuè & ferventi oratione peterent, qui operatur in nobis & velle, & perficere; & à quo omne lumen, & robur, & omnis sufficientia nostra procedit. Sed jacent plerique in profundo sepulchri, & miserando errore delusi suam cœcitatē, suosque languores amant, & se sanos existimant, quia nesciunt se aegrotare.

§. IV.

Occasio, & scopus hujus Libelli.

HÆc cum sæpius mente revolverem, vitæque transactæ perditos dies in amaritudine animæ meæ recogitarem, duplex me cura invasit, quarum una præteritum tempus, altera futurum respiciens, de utroque anxium & sollicitum reddidit. Nam si dies anteactos simul adesse jubeo, & serium de iis examen instituo, horrore mihi sunt tot Divinæ legis prævaricationes, & toties violata Fides, quæ Christo in Baptismate nomen dedi, abrenuntians Sathanæ, cunctisque operibus, & pompis ejus: puderque me gratiæ Dei infidelem fuisse. Si vero mentis obtutum in ea figo, quæ ventura sunt, Dei tremenda judicia, expavescō, & veniæ ac salutis incertis totis artubus contremisco. In his igitur angustiis constitutus, statui, Deo opitulante, mihi ipsi primum, tum aliis, quos eadem calamitas premit, efficaciter succurrere, & remedia præscribere, quæ semper in promptu sint, ut imbecillitas memoriæ assiduâ lectione reparatur, viamque perfectionis arripere cupientibus proluxæ inquisitionis labor absit. Nam quia omnis disquisitio veritatis fit ex quibusdam principiis, quæ à Philosophis Axiomata, à Medicis Aphorismi dicuntur, quibus præcipuarum rerum compendium ac veluti medulla continetur; propositum mihi est in hoc Libello, quidquid de Vita sanctè instituenda in sacra primum Scriptura, tum in Codicibus sanctorum Patrum, & piorum Scriptorum diffusè legitur, ad certa quædam, & magis necessaria Vitæ Christianæ Principia restringere, quæ brevia sint & concisa, & paucis multa comprehendant. Porro hoc unum est necessarium, à quo summa rerum vitæque beatæ to-

ratio dependet, scire quid sit Christianè vivere. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucratur, anime vero suæ detrimentum patitur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? (Math. 16. 26.)* Quid verò perverius magisque insanum aut dici, aut fingi potest, quam Christiani nomine gloriari, vitamque prorsus alienam à Christi doctrina, & exemplis instituere? Vanum est nomen, cui vita non congruit.

§. V.

Cur Vita Christiana documenta multi discunt, pauci exequuntur.

HÆc autem Præcepta facile possunt omnes legere, discere, & meditari; sed quod valde dolendum est, eorum germanam vim, & notionem pauci assequuntur. Facile omnes agnoscimus iter ad Cœlum parandum esse abnegatione, jejuniis, vigiliis, carnis castigatione, multisque tribulationibus, sed in actionibus nostris aliter sentire videmur. Facile dicimus, oportere Christianum calumnias, persecutiones, tormenta, & ipsam mortem libenter pati; sed cum hæc mala proxima sunt, cum vitæ periculum imminet, tunc caligo mentem obumbrat, & quod antè dilucidum videbatur, incredibili obscuritate circumfusum apparet. Humiles sumus, cum à nemine vilispemur: patientes, cum nihil molestiæ occurrit. Documentis Vitæ Christianæ assentimur, quando nos non attingunt: cum vero ad nos pertinent, tunc irrepunt terrenarum cupiditatum illecebræ, mentemque confundunt; & ea in molliorem sensum, nobisque commodiorem interpretamur. Latet enim veritas caligine obvoluta, eamque oderunt homines ob infitam illi austeritatem, quam natura nostra peccato vitata pati non potest; & quia virtutibus amaritudo, vitii voluptas admixta est, illa offensi, hæc delinuti præcipiti cursu in vitia ruunt, & posthabita veritate mendacium amplectuntur. Quod si aliquando Præceptores audiunt, qui ipsam veritatem proferant, ac veluti oculis exponant, quamvis agnoscant se in tenebris, & umbra mortis ambulare, & aliquo modo ad lucem aspirare incipiant, in suas nihilominus tenebras relapsi oculos claudunt, ne oblatum lumen aspiciant, similes dormientibus, qui

experi-

expergisci conantur, sed alto sopore demersi, protinus in somnum remerguntur. Nemo igitur mirari debet, si multa proponimus, nihil excuimur; tàm quia difficultates, quæ in bonis actionibus solent occurrere, non prævidemus, illisque apparentibus retrocedimus, tum quia magis in propriis viribus, quam in Dei adiutorio confidimus, & ideo ingruente tentatione deficimus, ut discamus non nostræ virtutis esse, sed Divinæ misericordiæ, quod vincimus: tàm quia denique multam speculationi, parum affectui incumbimus, & leges bene vivendi in doctrina potius, quam in conscientia habere volumus, scientiam Divinam studiosè inquirentes, non ut mores habeamus quos illa instituit; sed ut ad hominum laudes per ejus ostentationem perveniamus. Inanis autem labor est sapientiam discere, & insipienter vivere.

§. VI.

Regulas Evangelicæ perfectionis non solis Religiosis, sed omnibus Christianis traditas esse.

Quia plurimi sunt, qui tradita à Christo Christianæ perfectionis documenta nec discere, nec servare volentes, ne illa temere abjecisse videantur, ad illos dumtaxat spectare asserunt, qui claustris inclusi à seculi curis alieni sunt; ostendam evidenter quam sit inanis & falsa eorum persuasio, ut hoc errore sublato veritas patefacta clarescat. Verissimum quidem est, duplici statu Christianorum vitam distingui, mundano, & religioso; uterque tamen, diverso licet tramite, ad eundem terminum tendit: & quod attinet ad praxim virtutum, ad mundi contemptum, ad paupertatem spiritûs, ad amorem Crucis, par utriusque conditio est, hoc solo intercedente discrimine, quod Religiosi solemnium votorum ac regularum vinculis divinsti, strictiori jure quam mundani ad perfectionem tenentur, in reliquis una & eadem vitæ ratio ab utrisque requiritur, unum & idem Evangelium omnibus prædicatum est. Cumque Deus nihil præcipiat nisi Charitatem, nihil prohibeat nisi cupiditatem, nulla in his differentia, nulla exceptio personarum reperitur. Præcepit Salvator noster, ne quis verbum otiosum loquatur, rationem de illo redditurus in die judicii, ne quis irascatur, ne quis concupiscat,

nec ullam videmus positam esse distinctionem inter Monachos, & conjugatos. Simili modo cum dixit beatos esse qui lugent, infelices qui rideant: cum docuit, nos oportere semper orare, omnibus renuntiare, vitam odisse, nos ipsos abnegare, injurias patienter ferre, intrare per angustam portam, nullum certè hominum genus exclusit. Paulus item Apostolus, cum omnibus Christianis etiam conjugatis filiosque nutrientibus scriberet, nonne ab illis omnem exigit vitæ Monasticæ disciplinam? *habentes, inquit, alimenta, & quibus regamur his contenti sumus (1. Tim. 6: 8.)* Quid amplius ab Anachoretis requireret? Petrus quoque & Jacobus Apostoli, nonne ad omnes Christi fideles scribebant, cum eos hortabantur, ut essent sancti, integri, perfecti, in nullo deficientes, (1. Petr. 1: 15. Jac. 1: 4.) Christus denique cum dixit, *Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est (Matth. 5: 48.)* sermonem habuit ad omnes in se credentes, quibus altissimum Sanctitatis scopum præfixit, ut omnes qui per adoptionem Filii Dei nominamur, & sumus, Patris Perfectionem æmulemur. Magna itaque cunctis Christianis sanctitatis necessitas indicta est, ne à paterna hæreditate tanquam degeneres excludantur.

§. VII.

Hujus Libelli utilitas, & exhortatio ad perfectionem.

Ided contemptis omnibus, quæ bona mortales putant, huic soli curæ incumbendum est, ut per Christi vestigia ad Evangelicæ perfectionis culmen properemus. Ad hoc referuntur quæcumque in hoc Libello collecta sunt, ut superatis sensuum præstigiis, & veritate comprehensâ, quasi in Regionem originis nostræ revertamur, de vitiis triumphaturi, & in perpetuum regnaturi. Filii hujus sæculi persuadere conantur, perfectionem rem difficillimâ esse, nec posse in hoc mundo inveniri, ut segnis effectus homo quærere non audeat, quod se consequi posse desperet. Sed volenti nihil difficile, & quidquid arduum est, gratia Dei facile reddit. Tanta est autem pulchritudo justitiæ, tanta jucunditas æternæ lucis, tantus splendor incommutabilis veritatis, ut si unius tantum

tum diei morâ in ea manera liceret, innumera- biles hujus vitæ anni pleni delitiis, & omni af- fluentiâ temporalium bonorum, merito contem- nerentur. Scriptum est enim, *Quia melior est dies unâ in atriis tuis super millia* (Psal. 83.) Ne- mo autem mirari debet, si quæ aliquando in hoc tractatu repetita occurrent; connexa sunt enim virtutum documenta, & hæc est vis veri- tatis, ut quo propius ad ipsam accedimus, eò frequentius in eandem incurramus. Si quæ ve- rò aspera & difficilia, si quæ graviora, & hu- manæ fragilitatis vires excedentia videantur, meminisse juvabit regnum cælorum vim pati, nec esse condignas passiones hujus temporis, quamvis unus omnes sustineat, ad futuram Glo- riam, quæ revelabitur in nobis. Brevis labor est, merces æterna.

S. VIII.

Quam necessaria sit Christiano ultimi finis consideratio.

Nec verbis exprimi, nec mente concipi potest, quanta sit inter Christianos ul- timi finis ignorantia. Si nulla esset æternitas, si nihil post hanc vitam sperandum aut timendum foret, numquid aliter viveremus? Paucissimi sunt, qui serio considerent, hoc unum sibi & gravissimum negotium in hac vita peragendum esse, ad quod omnia dirigere, cui totis viribus incumbere oportet, ut quisque scilicet finem suum consequatur, qui propter se appetitur, & non refertur ad aliud, de quo Philippus Apostolus loquebatur cum dixit, *Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis* (Joan. 14: 8.) Finis enim, qui est Deus, ejusque clara visio sufficit nobis, quia ejus non erit finis. Cætera nugæ, & vanitates sunt, & afflictio spiritus. Docet nos corporis figuratio ad quid nati simus. Erecto enim vul- tu creavit nos Deus, ut cælum aspiciamus, unde origo nostra, ubi patria est. Plerique tamen pecudum more in terram proni nihil quærunt, nihil sapiunt nisi terram; ac veluti lethargo oppressi vix ad magnos clamores, atque etiam ad- moto igne, caput attollunt. Tum paucis ver- bis imperfectè prolatis rursus obdormiunt, & verba salutis nec audire volunt, nec audita per- cipiunt. Verbum Domini est, *Quærite pri- mum regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. 6: 33.) Nos

autem de regno Dei nihil solliciti, pecuniam pri- mum quærimus; & sæculi dignitates atque vo- luptates: & huic soli curæ intenti sumus. Ille docuit nos, unum esse necessarium (Luc. 10: 42.) nos in multa distrahimur, quæ nihil aliud sunt, quam impedimenta salutis. Ait ille, ut eadem hominibus faciamus, quæ nobis volu- mus ab illis fieri (Matth. 7: 12.) nos ex adverso ea facimus aliis, quæ nolumus ab illis pati. Ille dixit, *Nolite judicare* (Matth. 7: 1.) nos alio- rum severissimi judices. In fratrum oculis festu- cas arguimus, trabes in nostris non videntes. Præcipit ille, ut ipsum toto corde, & super omnia diligamus (ibid. 22: 37.) nos opes, & voluptates plusquam ipsum amamus præferen- tes ei quidquid naturæ depravatæ errores fove- vet, quidquid blanditur concupiscentiæ. Ina- nis igitur est, quod ad nos attinet, prædicatio crucis, inutilis incarnatio Verbi, inefficax vir- tus Sacramentorum, quandoquidem ita vivi- mus, ac si nullam Dei & ultimi finis notitiam haberemus. Cumque vita cujusque animalis in operatione sibi congrua consistat, nostra autem propria operatio sit cognitio, & amor Dei, quidquid operamur huic fini conveniens, salu- tare est; quidquid extra illum, inutile & va- num: quidquid contra illum, perniciosum.

S. IX.

Cum omnes velint esse beati, cur non omnes beati sint.

Omnia qui ratione utuntur certa senten- tia est, velle homines beatos esse. De ipsa autem beatitudine multæ, & magnæ contro- versæ excitatæ sunt, in quibus Philosophi studia sua & otia contriverunt, ut discerent, quæ sit vita beata, cujus appetitio Christianis, & infi- delibus, sapientibus & insipientibus communis est. Sed in quo vera beatitudo consistat, feli- Christiani norunt, qui fide credunt fontem totius felicitatis, & finem omnium appetitionum Deum esse, qui est summum bonum & finis ulti- mus, quem super omnia amare debemus, ut in ejus fruitione quiescamus. Satis autem deplorari non potest innumerabilium Christianorum cœca perversitas, qui cum beatitudinem vehe- menter exoptent, nihil tamen agunt, quo il- lam adipisci valeant: ita enim deluditur eorum

mens, falsâ quâdam felicitatis imagine, ut præsentium suavitate illecti nihil appetant, quod sensum excedat. Ideo beati esse volunt, nec possunt; quia actiones suas ad finem ultimum dirigere nolunt, ex quo fit, ut miseri sint, non quod velint miseri esse, sed quoniam ea volunt, ex quibus inevitabilis miseria sequitur, ipsis etiam invitis. Sicut in circulo quantumvis amplo unum est medium, quod centrum vocant, ad quod omnes lineæ vergunt, & quamvis circuli ambitus in partes innumerabiles secari queat, nihil tamen verè est præter illud unum, quod quasi quodam aequalitatis jure omnibus dominatur: ita animus unum Deum semper querere, & ad illum tendere debet, à quo si recedit, multitudine obruitur, quæ ipsum unum invenire non sinit. Hoc unum à nobis exigit Deus, quia hoc solum necessarium est. Cætera omnia si desint, nihil necessarium deest, quandoquidem nec quod vivamus necessarium est. Quod si vita necessaria non est, multò minus quæ ad illam spectant. Qui autem vivit necessitate officii, uni Deo vivere & servire debet. Ita enim in hoc mundo constituta est rationalis creatura, ut si convertatur ad bonum incommutabile, fiat beata, si ab eo avertatur, misera fit.

§. X.

Omnia ad Deum referenda esse purâ intentione.

Cum omnes in hoc mundo peregrini simus, & viatores, qui ad patriam pergimus, necessarium nobis est indefinenter progredi, ac seriò disquirere quò tendamus, quò fine, & quâ intentione operemur, & ad quid præsentibus studiis spectemus. Homo enim operatur propter finem, & quò purior est operantis intentio, eò perfectius est opus. Bonum opus intentio facit, intentionem dirigit fides. Sæpiorum, & reproborum est illa vox, *Ergo fruamur bonis quæ sunt* (Sap. 2: 6.) nam Deo frui, creaturis uti debemus. Et omnes quidem creaturæ, quantum est ex parte Dei, semitæ sunt, & modi, quibus ad ipsum perducimur: malitiâ verò nostrâ impedimenta fiunt, quibus ab eodem avertimur, & à scopo abducimur: quoniam, ut ait Sapiens, *Creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem amandus hominum, & in*

inscipulam pedibus insipientium (Sap. 14: 11.) Insipientium, inquit, qui Deum ducem non sequuntur, qui ab ejus lumine mentis oculos avertunt, & decus creaturarum amantes in umbra, & obscuritate perambulant, eò languidiores ad perferendam Dei lucem effecti, quò magis umbræ inhærent. Quod si omnes creaturæ ad hoc conditæ sunt, ut iis utamur ad finem ultimum consequendum, avellenda ab illis affectio est, & ad Deum transferenda, qui finis est. Etenim finis appeti, & amari debet sine fine, & termino, quia ejus bonitas summa est & independens, illa verò, quæ ad finem perducunt, eatenus amantur, quatenus ad ipsum finem consequendum juvant, à quo eorum bonitas pender. Christiani igitur hominis est, quidquid cogitat, quidquid loquitur, quidquid agit, ad Deum referre, non ore dumtaxat, aut minus fervidâ spiritus applicatione, sed toto animi conatu, & affectu à rebus terrenis prorsus avulso: nam sæpè decipimur specie recti, & relabimur in nos ipsos, nostrâ potius commoda, in ipsis etiam spiritualibus exercitationibus, quam Deum querentes. Ideò Scriptura dicit arctam & difficilem esse viam Salutis, quia natura corrupta Divinis rationibus ac puræ intentioni repugnat, & ad se omnia refert: cum autem hæc repugnantia assiduo usu, & delectatione Divinæ legis superata fuerit, lata fit via, lævia mandata, jugum suave.

§. XI.

Undè proveniat quod plerique à fine aberrant.

Præclare & ex alta sua sapientia mortalium Sapientissimus dixit, *Sculorum infinitus est numerus*, (Ecc. 1: 15.) Maxima enim, ac penè infinita hominum turba, intolerabili ac perpetuis lacrymis deplorandâ insanîa transigit in nugis dies suos, carnem spiritui, tempus æternitati, terrena Divinis præponens, donec miserabilis vitæ actio in horribilem mortis tragediam definit, & in puncto ad inferna descendunt. Si de lite vincenda, de acquirenda possessione, aut de consequenda dignitate sermo sit; nulli parcitur labori, exhauritur ararium, evolvuntur libri, prisca monumenta excutuntur. At cum agitur de Cœlesti regno, de sempiterna beatitudine adipiscenda, dormiunt omnes,

omnes, nemo excitatur, nulla diligentia, nulla cura adhibetur. Pro his quæ corpus afficiunt & lædunt, cujusmodi sunt fames, sitis, frigus, ætus, dolores, infirmitates, senla habemus infallibilia, ex quibus fit, ut omne studium nostrum, omnisque industria in his evitandis continuo occupetur. Ad animæ autem famem, frigus, aegritudinem, & alia mala, omni profus sensu caremus, ac si pars hominis nobilior & excellentior, quàm vivimus, quàm ratiocinamur, quàm similes Angelis sumus, aut omnino non esset. Vincit nimirum, & prævalet pars animalis, & hæc fragilis vita plus diligitur, quam sempiterna, nec in alio omnis nostra sollicitudo attentius occupatur, quàm ut homo brevi moriturus aliquantò serius moriatur. Provenit hoc, primum ex crassa & supina ignorantia, sive potius ex inadvertentia, nesciunt enim plerique, aut non considerant, ad quid conditus sit homo, quem sibi debeat in omni parte vitæ suæ scopum præfigere, & quàm viam ad illum possit pertingere, sicut scriptum est, *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde (Jerem. 12: 11.)* Provenit ex multitudine, & sævitia hostium in nos irruentium, quorum laqueos nemo potest evadere, nisi à Domino exercituum conterantur. Cingunt enim nos, & obsident caro fragilis, mundus blandiens, & agmina dæmonum insidiantium. Provenit ex defectu luminis, cujus in mundo profundâ nocte sepulto maxima inopia est, nec illud in oratione ab eo exquirimus, qui solus potest disculis tenebris mentem nostram illuminare. Provenit tandem ex segnitie, & inconstantia, quia virtus in desiderio est, & non in opere: & cum ad praxin veniendum est, difficultate territi recedimus. Et omnes quidem ad Christum pervenire velent, sed post illum ire nemo vult: eo frui velent, sed non imitari: ipsum assequi desiderant, sed non sequi. Vellent licet sine labore, coronam sine certamine. Placent præmia, displicet lucta.

§. XII.

Decipimur specie recti.

OMnis mundi felicitas, & quidquid vulgus amat ac plurimi æstimat, instat pecturæ est, quam si quis ad falsum & exiguum lumen præsentis temporis, quasi ad lumen lucernæ intueatur, speciem aliquam pulchritudinis

habere videtur, quàm allicit, & trahit ad se: sed si ad lucem æternitatis, quasi ad radios fulgentissimi Solis introspiciat, clarissime perspiciet nihil aliud esse, quàm deformem & vix adumbratam imaginem, & incompositam linearum confusionem. Obscura nimirum est oculis mundi lux Evangelii, quæ in tenebris lucet, sed tenebræ eam non comprehendunt. Hæc sola nos illuminat, ut, quid intersit inter bonum, & malum, inter verum, & apparens, discernere, & pretiosum à vili separare valeamus. Per hanc veritatem cognoscimus, quæ permanet in æternum, quæ habitat in interiori homine, instruens nos non hæere in pulchritudine creaturarum; sed earum nitorem ita percurrere, ut ad rerum omnium Conditorem per amorem recurramus. Hæc docet nos soli Deo adherere, omnemque fiduciam in ipso ponere, non in principibus, non in amicis, nec etiam in fratribus, quia, cum singuli propria principia, & fines habeant, proprioque commodo studeant, tamdiu nobiscum erunt, quamdiu nos utiles credent ad proprios fines consequendos: cum verò ex nobis nullum emolumentum sperabunt, procul à nobis recedent. Cavendum igitur, ne species decipiat nos, ne solatium & felicitatem quæramus in creaturis quæ non sunt, nec pretium habent nisi ab errore vulgi, & ab ignorantia, & cecitate nostra, relicto Deo bonorum omnium fonte, qui solus verè est, & extra quem nec quies, nec pax reperitur. Infelicissimus homo est, qui ab eo recedit, qui summus est.

§. XIII.

Humana vitæ cursus, & perversitas.

HOc circulo humanæ vitæ cursus irrequietâ vertigine perficitur, & circumvolvitur. Edunt homines, bibunt, dormiunt, rursumque surgunt, ut iterùm gulæ & somno indulgeant. Opes congregant, & non est finis acquisitionis eorum. Jucundè vivere volunt, tardius mori. Inter baptismum, & extremum halitum congeries quædam & confusio intercedit Sacrarum, & profanarum actionum, Sacramentorum, & criminum, Confessionum & lapsus. Nulla dies sine labe transigitur, omnesque passim in incertum currunt absque ulla sui finis consideratione. Et omnes quidem currunt, sed

sed pauci omnino sunt, qui perveniant ad metam. Non enim considerant, qualis in Cœlo gloria parata sit illis, qui triumphato sæculo Christi fidem, & legem custodiunt. Fecit Deus mundum, & in eo creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam, tribuens illi intellectum, ut Factorem agnosceret; voluntatem, ut diligeret, memoriam, ut memor esset mandatorum ipsius ad faciendum ea; sensus ad serviendum ei; linguam ad enarrandas & decantandas laudes ejus. Universa autem, quæ in mundo sunt, propter hominem condidit, eique cuncta subjecit, ut ipse Creatori subiectus rebus omnibus ad salutem suam & ad Dei gloriam uteretur. Sed voluptatum illecebris depravati mortales ad infima deprimuntur, Deique donis tam interioribus quam exterioribus, scientiis, divitiis, honoribus, ipsaque valetudine, & vitâ non nisi ad commoda corporis, & ad injuriam Creatoris utantur: quibus si rectè uterentur, ornamentum animi forent, vitæ præsentis subsidia, & ad finem ultimum consequendum aptissima instrumenta. Tanta est hominis perversitas & malitia, ut in sui perniciem convertat, quæ sibi à Deo tradita sunt ad perpetuam Beatitudinem comparandam.

§. X I V.

Via recta ad finem est, ut quisque suam Crucem ferat.

DEbet omnis homo, ut finem suum citius consequatur, vitam suam dirigere secundum rationes æternas, & per viam statui suo convenientem ad propositam sibi metam prope rare. Sed non omnes hoc servant, plurimi enim stulto errore delusi viam sibi ad finem proprio arbitrio præscribunt, illam deserentes, quam Divina providentia unicuique destinavit. Sicut Princeps militiæ Regis Syriæ, nomine Naaman, quamvis optaret à lepra sanari, remedium tamen facillimum ab Elizzo præscriptum recusabat, illud præferens, quod ipse sibi sinxerat, solo Propheta tactu se sanandum putans; jamque iratus lepram suam secum ferens recedebat; nec unquam curatus fuisset, nisi postmodum servi fidelis admonitione sapientior factus, indicatum à sancto viro remedium adhibuisset. Ita plerique propriam sibi semitam sternunt, quâ perveniant ad finem, multa decernentes à proprio sta-

tu & instituto aliena, quibus exequendis vel facultas deest, vel occasio, vel obstant, quæ prætermitti nequeunt, quotidianæ occupationes. Ex quo fit, ut semper in desideriis sint, & nihil unquam, quod ad finem obtinendum proficit, operentur. Via autem brevis & expedita illa est, quam Christus ostendit dicens, ut, qui vult ipsum sequi, accipiat & ferat crucem suam: suam inquit, non alienam: à Deo acceptam, non à se inventam: non quæ temerè usurpetur, & vires excedat; sed quam paravit Divina sapientia, quæ simul ferendi vires subministrat. Cavendum igitur primò, ne mens aberret à fine, quem qui nescit, illa quoque ignorat, quæ ad ipsum perducent. Tum cognito fine, quoniam diversæ occurrunt semitæ ad ipsum pergere volentibus, illa præferenda & eligenda, quæ proprio statui conveniat, ut quisque videlicet crucem suam ferat, sicut Dominus præcepit. Porro crux singulorum hæc est, officio suo exactissimè fungit, adversitates quotidie occurrentes patienter ferre, & ad perfectionem sui status nullâ prætermissa occasione se ipsum erudire. In omni loco & statu Christianam perfectionem consequi licet, & pervenire quò tendimus, si in vocatione sua quisque permaneat.

§. X V.

Conditiones ultimi finis, & cur ab illo plerique aberrant.

ULtими finis duæ sunt conditiones, quod sit bonum perfectum, & quod sit per se sufficiens, ita ut vitam profus tranquillam, nullòque exteriori bono indigentem reddat, atque omnem motum terminet naturalis desiderii, etiam si solum possideatur. Quicumque enim indiget, illud, quo indiget, adipisci desiderat: qui autem aliquid desiderat, non quiescit, donec illud consequatur. Hæc verò conditiones in solo Deo reperiuntur, qui summum & perfectissimum bonum est, & solus potest omne desiderium nostrum explere. *Satiabor*, inquit Propheta, *eum apparuerit gloria tua.* (Psal. 16: 15.) Verumtamen humani generis vitium execrabile est, ut summum bonum illud esse definiat, quod præ cæteris ita diligit, ut ab eo amoveri non possit, quamvis propriæ conscientie judicio id malum esse non ignoret. Tanta vis est perversi animi, ut nec alieno, nec pro-

proprio iudicio acquiescat. Ideò plurimi sunt, qui aut veri finis ignorantia, vel perversæ voluntatis vitio, falsa potius bona quam vera sectantis, à summo bono aberrant, nec ipsum unquam assequuntur. Hi semper miseri, & detestabiles rerum ordinem turbant, atque confundunt, à Deo averfi, & creaturis tamquam uni adherentes: sub sensibus esse delicias computant, tenebras amant, quibus involvuntur, corpus mortis quod gestant, laqueos inter quos ambulat, locum afflictionis quem inhabitant, nec horribilem Iudicis sententiam adversus sui finis desertores pertimescunt. *Ambulant, sicut ait Apostolus, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ est in illis, propter cæcitate cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam (Ephes. 4: 17.) æstimant huiusmodi esse vitam nostram, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere (Sap. 15: 12.) sitque sæpius Divino iudicio, ut dum nequiter vivunt, illud demùm perdant, quod salubriter credunt, similes insipientibus, qui dicunt in corde suo, Non est Deus (Ps. 13.) Fontem huius perversitatis jam supra indicavi, nec unquam satis commemorabitur, etiam si millies repetatur. Peccavit Adam, & non solum iustitiam quam acceperat, sed scientiam quoque boni perdidit, totamque propaginem in se tanquam in radice vitavit. Hæc autem corruptio immenso pondere hominem gravat, magnoque impetu inclinatur, & urget ad carnis voluptates, ad effrænam sensuum licentiam, ad exercendam super alios potestatem, ad sui rerumque suarum æstimationem, ad otium, & fugam laboris. His accedit in intellectu obscuritas, ignorantia, falsa rerum apprehensio, incerta iudicia, errores, mendacia, & à seriis cogitationibus averfio: in voluntate infirmitas, veri boni neglectus, & languor, atque inertia ad resistendum pravis motibus, appetitus rebus caducis semper affixi. Idcirco de viro iniquo scriptum est: *Non est Deus in conspectu eius, inquinata sunt via illius in omni tempore (Ps. 9.)* Ignorato autem Deo, cui debent cuncta servire, veræ etiam virtutes ignorantur, quæ finibus non officiis, à vitiis discernuntur. Anima verò ab hac diabolica captivitate & à miserrima servitute peccati per gratiam JESU CHRISTI Salvatoris nostri liberata, Deo firmiter adhæret, in quo omnia reperit quæ ab hominibus desiderari possunt, summamque pa-*

ce, & tranquillitate in ipso quiescit, nihil quærens, nihil optans extra ipsum: nimis enim avarus est, cui Deus non sufficit.

§. XVI.

Alia assignatur causa ob quam multi ultimum finem non assequuntur.

Cum rationi consonum sit, idque omnes fateantur, futura presentibus, Divina terrenis, perpetua brevibus anteposenda esse; satis intellectu difficilè est, cur plerique mortalium, qui corde hoc credunt, & ore prædicant, factis tamen negent: in actibus quippè & negotiis carnalis vitæ occupati, augere redditus, agros colere, pecuniam undecumque congregare, dignitates consequi totis viribus student; in reliquis sic verè se habent, ac si sensu & intelligentiâ carerent. Si de Deo, de Vita æterna, de Christiana perfectione sermo habeatur, vel quæ dicuntur non percipiunt, vel statim obliviscuntur, quia res caducæ & temporales, quæ sensibus subjectæ sunt, mentes eorum magis percellunt, & licet interdum quotidianâ experienciâ urgente videant, & probent, humana omnia fugacia esse, ac tenui filo pendentia; protinus tamen sensibus cedunt, ad ea redeunt, quibus dudum assueti sunt. Huius autem infelicitatis causam potissimam esse diximus primi Parentis prævaricationem, ex qua velut rivuli ex fontè ignorantia, inopia lucis, tentationes, & inconstantia emanarunt. Nunc verò alia occurrit sedulo consideranda imbecillitas; scilicet spiritus nostri non percipientis, quæ sunt Spiritus Dei, & res etiam terribiles languidè, & confusè concipientis. Peccati fœditas, mortis amaritudo, tremendum Dei Iudicium, æternum gehennæ incendium leviter apprehendi solent, ut sunt quædam verba in auribus sonantia, quæ vim nullam habent salutare motus excitandi. Illam videlicet eamque minimam partem propositæ rei apprehendimus, quæ sensum percellit, reliqua non attendentes, quæ mentem excitare & afficere queunt. Sic in peccato ea dumtaxat prospicimus, quæ temporaria sunt, multoque magis displicet nobis propriæ dignitatis, & existimationis diminutio apud homines, quam Dei offensâ, & reatus interminabilis pœnæ. Sic hominis morientis sola symptomata consideramus, quæ foris apparent, ea omittentes, quæ ipsi mortui connexa sunt, & ad animam spectant.

stant, Judicium, & gehennam, quia à sensibus remota sunt, ita percipimus, ac si ad nos nullo modo pertinerent. Rerum autem, quæ sensibus jucunda & grata sunt, solam superficiem, quæ placet, intuemur, & deplorabili amentia nos felices arbitramur, dum illis momento fruimur, futuri in æternum infelicissimi. Animam esse immortalem nemo ignorat, multique Philosophi doctissima nobis de ejus immortalitate Commentaria reliquerunt, sed de futuro statu animæ suæ post mortem nemo recogitat, nemo sollicitus est, ac si cum corpore interiret. Plerique enim nec ex fide, nec ex ratione vivunt, seclantes temerè quæ sensus appetunt, & ea fugientes, quæ illis molesta sunt, ac si in hac vita nihil aliud agendum sit, nihil in altera timendum.

§. XVII.

Filii Dei sumus, & ejus Spiritu vivendum nobis est.

SI quis hoc animo percipere posset, ac jugiter meditaretur se filium Dei esse, pretioso Christi Sanguine redemptum, & in spem Vitæ æternæ regeneratum, hanc solam nobilitatem in pretio haberet, nihilque terrenum sapiens, sola æterna ac Divina mente revolveret, & ad Patrem semper aspirans sic vitam instituire satageret, ut talem filium decet. Sicut in teatro, qui Regis personam agit, tamen actio illa inanis sit, & ad vanam otiosæ plebis delectationem inventa; serio tamen curat, ne quid agat, aut dicat, quod Regis dignitatem dedecet: quanto magis Christiani, qui mortem Domini annuntiant, donec veniat, totis viribus eniti debent, ne quid Christo indignum in verbis & operibus suis appareat? quemadmodum Pictor, ut præclarum opus efficiat, nunquam ab exemplari, quod sibi imitandum proposuit, oculos & mentem avertit: ita Christianus in omni actione, & sermone perfectissimam Christi vitam, & mores tanquam prototypon numeris omnibus absolutum sibi ante oculos ponere, & sic operari, sic loqui, sic vivere debet, ut nunquam ab ejus exemplis declinet. Qui enim dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Spiritus, qui dominatur in nobis, spiritus Adæ est, per quem redacti in servitutem diaboli nobis ipsis,

propriisque commodis firmiter adhaeremus. Quia verò naturâ filii iræ sumus, si ipsam naturam sequimur, omnia opera nostra ex voluntate satanæ, qui nos durissimâ servitute premit, perficientur. Ab hac autem captivitate Christi Sanguine liberati, ex gratiæ principiis operari debemus, ejusque corpori inherere, cujus membra facti sumus. Adam primus homo de terra terrenus fuit; Christus secundus homo de celo celestis. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem celestis (1. Cor. 15: 47.) sollicitè caventes, ne, qui Christiani dicimur, tanti nominis dignitatem pravitate nostrâ perdamus. Si quis spiritum Christi non habet, inquit Apostolus, hic non est ejus (Rom. 8: 9.) Ille autem spiritum Christi habere dicitur, cujus vita interior, & exterior vitæ Christi similis est, qui ad ejus exemplar mores suos componere, atque ita loqui, & operari studet, sicut locutus, & operatus est Christus. Idem alibi monet, ne ambulet homo secundum hominem, ac si diceret, noli ambulare secundum hominem: sed secundum eum, qui fecit hominem; noli deficere ab eo, qui fecit te, ut spiritu ejus imbutus, filius Dei efficiaris. Filius autem Dei esse non potest, qui à spiritu Christi alienus est.

§. XVIII.

Justus ex fide vivit.

QUOD radix arbori, quod fundamentum ædificio, quod rivulus fons, id vitæ Christianæ, cæterisque virtutibus est fides, sine qua impossibile est placere Deo. Ided ab illa Christianæ institutionis exordium sumendum est, dicit enim Scriptura, *Iustus ex fide vivit* (Rom. 1: 17.) Quæ de sapientia, ejusque laudibus, & excellentia magnificis verbis in sacris Libris scripta sunt, (Sap. 7. Job 28.) ad fidem pertinere, & res ipsa docet, & omnium sapientum consensus evincit. *Omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Infinitus thesaurus est, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei. Emanatio est claritatis omnipotentis Dei, candor lucis æternæ, speculum sine maculâ majestatis Dei, & imago bonitatis illius.* Hæc docet nos, omnem veritatem ostendens anime quid sectari, quid diligere, quid fugere debeat. Docet nos bona hujus mundi mala esse,

mala esse, & mala bona, si patienter tolerentur. Docet contemni oportere quidquid corporeis oculis cernitur, quidquid sensus attingit. Ab illa discimus Deum, & nos ipsos cognoscere, in qua notitia salus, & perfectio nostra consistit. Ipsa ab erroribus insanæ multitudinis ereptos verâ nos Sapientiâ imbuit, & in auram veræ libertatis à seculi captivitate educit. Discrepant toto cœlo mundi hujus, & fidei principia: cumque Christus, à quo fidem accepimus, falli non possit, hinc evidenti conclusione deducitur, oportere nos ex fide vivere, ejusque principia sequi, falsam verò, & perniciosam mundi doctrinam detestari. Advertendum tamen & solerter considerandum est, nullam in nobis venam esse, nullam facultatem, quæ non impellat ad principia fidei destruenda, & evertenda. Summum hominis stadium, summa cura hæc est, in hoc seculo commodè vivere, de æternitate altum silentium, nulla cogitatio. Ad hoc maximum malum infelices mortales adigit spiritus Adæ & concupiscentia, quæ regnat in mortali corpore. Quæ de causa gemunt omnes electi Dei dicentes, *Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus (Rom. 7.)* Respondet autem Apostolus, *Gratia Dei per JESUM-CHRISTUM.* Gratia enim liberat nos à cœcitate, & ab infirmitate, ut videamus quæ recta sunt, & ad ea peragenda roboremur.

§. XIX.

Fundamentum vitæ Christianæ abnegatio sui, rerumque omnium abdicatio.

Magna fidei potentia est, quæ cum sit immobilis, immutabilis, inconcussa: similem sibi Christianum efficit, qui ex nuda & simplici fide vivit, & operatur. Nihil enim videt, nihil optat nisi Deum, & in eo placidissimâ tranquillitate quiescit, quia ipse solus lux ejus & dulcedo est, & omnium rerum plenitudo. Nullam autem in hoc mundo delectationem habet, nec in filiis hominum sperat, in quibus non est salus: nam cum omnia, quæ sub cœlo sunt, fluxa, & caduca sint, qui ipsis innititur, cum ipsis pariter labitur; qui verò nititur immobili, non movetur. Sicut Beati omnia

vident in Verbo, sic nos debemus in fide omnia intueri, ita ut vita nostra nihil aliud sit, quam viva imago fidei: ejusque veritatis expressio: nec in ulla re gloriemur, nisi in cruce Domini nostri JESU-CHRISTI, quæ ab asseclis mundi ignominia judicatur. Primus homo in statu innocentia finem ultimum consequi poterat innoxio & legitimo usu deliciarum, quas illi Deus paraverat in paradiso voluptatis. Postquam verò deseruit Creatorem, totumque genus humanum, antequam gigneret, peccato infecit, aliam ad consequendum finem Divina Sapientia viam advenit, viam scilicet crucis & abjectionis, per quam Christus incellit, & quam omnibus indixit, prædicans abnegationem, rerumque omnium abdicationem; *Si quis vult, inquit, post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quovis die, & sequatur me. (Luc. 9: 23.)* Item, *qui non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. 14: 26. 33.)* Hoc est fundamentum vitæ Christianæ; hæc supereminens scientia Christi, dura & contraria Spiritui hujus mundi. Hæc summa vitæ beatitudo, hæc altissima Philosophia, terræ sapientibus ignota, scire, & sequi Christum, & hunc crucifixum; seipsum odisse, & quidquid mundus amat, ac magni æstimat, divitias, honores, voluptates, & vice versâ amare quæ ille odit, paupertatem, dolores, sui contemptum, arumnas, tribulationes. Magna autem gratia est necessaria, ut hoc principium rectè intelligatur; major ut delectet; maxima, ut operibus comprobetur.

§. XX.

Insania hominum, qui spontè damnari volunt.

Cum æterna supplicia illis dumtaxat destinata sint, qui ad illa damnari volunt, sibi quoque locum in iis præparant spontè peccando; æterna quoque gaudia omnibus volentibus parata sint: quis non crederet vacuum esse infernum, cœlique regnum plenissimum, & infinitâ multitudine refertum? Quis enim sibi persuadere poterit reperiri hominem tantæ dementiæ, qui

H velit

velit in perpetuum miser esse, cum facillè possit æterna beatitudine frui; è contrario tamen paucissimi sunt, qui regnù cœlorum consequantur. Damnantorum verò tanta est turba, ut illorum comparatione, electorum numerum exiguum esse Scriptura nos doceat; dicente Christo, cum de his loquitur, *Nolite timere pusillus grex (Luc. 12. vers. 32.)* Quæ est igitur tanta hominum infania, ut potius miseri in æternum, quàm felices esse velint? Quis in ardentissima siti labris poculum admoveret, si vel levissimam suspicionem haberet admixti veneni; & tamen passim committuntur peccata, quibus luendis æternum ignem succensum esse non suspicio, non opinio, sed fides certissima est. Tam horribilis dementia causam veræ fidei defectui plerique adscribunt, quod licet in multis verissimum esse certâ experientiâ constet; hoc tamen in plurimis defectui attentionis, & considerationis tribuendum videtur. Quamvis enim credant infernum esse, neminemque damnari, nisi in hac vitâ volens, & lubens locum sibi in tormentis peccando præparet, hujus tamen veritatis statim obliviscuntur, siquidem fantasia bono sensibili affixa, sensuumque voluptate obbrutescens, omnem aditum claudit futurorum considerationi, nec sinit intellectum advertere, in quam horrendam perpetuòque duraturam amaritudinem carnis delectationes desinant, & quam facile nobis sit in hujus vitæ momento futuram calamitatem evadere, & gaudia sempiterna adipisci. Atque utinâ hæc homines saperent & intelligerent, ac novissima providerent, nam cum proprium sit hominis cogitare, & meditari, ordo cogitationis est, ut in suo fine cognoscendo mens ante omnia occupetur. Omnem errorem, & ignorantiam superat, negligere hominem salutem suam.

§. XXI.

Character veri Christiani.

Homo Christianus est, qui Christi fidem & legem profitetur, ejusque vitam & virtutes imitatur. Hoc nimirum à nobis exigat Christianæ fidei professio, ut omnia terrena transcendentes vivamus vitâ divinâ. *Apparuit (Ad Titum 2. 11.)* inquit Apostolus, *gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudians nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desi-*

deria, sobriè, & justè, & piè vivamus in hoc seculo; expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Sicut doctor vocari nequit, qui literis præditus non est, nec exercitum ducere potest, qui nescit arma tractare; nec artificis nomen assumit, qui artis peritiam non habet: ita Christianus dici non potest, qui Christi sectator non est. Veri ergo Christiani sunt, qui abnegatis seculi desideriis Deum solum amant totis viribus, totâ virtute, ac proximum in Deo, & propter Deum, nihil in eo quærentes nisi Deum, & nemini se præferentes, quia in generatione gratiæ omnes æquales sunt: qui sobriè, & justè viventes, ita in cunctis se gerunt, ut nihil in eis appareat, quod possit offendere intuentes: qui bonis exterioribus, sicut ægri pharmaco utuntur, nihil appetentes, quod ab alio possit auferri. Qui nemini placere appetunt, nemini timent displicere, nisi Deo. Qui corpus suum oderunt tamquam corpus peccati, ipsumque jugiter castigant, ne insolescat. Qui firmam in omnibus constantiam servant, & universo mundo celsiores, nullis minis, nullis persecutionibus, aut contumeliis terreri possunt, aut commoveri: qui tam in prosperis, quam in adversis eadem fruuntur mentis serenitate, nec unquam à lumine veritatis recedunt: qui desiderio futurorum damnant præsentia, & ex Fide, Spe, & Charitate viventes, credunt quod nondum vident, sperant quod nondum tenent, optant quod nondum possident: qui Deum ita amant, ut nullum pro illo laborem, nullum periculum subterfugere parati sint, etiamsi nullum pro ejus gloria certantibus præmium propositum esset: qui Divinæ misericordiæ, & propriæ conscientiæ fiduciâ regnum Dei expectantes, dicere possunt cum Apostolo, *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex (2. Tim. 4: 7.)* Gaudent, cum digni sint pro nomine Jesu contumeliam pati, eumque diem se perdidisse credunt, in quo nihil pro Christo passi sunt. Eorum gloriâ, felicitas, sapientia in his consistit, quæ à mundo ignominia, miseria, & infamia æstimantur. Carnalis prudentiæ fallâ principia detestantur, oportere nimirum divitiis affluere, à nemine sperni, super omnes eminere: fidei

fidei verò veritates festinantur docentis opes contemnere; abnegare seipsum, & in nulla re gloriam, nisi in cruce Domini nostri JESU CHRISTI. Denique in omni vitæ ratione ita se gerunt, ac si omnis eorum sermo, & operatio clamarent, *Regnum meum non est de hoc mundo* (Joan. 18: 36) Alta quidem, & difficilia hæc sunt, sed regnum Dei vim patitur, idque omni conatu dignum est, quod non nisi à vim inferentibus possidetur.

S. XXII.

Quomodo debeat Christianus opera sua perficere.

DEbet Christianus omnia opera sua in pace, & mansuetudine perficere, & ad omnes rei vel negotii circumstantias attendere, ad locum, ad tempus, ad personas, & præcipuè ad finem. Cavebit autem à præcipiti celeritate, quæ repentino potius naturæ impetu, quam ratione, & Divinæ gratiæ motione ad agendum impellit. Cavebit ab inconstantia, & levitate animi ad diversa, & inutilia facillè evagantis, ut præsentior sibi sit, & aptior ad Dei illustrationes recipiendas, quibus statim, & alacriter parebit. Quidquid sibi agendum erit, seriò advertet, ne animo præoccupato aggrediatur, alioquin in rebus discernendis cœcutiet, & multa illi excident, de quibus meritò accusari poterit, & reprehendi. Cujusque actionis initio opem, & lumen à Deo petet: tum sedulò examinabit, quam partem in illa habeat Deus, quam ipse sibi vindicet. In progressu animadvertet, ne delectatio, & complacentia mentem alliciat, & à proposito sine amoveat: in fine cavebit ne sensum subrepens inanis gloria, quidquid bene peractum est, vitiet & contaminet. Hoc autem præcipuè fixum animo habebit, ne hominum laudes, sed Dei gloriam quærat, & ad nihilum suum respiciens elatas cogitationes in semine suffocabit. Nulli negotio externo se ingeret, nisi vocatus à Deo. Tunc verò prompto animo obediet optans anathema esse à Christo pro fratribus suis: hujus enim vitæ perfectionem non in Dei fruitione sitam esse scit, sed in ejus voluntate adimplendâ. Nihil super vires aggredietur, rebusque gerendis affectum, & mentem non applicabit, ultra quam necessarium sit, ut inde nihil deperat libertatis, & pacis. Omnis com-

motio & effusio ad exteriora spiritum Dei extinguit, & animi serenitatem obnubilat. Sicut Angelus Tobix comes nullum officium prætermittabat hominis mercede conducti, semper tamen cum Deo erat: ita vir probus humanis quidem negotiis attendit, atque iis interdum, sicut & cæteri absorberi videtur, sed cor ejus cum Deo manet: & si corpore versatur in terris, mens tamen in cœlis est, ubi meliori sui parte ab omni terræ affectione liber commoratur.

S. XXIII.

Debent opera bona propria vocationi conscribere.

Nihil interest inter negotia, ad quæ obeunda ratione proprii status, & conditionis quisque tenetur, & maximum negotium æternæ salutis; nemo enim certius salutem suam operari potest, quàm si officio suo bene fungatur. Subtilissimum nostræ perfectioni laqueum tendit Satan; cum desideria in nobis excitat magnarum rerum alio loco, & in alia vocatione agendarum: spiritum enim occupant, & mentem distrahunt, ne rei attendat, quæ præ manibus habetur; & quæ ad proprium munus pertinet. Maximoperè hallucinatur, qui statu vitæ jam prudenter electo locum aptiorem Deo serviendi in alio vitæ genere sibi fingit, & quærit. In suo siquidem munere explendo segnissimè nihil agit ubi est, dum multa & magna molitur ubi non est. Cumque perfectio vitæ Christianæ à singularum actionum bonitate & rectitudine pendeat, ingentem illi obicem ponunt, qui quotidianas exercitationes, quas proprii officii ratio ab illis exigit, negligenter, & oscitanter peragere consueverunt, quia nimirum ubi non sunt, ibi animus eorum est. Horum vita continuum bene vivendi exordium est; multa decernunt, nihil exequantur; frondibus abundant, fructibus carent; quia ad instar arboris sapius translata, nullo stabili loco radices figunt.

S. XXIV.

Quomodo Christianis vivendum sit.

ITa Christianis vivendum est, ut ab illecebris ventris, & gulæ, ab immodesto corporis cultu,

ab inanibus ludorum negotiis, à torpore pigritiæ, ab honorum ambitu, à laudis cupiditate, ab amore pecuniæ abſtineant. Itam omninò pellant, & alteri non faciant quod pati nolunt. Nihil remiſſè agant, nihil audacter, nihil fiſtè, aut per ſimulationem. Quodcumque officium vitæ Chriſtianæ, quæcumque exterior virtutis exercitatio, ſi careat interiori ſpiritu & veritate, nihil aliud eſt, quàm hypochriſis & actio ſcœnica. Solent nonnunquam viri nefarii præclara ſanctorum geſta in theatro repræſentare. Hic Martyris conſtantiam, ille Virginis modeſtiam, aut Apoſtoli, vel Chriſti heroicos actus egregie ſimulant; ſed actione peractâ alienam perſonam deponunt, ſuamque turpem, & impuriſſimam ſuſcipiunt. Simili modo, qui opera exteriora in ſolam ſpeciem, & inanem oſtentionem exercent, veluti hiſtriones ſunt, & ſcœnici jaculatores, qui omni virtute & ſanctimonia deſtituti, viri ſancti perſonam in ſcœna gerunt, quorum vita, & mores nihil aliud quàm fabula ſunt. Ideo pauci ad Chriſtianæ perfectionis aſtigium pertingunt, quia opera ſua in ſpiritu veritatis non perficiunt. Prævalent Chriſti exemplis, & præceptis falſa mundi axiomata, & communes virtutum notiones à natura inſitæ perverſis hominum opinionibus depravatæ ad vitia detorquentur. Cum ergo inter homines falſis doctrinis imbutos vivamus, debet quiſque in ſeipſum crebrò inquirere, an & ipſe ignoret quæ recta ſunt, & an rectè fungatur officio ſuo. Via veritatis una eſt, & immutabilis, per quam qui recto tramite cupit incedere, non terram intueri debet, ſed cœlum; non homines ſequi, ſed Deum, qui Via, Veritas, & Vita eſt.

S. XXV.

Opera exteriora ſpiritu interiori animanda.

Cavendum, ne ſenſus in actionibus noſtris primam ſibi ſedem uſurpent, inde etenim omnia mala emergunt. Senſuum occaſus veritatis exortus eſt. Ideò vix poſſumus nobis ipſis polliceri aliquid nos egiſſe, quod omni ex parte bonum fuerit, quia licet gratia impellente, & cooperante, multa propter Deum operari ceperimus, non ſumus gratiæ fideles, ſtatimque labimur ad nos ipſos. Epicoſto Sardis dictum eſt ab Angelo: *Non invenio opera tua plena coram Deo*

meo (Apoc. 3: 2.) Nam preces, jejunia, eleemoſynæ, & alia ejuſdem generis opera plena ſunt coram hominibus, qui ſolam faciem vident, ſed vacua coram Deo, qui intuetur cor, niſi purâ & ſimplici intentione Divini beneplaciti perficiendi, & ſpiritu interiori impleantur. In Evangelio decem Virgines commemorantur, quarum quinque fatuæ excluſæ ſunt à nuptiis, non defectu virginitatis, aut lampadarum ſive operationum, ſed quia deficit oleum bonæ intentionis, & ſanctarum affectionum. Idem nobis eveniet, niſi opera noſtra ſpiritu interiori, & Dei amore animentur, ut placeant Deo. Vita exterior apud omnes Chriſtianos eadem eſt, ſed ſicut horologii exſtima facies ab interioribus rotis pendet, & ab intimâ corporis conſtitutione vividus color procedit: ita boni à malis ex interiori ſpiritu diſceruntur. Regnum Dei intra nos eſt.

S. XXVI.

Operum perfectio unde oritur.

Sicut qui multum comedunt ſemper viribus imbecilles ſunt, corpore malè affecto, & ad extremam maciem redactò; quia nimirum ſtomachi ſui menſuram ignorantes, plus illi ingerunt, quam ferre poſſit: alii ex adverſo frugali menſâ contenti, quia cibum exiguum ſumunt, & qui facile digeritur, validis ſemper viribus ſunt, & ad extremam ſenectutem incolumem vitam producant. Ita nonnulli, quamvis multa peragant opera bona, nihil ferè in via Chriſtianæ perfectionis proficiunt, quia videlicet præpoſtero curſu ambulantes, tunc ſe maxime progredi putant, cum plura, quamvis remiſſè & ſegniter operantur, cum potius eniti debeant, ut ea quæ agunt ferventiùs indies, & perfectiùs peragant; in hoc enim operandi modo perfectionis incrementum conſiſtit, non in tepida operum congerie, & multiplicatione. Alii verò parum operantur, & in Amore Dei plurimum creſcunt, quia quæcumque faciant, etſi minima, & pauca ſint, majori ſemper fervore, ac puriori intentione perficere ſtudent: atque ita ſe gerunt in omnibus operibus ſuis, ut in fine ſingulorum magnum illud verbum Chriſti in cruce pendenti non immeritò uſurpare queant, *Consummatum eſt (Ioan. 19: 30.)* Perfeci quod Deus à me

me in hoc opere exigebat, ferventer, & quantum imbecillitas mea cognovit, & potuit, sine imperfectione, quantum scilicet & velle & operari ille dedit mihi, qui dixit, *Sine me nihil potestis facere* (Joan. 15: 5.) Eadem ratione sic quamlibet diem transigunt, ut nocte adveniente possint fidenter dicere, *Consummatum est*. Sic denique vitam instituunt, ut ejus cursu peracto, verè affirmare queant, se omnia consummasse, quæ Deus illis præceperat. Qui sic vivit, Christianè vivit, nec timebit in die mala.

§. XXVII.

Præsentia Dei utilitas.

Nullum præstantius documentum ad quælibet opera exactè perficienda, quam Deum in singulis rebus intimè præsentem intueri, qui eis motum & vitam, & esse largitur, & omnia in omnibus operatur. Hæc nobis necessitas indicta est, omnia opera nostra optimè peragendi; quia Dei obitum intimos quosque recessus penetrantem effugere nunquam valeamus. Ipse nos replet, in quo vivimus, movemur, & sumus; nec unquam nos deserit, nisi ab ipso averfi ad creaturas convertamur. Hæc autem sunt veteris Adæ corrupta semina, quæ in nobis vigent, prava scilicet affectio ad sensuum illecebras, quibus à Dei præsentia mens evocatur. Si enim ab amore creaturarum liberi essemus, Deum procul dubiè in omni loco præsentem cerneremus, quemadmodum Christus spondit dicens, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. 5: 8.) Verè magna, & inexplicabilis est multitudo divinæ dulcedinis, quam Deus abscondit timentibus se; sed revera abscondita est. & illi soli eam percipiunt, qui vident, & gustant quam dulcis est Dominus. Neque enim satis est habere thesaurum, ut quis dives sit, sed scire insuper debet, se illum possidere, ejusque pretium, & usum agnoscere. Nos autem in nobis thesaurum habemus immensum & inestimabilis pretii, summum, & infinitum bonum: cur ipsum negligimus, & post atomos apparentium bonorum currimus, quæ sui in nostram explere non possunt? *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium* (Phil. 4: 3.) cum Deo præsentem omni momento fini possitis?

Divites sumus & nescimus. Beatorum spirituum felicitatem prægustare possumus, & non curamus: quia nimirum parti inferiori, ac sensibus jugis Dei præsentia molesta, & gravis est, & vim, quam patiuntur, conantur excutere, & partem superiorem ad se trahere. Et quia Divina consolatio aliquando subtrahitur, ad terrenam protinus labimur, nisi per fidem Deum præsentem intueri, & cum eo intimo affectu miscere colloquia satagamus. Hoc documento ipsemet Deus patrem credentium Abrahamum ad perfectionem erudit dicens, *Ambula coram me, & esto perfectus* (Gen. 17: 1.) David quoque in psalmo ait, *Providebam Dominum in conspectu meo semper, propter hoc lætatum est cor meum* (Psalm. 15: 8.) Jugi enim lætitiâ fruitur, qui fontem omnium bonorum præsentem habet.

§. XXVIII.

Cur difficilis videatur Sanctorum imitatio.

Ad exempla Sanctorum vitam, mores & actiones nostras componere difficillimum arbitramur, quia ipsos mente concipimus quasi homines alterius naturæ exutos corpore, cælestis patriæ possessione beatos, ubi nemo irascitur, nemo concupiscit, nemo tentatur: ubi pax summa, lætitiâ inenarrabilis, lux splendidissima, & status omnium bonorum aggregatione perfectus. Sed si revera, uti par est, illorum cupimus sequi vestigia, aliter considerandi sunt. Homines enim mortales fuerunt similes nobis, eadem corporis farcinâ onusti, eadem tabe carnalis concupiscentiæ infecti, iisdem malis & periculis obnoxii: & nihilominus per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, & fecerunt mirabilia in vita sua. *Helios ut Jacobus Apostolus scribit* (Jac. 5: 17.) *homo erat similis nobis passibilis, & oratione oravit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum oravit, & caelum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum.* Idem de aliis dici potest, quorum insignem sanctitatem, & heroica gesta miramur, nobis enim similes, & ex eodem luto compacti, atque iisdem tentationibus, dum in hac terra essent, expositi fuerunt; sed infinito propè intervallo à nobis disjuncti, in hoc dissimiles inventi sunt, quod

quod carnis fragilitatem, mundi superbiam, daemonum insidias, invictâ animi virtute superarunt. Quid igitur tergiversamur? Facile est volentibus eorum opera imitari, si exuto desidiâ veterno non nostris viribus, sed ope divina confisi ad illud sanctitatis fastigium conemur ascendere, ad quod ipsi feliciter pervenerunt. Magna pars sanctitatis est, ejus efficax desiderium.

§. XXIX.

Omnia ad gloriam Dei referenda.

Sententia Apostoli est, omnia opera ad Deum, ejusque gloriam referenda esse, ut veræ virtutis rationem consequantur. *Sive, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite (1 Cor. 10. 31.)* & alio loco, *omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi gratias agentes Deo, & Patri per ipsum (Col. 3. 17.)* Quidquid enim boni à nobis fit, quod non fit propter Deum, & si officio videatur bonum, deficiente tamen recto fine, malum est: finibus enim, non officiis virtutes à vitiis discernuntur. Est autem officium id quod faciendum est. Quod si rebus creatis inhaeremus, & ipsas propter se diligimus sine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas est, dicente Joanne Apostolo, *Nolite diligere mundum, neque ea, que in mundo sunt (1. Ioan. 2. 15.)* Ratio est, quia in hoc mundo tanquam peregrini sumus, & viatores, qui ad patriam pergimus; creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eò feramur, quò tendimus. Deus verò diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est, & finis ultimus, in quo solo requies appetitus, securitas fruitionis, & tranquillissimum gaudium invenitur. Hunc finem si quis ignorat, rectè quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem rerum omnium fine, jam scimus quò dirigendæ sint actiones nostræ, & quò omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimi consensu asserant, quasdam actiones humanas nec bonas ex se, nec malas esse, quales sunt ambulare, comedere, dormire, docent tamen, eum peccare, qui se ipsa dormit, edit, ambulat, & hæc non refert ad ultimum finem, quia deficit à priâ & univèrsali regulâ humanarum

actionum, quæ est idem finis, ad quem quidquid agimus dirigere oportet. Et hoc est quod Dominus dixit: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. (Matth. 6. 22.)* Oculus iste intentio est, quæ quisque peragit opus suum, quæ quidem intentio si non fuerit recta, totum opus tenebrosum erit. Non est autem recta operantis intentio, nisi quidquid agit ad summum bonum veluti ad fontem refundat. Omne bonum deorsum est & quidquid ab illo deflectit malum est.

§. XXX.

Radix omnium malorum est amor sui.

Postquam primus hominum parens se ipsum immoderatè amans in grande illud peccatum lapsus est, per quod totum genus humanum morti, ignorantia, & concupiscentia obnoxium generatur, & nascitur, tantâ caligine natura nostra repleta est, tantoque pondere ad terram allisa, ut Deo relicto in se ipsam deflexerit, & amisso sensu spiritualis jucunditatis ad sensuum voluptates effusa sit. Hinc dira tyrannis orta est, quam pessimum virtutum omnium hostis amor sui in omnes exercet, cujus imperio obsequentes nihil in nostris operationibus quærimus, nisi commoda, honores, & delicias. *Legi enim Dei caro non est subiecta, neque enim potest (Rom. 8. 7.)* sicut ait Apostolus, omnes siquidem ejus instinctus, & motus ad peccatum impellunt, & in horribili damnationis statu nos constituunt. Nihil verò commodis nostris magis adversatur, quam proprius amor, qui ad ea quærenda tanto nos ardore impellit. Cum enim Deus omnia referri ad se tanquam ad ultimum finem præceperit, qui se in omnibus, & suam utilitatem respicit, nihil certè ex operibus suis refert, quod sibi utile sit ad vitam æternam promerendam, ergò, ut ibidem infert Doctor gentium, *Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Ad hoc urget nos Christiana religio, ut, sicut exhibuimus membra nostra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita ipsa exhibeamus servire justitiæ in sanctificationem

ficationem. *Sancti viris*, dicit Dominus, *quia ego sanctus sum* (*Levit. 11: 45.*) Amor sui & propensio ad propria commoda impedit intellectum, ne principia & documenta Christianæ vitæ percipiat. Quis enim poterit amanti se ipsum persuadere omnia, quæ diligit mundus, vana esse, & nullius momenti: honores & dignitates nihil aliud esse, quam splendidam servitorem, & afflictionem spiritus: viri fortis & magnanimi esse, ignoscere inimicis, & his qui oderunt nos benefacere: satius esse, divitias spernere quam habere: gloriosius esse propter Deum subesse, quam dominari: laudabilius vincere se ipsum, & coercere appetitum, quam munitissimas arcas expugnare: hæc sanè dura videntur, & incredibilia diligenti se ipsum, quia immoderato sui amore quasi vinculis & catenis inextricabilibus terræ affixus solis terrenis commodis, ac delectationibus alligatur. Filii autem Dei spiritu Dei aguntur, ut non secundum carnem, sed secundum spiritum vivant. Quod si quædam opera carnis faciunt, ex quibus expediri in hac mortalitate non possunt, ad ea se duci non sinunt ex proprio sui amore, sed ex principio supernaturali, prava desideria continentia carnis maceratione coercentes. Ajunt sui amatores, discretionem in his, quæ ad corpus spectant, necessariam esse: sed illa optanda, & adhibenda, quæ de cælo est; nam prudentia carnis mors est.

§. XXXI.

Amor sui Babylonem edificavit.

CONSTITUIT Deus hominem in paradiso, sed ab Adamo, in quo omnes peccavimus, à paradiso in hunc mundum, à Jerosolymis in Babylonem, à patria in exilium, à libertate in servitutem, ab integritate in corruptionem, à vita in mortem translati sumus. Sic collapsi à veritate in vanitatem, non solum similes evasimus vanitati, sed ut ait psalmus: *Universa vanitas omnis homo vivens* (*Psal. 38. 6.*) Vanus est enim secundum corpus, quod in corruptionem & in mortem definit; vanus secundum animam, quæ serviens iniquitati se ream mortis æternæ facit: vanus quo ad exteriora, quæ pereunt, & in morte relinquenda sunt. Hanc tamen vanitatem ardenti amore prosequimur, hæc mendacia sollicitè quaerimus, quæ infinitis erroribus nos implicat, & ex civibus supernæ Hierusalem cives efficiunt dia-

bolicæ Babylonis. Has duas civitates duo amores fecerunt: nam civitatem Dei Hierusalem fecit amor Dei usque ad contemptum sui; Sathana vero civitatem, quæ Babylon dicitur, fecit amor sui usque ad contemptum Dei. Iter ad hanc spatiosum est, & breve, iter ad illam arctum, arduum, & longum: facilius enim est in terram labi, & in infernum descendere, quam ad cælum elevari. Se ipsum igitur quisque discutiat, & videat quid amet, nam si Deum amat, & se ipsum spernit, cælestis Hierusalem civis est: si autem se impensius amat, ad Babylonem spectat, è qua nobis exeundum esse clamat Scriptura dicens, *Egredimini de Babylone* (*Isai. 48: 20.*) & alio loco, *Recedite de medio Babylonis* (*Jerem. 50-8.*) Psalmista quoque ait, *Filiæ Babylonis misera, beatus qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram* (*Psal. 136: 8.*) Tunc autem eximus de Babylone, cum à confusione vitiorum recedimus: tu ne parvulos Babylonis, malas scilicet cupiditates, ad petram allidimus, cum Christi amore noxia desideria excidimus, & superamus. Amor sui mors animæ est, amor Dei vita: non ergo se amat, qui se amando vitam perdit.

§. XXXII.

Omnes seipsos quarunt etiam in rebus sanctis.

HOC certè mirabile est, quod cum tanta diversitas hominum, humanarumque pro pensionum sit; omnes tamen unanimiter in hoc conveniunt, quod nemo sibi vilis est, nemo alteri cedere aut subjici vult, nec quisquam est adeo abjectæ conditionis, qui non putet se aliquid esse, & apud alios in pretio haberi non desideret. Omnes cupiunt super alios eminere, omnes ignoscunt sibi, aliis numquam: opiniones suas pertinaciter omnes sustinent, res suas admirantur; proprias tantum ad inventiones, & placita probant, aliena rejiciunt: ignorantiam suam instar sapientie ostentant, & cum nihil sciunt, nihil se ignorare arbitrantur. Virtus quæ habent, tegunt, & justitiam simulant quam non habent, frustra reclamante conscientia. Sed multò mirabilius est, quod ipsi etiam viri probi, qui nihil aliud quaerere videntur quam Divinum beneplacitum, ejusque gloriam, & honorem, occulto tamen, & aliquando vix perceptibili corruptæ natu-

naturæ infundit in se ipsos diffundit, operantes quod bonum, & iustum est, non ut placeant Deo, sed ut ea mentis iucunditate fruantur, quæ ex bonis operibus emanat. Quem laqueum viris spiritualibus eò subtilius amor sui tendere solet, quò res sanctior, & melior est. Quid tam sanctum quam Dei mandatis obedire, Scripturas legere, in Ecclesia prædicare, frequentare Sacramenta, & ad altare Domini ministrare? Hæc autem cupiditas laudis inquinare solet, & nisi cor suum omni diligentia custodierit homo, omnis labor ejus irritus est. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, inquit Apostolus, (1. Cor. 13: 1.) charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Et si quis distribuerit in cibos pauperum omnes facultates suas, & tradiderit corpus suum ita ut ardeat, nisi hoc purè fiat ob amorem Dei, nihil prodest. Simili modo Aggæus Propheta ait, (Agg. 1: 6.) Comeditis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: & qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum, quia nimirum nihil profunt opera bona, cum quis seipsum in illis quaerit, & non Deum. Cum igitur naturæ semper & ubique seipsum quaerentis fraudes, & doli subtilissimi sint, omnes animi recessus perferutari, & sollicitè cavere debemus, ne in principio, medio, & fine actionum nostrarum, aliqua ratio se immisceat proprii emolumenti, quantumvis sancta, & honesta videatur. Vitæ Christianæ disciplina hæc est, non quaerere, nec amare nisi quod Dei est, & odisse quod proprium est.*

§. XXXIII.

Quæ scire debeat omnis Christianus.

SCIRE debet omnis Christianus, quæ sint præcepta Divina, & humana, ad quæ servanda quisque tenetur. Divina sunt illa, quæ in Decalogo continentur, itemque præcepta Fidei, Spei, & Charitatis. Fides obligat omnes ad ea credenda, quæ singulis fidelibus in Symbolo proposita sunt. Spe vitam æternam, & quæ ad eam obtinendam sunt necessaria, nos consequi posse confidimus DEI GRATIA, & nostra coopératione; quæ omnia à Deo petimus, cum Dominicam Orationem recitamus. Charitatis lege obstringimur Deum diligere super omnia, & proximum sicut nos ipsos. His virtutibus perfi-

citur homo: nam fides mentem illuminat, & dirigit, Spes voluntatem ad Deum erigit, Charitas nos Deo unit. Est etiam præter prædicta præceptum sumendi Baptismum, & Eucharistiam, & confitendi peccata, licet de his nihil Ecclesia præcipiat. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei: (Joan. 3: 5.) & nisi manducaverimus Carnem Christi, & biberimus ejus Sanguinem, non habebimus vitam in nobis. (Joan. 6: 54.) Pœnitentia autem à Deo illis parata est, qui Baptismalem innocentiam supervenientibus culpis perdidit. Sunt denique humanæ leges ab Ecclesiastica, vel seculari potestate sancitæ, quas nosse oportet, ut illis, qua par est humilitate pareamus. Verum ad hæc præstanda nemo idoneus esse potest, nisi ab ejus mente ignorantia tenebras lux vera discusserit; sicut scriptum est, *Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris cum* (Psal. 93: 12.) Homo enim post peccatum sedet in tenebris, & in umbra mortis, bonumque vel malum non ex regula veritatis, sed ex sua cupiditate metitur. Divinum igitur auxilium implorandum est, ut qui iussit quod vult, det nobis quod jubet, dispellens caliginem, & sanans languorem; expellens cupiditatem, & infundens charitatem, quoniam finis præcepti est Charitas; & qui verè Deum amat, omnibus mandatis ejus sine exceptione obsequitur.

§. XXXIV.

Interioris, & exterioris hominis differentia.

NON de hoc tempore, non de hoc mundo Spes nostra est; neque ad præsentis vitæ bona, neque ad eam felicitatem, quam plerique mortalium sectantur, conditi sumus, sed ad æternam, quam Deus promisit, & homo nondum capit; sicut scriptum est, *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum* (1. Cor. 2: 9.) Cum igitur ad gloriam sempiternam ab origine mundi nobis paratam, destinati simus, error gravissimus est, non æternis sed humanis rationibus in nostris operationibus duci, vitamque instituerè non gratiæ Divinæ instinctu, sed ex principiis naturæ. Felices sunt qui

intima penetrant, qui cum Deo intus morantur, & nulla affectione foris tenentur. Hi sunt homines interiores, qui ad arcana Dei percipienda disponunt se, & eum in se loquentem audiunt. Qui verò rebus exterioribus moventur, qui libenter rumores audiunt, qui theatra avidè spectant, licèt honestas fatagant vanitatis suæ causas prætexere, divisi sunt, interiores non sunt, sibi adherent, non Deo; delicias mundi quærunt, non cœli. Lumen quippè illis deest ad rerum divinarum notitiam necessarium; quia eas nunquam, vel rarò & obiter meditantur, unde fit, ut de bonis æternis parum solliciti in vanitate sensus sui ambulent, (Ephes. 4: 17.) sicut ait Apostolus, alienati à vita Dei per ignorantiam. Quò magis enim proficit homo in prudentia carnis, eo magis ignorat, quæ Dei sunt: tantumque detrahitur Divino amori, quantum impenditur creaturis.

§ XXXV.

Quam perniciosum sit falsas rerum ideas mente concipere.

Sapiens est, qui suis momentis ponderat res, & æstimat pro ut sunt, non sicut prædicantur & æstimantur ab hominibus. Quælibet enim res duas veluti facies habet, unam veram, alteram fucatam, & apparentem. Vera est, quæ divinis rationibus, & ideæ in mente Dei existenti conformis est: altera secundum ideas, & affectus hominum, & secundum pravos amoris proprii præscriptiones efformatur. Sic Episcopatus, ut hoc utar exemplo, secundum veram & divinam ideam, est onus Angelicis humeris formidandum, & servitus quæ tenetur Episcopus animarum salutis consulere ad præscriptum Divinarum, & Apostolicarum institutionum, strictissimam de illis rationem Deo redditurus in die iudicii. In idea autem hominum Episcopatus est dignitas, ad quam qui promovetur, gradum conspicuum in Ecclesia obtinet, divitias adipiscitur, & ab omnibus honoratur. Undè fit, ut, qui Episcopatum respicit secundum veram ideam, timeat, fugiat, & oblatum constanter recuset: qui verò ipsum desiderat, & omni conatu consequi nititur, falsas hominum ideas in mente habet, se ipsum quærens, non Deum. Idem de aliis gradibus & dignitatibus tam Ecclesiasticis, quam mundanis dicendum est: atque hinc

oritur totius orbis omniumque ordinum perversitas & perturbatio, quod veras rerum ideas, & definitiones plerique ignorant, & hujus mundi tenebris, ac præstigiis astueti veritatem odeunt, nec idonei sunt ad Divinum lumen recipiendum, quod non nisi mundis corde communicatur. Vocabula usurpantur heroicis Sanctorum virtutibus, Christi que Sanguine consecrata; & hi quidem Episcopi, illi Sacerdotes, aut Diaconi, quidam Monachi, & Religiosi, alii Reges, & Principes, & iudices populi; omnes autem Christiani nuncupantur: sed quale sit horum nominum pretium, quæ vis, & significatio, quibus virtutibus excellere debeant qui in prædictis gradibus sunt constituti, quæ singulorum idea sit, quæ leges, quæ officia, quæ definitio, nemo scit, nemo investigat; rebusque neglectis sola remansit titulorum majestas, & rerum umbra, ac inanis imago. Nemo se talem exhibet, qualis dicitur, nemo sequitur Christi vestigia. Hoc autem malum operatur in nobis amor sui, vitium pessimum & subtilissimum, quod vix peccatissimi agnoscunt, vix sanctissimi vincunt. Bona verò & mala hujus vitæ, si veras eorum ideas respiciamus, vix ullum discrimen admittunt, utraque enim vana sunt, & momentanea, & quasi nihilum computantur. Idè David vir secundum cor Dei solam æternitatem mente versabat dicens, *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui* (Psal. 76: 6.) Et Filius ejus Salomon omnium mortalium sapientissimus recensitis omnibus tam bonis, quam malis hujus vitæ exclamat, & concludit: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* (Eccl. 1: 2.)

§ XXXVI.

Tria Christiano necessaria, ut sibi attendat, ut tempus bene expendat, ut rectè utatur Sacramentis.

Fidelitati quam Deo debemus tria præcipuè sunt necessaria. Primum est jugis attentio ad nos ipsos & ad ea, quæ operamur, cujus defectu à recto tramite aberrantes per invia & aspera proficiscimur, nostramque felicitatem quærimus ubi non est, & si ab alio ostendatur, non credimus. Usuratiois homo à feris, fide ab infidelibus distinguitur. Cum ergo temerè, for-

dide, inconsideratè, ventris vel gloriæ causâ, & cum impetu aliquid agit, perit hominis officium, & ad feras declinat. Cum verò propter se, & sua commoda ad agendum movetur, cum infidelibus computatur. Sicut artem perficiunt opera, quæ secundum artis præscriptum fiunt: ita hominem fortem, justum, modestum, prudentem faciunt opera, quæ fortiter, justè, modestè, prudenter fiunt.

Secundum est bonus temporis usus, à cujus momento pendet æternitas. Monent Philosophi, solam rerum salubrium notitiam viro sapienti non sufficere, sed studium etiam necessarium esse, nec permittendum, ut ulla exercendæ virtutis occasio elabatur. Volat enim irrevocabile tempus, & quod inutiliter transigitur, nemo restituere potest. Volat tempus, & non advertit insipiens quid amittat. Juvat nimirum confabulari, & genio indulgere, donec transeat dies: & sic teritur tempus acceptabile, sic dies, & horæ prætereunt, quas ad veniam obtinendam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam misericors Deus indulget. Quod si de verbo otioso, quod nullam scilicet rationabilem causam habet, rationem reddituri sumus, quanto magis de tempore inutiliter transacto?

Tertium est rectus usus Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, ex quorum frequentia parum proficimus, quia frigidè, ac sine prævia dispositione ad ea accedimus. Proprii verò illorum fructus sunt, si ex pœnitentia crescit in nobis humilitas, & amor propriæ abjectionis: ex Eucharistia suavitas, & mansuetudo erga proximum, & amor erga Deum. Sicut avarus diu noctuque divitiis inhians, nihil cogitat nisi lucrum & pecuniam: ita qui sæpius hæc Sacramenta suscipit, sicut oportet, semper ad Deum anhelat, nec aliud potest sine ingenti molestia cogitare. Vitæ perfectæ fundamentum hoc est, omnimoda abstractio à rebus omnibus, quæ Deus non sunt.

§. XXXVII.

Pœnitentiam omnibus Christianis necessariam esse.

OMnis Christianus sic vivere, sic mori debet, ut continuo luctu, & squalore ostendat, se pœnitentem esse, qui pro peccatis commissis satis facere satagit, & ab omni labe purgari.

Hoc initium fuit, hæc summa Evangelicæ prædicatiōis, Fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. (Mar. 1: 4.) Ipsemet Jesus, Dux & legifer noster, cum se primum hominibus manifestavit, Venit in Galilæam prædicans Evangelium regni Dei, & dicens quoniam impletum est tempus, & appropinquavit regnum Dei: pœnitentini, & credite Evangelio (ib. 14.) Et alius Evangelista ait, cœpit Jesus prædicare & dicere, pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum celorum. (Matt. 4: 17.) Præmissa est pœnitentia, tanquam dispositio ad suscipiendum Evangelium, ut anima ab omni macula emundata idonea fieret ad gratiam Dei recipiendam, quæ in malevolam animam non intrat, nec habitat in corpore subdito peccatis. Sacrificium placabile & Deo gratum est, cum homo respiciens se deliquisse facetur, & agnoscens iniquitatem suam, veniam contrito corde à Deo postulat quem offendit. Hoc maximum peccati malum est contemptus Dei, nam qui peccat, Deum spernit & odit: cujus flagitii & perversitatis causa est defectus Fidei & considerationis. Quis enim tantæ dementiæ & temeritatis foret, ut legem Dei violare & transgredi auderet, si verè crederet & intelligeret, quid sit Deus, & quid sit ipsum offendere, cujus summa bonitas, infinita potentia, & tremenda majestas? Ad hanc abyssum profundissimam miseriarum nos culpa originalis dejecit, ut secreta quadam aversione, velut insani, fugiamus à Deo, ipsoque derelicto, in quo sunt omnia bona, volutemur in cœno, fluxis & fucatis bonis adherentes, vel quia latet veritas, vel quia compellit infirmitas. Quanta sit autem, & quam deplorabilis hæc cœcitas, nemo comprehendere potest, nisi attentius meditetur, tantam esse peccati malitiam, ut sola unigeniti Filii Dei acerbissima passione & morte expiari potuerit. Si igitur hoc verè credimus, si peccata nostra, eorumque gravitatem perpendimus, ita dies nostri cum dolore & mœrore transigendi sunt, ut ostendamus, nos veluti reos esse, qui omni momento suæ damnationis sententiam præstolantur. Facile omne peccatum à Deo condonatur, cum pœnitentiâ, & meliori vitâ corrigitur.

§. XXXVIII.

S. XXXVIII.

Signa, & fructus vere penitentia.

NUnquam poterunt evitari peccata, nisi sit in anima ingens eorum horror, & odium: nec diuturna erunt opera penitentia, nisi sit in anima ardens desiderium acquirendæ perfectionis. Ad Sacramentum autem penitentia nunquam accedendum est, nisi præter contritionem, & voluntatem non amplius peccandi, aliquid semper speciale peccatum, præcis omnibus ejus occasionibus, deponatur. Et hoc erit præcipuum confessionum emolumentum, facere fructus dignos penitentia, omnem scilicet Dei offensam detestari, tremendum ejus judicium per horrescere, seipsum cum rubore & confusione arguere, ad omnem satisfactionem se paratum exhibere, omnem appetitum Divinae legi contrarium coercere, omnia peccandi pericula evitare, humilitatem suique contemptum libenter amplecti, conscientiam suam frequenter discutere, & omnes ejus sinus ac latebras diligentissimè perscrutari, eradicare, destruere, evellere ab anima quod pravum est, tum in ea ferere, plantare, ædificare quod sanctum & perfectum est. Qui hoc spiritu imbutus est, peccata sua ante oculos habet, aliena post tergum: de suis dolet, aliena non respicit: sua castigat, aliena excusat. Pericula timet, in quibus versatur, quæ multa sunt & assiduâ observatione præcavenda. Semper enim ad malum impellunt arcta societas & inevitabilis necessitudo cum rebus, & personis, quæ ad peccandum alliciunt, habitus vitiosi dudum contracti, & proclivitas ad lapsum, quæ multo major est, quam homines communiter credant, nam cum naturæ congenita sit, se blandè, ac fraudulenter in animum insinuat, rationis debile lumen obscurat, ipsamque conscientiam suffocat & sopit, ne ullo peccati sensu tangatur: atque ita fit, ut multa quotidie perpetrentur, quorum sensum adimit affectus, qui in ipsa præcipitat, & notitiam eorum tollit ipse usus malorum. Hoc videlicet habet infelix consuetudo peccandi, ut, quanto amplius quisque delinquit, eò magis mentis intuitus obscuretur.

S. XXXIX.

Peccata leviora, & vitia quomodo corrigi & extirpari debeant.

Peccata leviora, quæ venialia dicuntur, quàm facilè perpetrantur? Nemo tamen ignorat hæc levia non esse, quæ Deum magnum offendunt, ac propterea æerbissimis pœnis in altera vita expianda sunt. Quia verò ab his omnibus sine speciali Dei gratia nemo potest abstinere, omni saltem conatu enitendum est, ut eorum numerus quotidie minuatur, & unumquodque contrariæ virtutis studio sigillatim exterminetur. Sicut grassante pestilentia non solum homines lue infecti, sed illorum quoque supellex, & quidquid ad illos spectat, sollicitè evitantur, ne alios pestilenti morbo inficiant: ita cum agitur de peccatis tametsi levioribus, non ipsa solum timere & fugere oportet: sed quidquid ad illa inducit, vel ex eis oritur, ne mortiferum virus in incautos spargant. Omni ferè momento subtilissimè sese insinuant diversæ occasiones curiositatis, loquacitatis, scurrilitatis, iræ, contentionis, impatientia, evagationis, & aliarum ejusdem generis culparum & imperfectionum; & quia istæ nedum evitari, sed vix percipi possunt, hoc omninò curandum est, ut saltem ex animo omnis erga illas affectus, nequidquam reluctante naturâ, evellatur: alioquin permanente erga illas affectu, nec emendari unquam poterunt, nec remitti, etsi centies Ecclesiæ clavibus in Sacramento penitentia subiciantur. Scio quidem, de his levioribus noxis scriptum esse, *Septies cadit justus*: verumtamen ipse vir justus sic vivit, ut in eas nunquam labatur, nisi ex fragilitate, vel subreptione. Quod verò atinet ad vitia, qui cupit ea radicitus extirpare, debet imprimis cum pravus motus excitatur, ipsum coercere, tum actum contrariæ virtutis elicere: ut, si quis injuriâ afficiatur, primò quidem iræ motum frænabit, tum actum eliciet patientia & humilitatis, gaudens se pati quod meretur, idque sæpius sibi contingere optabit: mox illum sincerè diliget, qui contumeliam irrogavit, eique alacriter beneficium rependere paratus erit, quoties sese occasio obtulerit; neque enim sufficit declinare à malo, nisi quis studeat & bene operari; nec servus bene mereri de-

domino suo censendus est, quia nec verbera; illi, nec contumelias infert, nisi quoque fideliter illi seruiat, & iussis ejus exactè obtemperet. Et in hoc multi falluntur, qui salutem suam in tuto positam arbitrantur, quia putant se nihil mali operari, omittentes interim, quæ officii sui sunt, & virtutis studium negligentes: *Declina à malo*, ait psalmus & *fac bonum* (Ps. 36: 27.) utrumque enim necessarium est, & mala non perpetrare, & quæ ad munus proprium spectant, non omittere.

S. XL.

Viros Ecclesiasticos & Religiosos strictius teneri ad perfectionem.

Quamvis norma, & institutio Christianæ perfectionis universis Christi fidelibus tradita sit, non solis Religiosis, ut supra ostendimus, nemo tamen inficiari potest, quin strictius ad eam teneantur, qui se voto solemnem vel in Religione approbata, vel in statu Clericali Domino consecrarunt. In his siquidem statibus constituti non solum seipsos sanctificare, sed reliquos quoque fideles verbo & exemplo instruere, illuminare, & ad salutem perducere debent. Nihil in hoc negligendum, nam prava remissio maxima jactura est. Ideo ita eos vivere, ita virtutibus incumbere oportet, ita cum cæteris hominibus se gerere, ut ab eorum colloquio & consortio revertantur percutientes pectora sua, & dicentes, verè Filii Dei sunt isti. Sicut vir religiosus cujuscumque domini se incapacem fatetur op votum paupertatis: ita judicare debet, appetitum suum & voluntatem non esse in sua potestate propter votum obedientiæ, nec illis posse pro suo arbitrio uti. Ille autem verè pauper & obediens censetur, qui se rebus omnibus etiam ad vitam necessariis libenter, & læto animo exiit, qui ad omnem Superioris nutum, sive grata, sive molesta præcipiat, semper obedire paratus est. At è contrario qui ob rerum penuriam tædio afficitur, & murmurat, qui mandatis inuitus paret, religiosus non est. Neque enim in alio, ut ita dicam, elemento vivere debet, quàm in sui contemptu & abiectione, rerumque omnium abdicatione, ut Christo conformis sit, qui nihil possidens in hoc mundo factus est Patri obediens usque ad mortem. Quid prodest Christi

Domini, Sanctorumque gesta legere, & celebrare, si ea sic legimus & laudamus, ac si ad nos nullo modo pertinerent? Hæc nobis proposita sunt, ut ad eorum normam & typum vitam nostram instituamus. Nihil Religioso perniciosius, quam securitas, & libertas, cum omnia ei ad nutum eveniunt, omnia fiunt prout vult. Dicebat quidam vir sanctus, nullum esse religiosum in Cœlis, qui non fuerit martyr in terris: vita quippè religiosi ad præscriptum suæ Regulæ strictè viventis incruentum martyrium est. Causa verò potissima, ob quam plerique in Religione irregulariter vivunt, ex defectu considerationis oritur, quia nec perpendunt, nec penetrant, quanta sit Status religiosi sublimitas, & quàm noxia sit omnis vel minima regularis disciplinæ relaxatio. Hinc verò paulatim provenit propriæ vocationis oblitio, orationis, atque aliarum exercitationum omisio, tum variis subtilitatibus & argumentis, quæ à proprio amore suggeruntur, disciplinæ contemptum excusare nituntur: & quia interiori spiritus suavitate destituti sunt, solatium foris quærunt à creaturis. Pauci sunt, qui in simplicitate cordis sui per spinosa crucis itinera Christum sequantur. Turba verò errantium maxima est, unde licitum quodammodo fit, quod plerique faciunt. Cavendum igitur, ne multorum exempla nos perdant, desperatæ enim dementia est, hominem tepidum & imperfectum in eo statu securè vivere, in quo viri sancti cautè incedentes vix tramitem tenuerunt.

S. XLI.

Religiosi sua vocationis immemores describuntur.

Non consistit Spiritus religiosus in exteriori specie, & in habitus ac corporis compositione; sed in spiritu humilitatis, & in interiori cum Deo occupatione. Quia verò infirmitas humanæ naturæ eundem semper rigorem fervari non patitur, hinc fit, ut sensim defluat, & ad propria commoda quærenda ruat: ex quo sequitur, ut omnis religio quantumvis optimè instituta, à primæva puritate & fervore recedens, per quosdam vix perceptibiles gradus ad humanum & politicum vivendi modum dilabatur. Ideo plures tam religiosi quàm clerici omnino ficti sunt, habitu quidem Ecclesiastici, moribus

moribus autem deteriores, quam filii hujus sæculi. Toti sunt in apparatu verborum & ceremoniis, in procurandis dignitatibus, in aucupanda magnatum benevolentia, in cumulandis divitiis. Mille habent diverticula, ut suos distortos fines consequantur, & publico Ecclesiæ bono privatas utilitates anteponant. Habitat in domo Dei, patri cælesti profus degeneres, & servi Dei dicuntur, cujus mandatis non obediunt. Vitam ducunt omni sollicitudine vacuum, de Christi patrimonio viventes, atque amplis redditibus dotati sunt, ut Deo & Ecclesiæ deseriant: nihil tamen totius anni decursu agunt, quod uniusdiei alimoniam mereatur. Nunquam desunt illis verba, ut totâ die inutiliter cum hominibus sermones misceant: muta verò sit lingua, deficit sermo, ut vel modico tempore de Deo, vel cum Deo loquantur. Alii verò sunt, qui averti à propria vocatione, in qua permanendum esse Apostolus monet, ad alium statum quasi perfectiorem aspirant; cumque mores mutare deberent, hanc mutationem differunt, donec sint in alio loco, ad quem nunquam pervenient. Somnia vigilantium ista sunt, & subtilissima diaboli tentatio, nam cœlum non animum mutant, qui per loca diversa vagantur. Difficile est, ut in alio loco laudabiliter vivat, qui se, & sua vitia secum portat.

§. XLII.

Oportere Religiosum à mundo alienum esse.

Tunc Religiosus sperare poterit, se initium aliquod perfectionis habere, cum ipsum homines oderint & despexerint. Unuiquisque enim sibi dissimiles odit, & Christus Discipulis suis dixit; *Si de mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret: quia verò de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus* (Joan. 15: 19.) Quod si religiosus de mundo non est, ita vitam in Monasterio instituerè debet, ut modo vivendi ostendat, se statum penitentiae profiteri ad expianda peccata, quæ olim in mundo perpetravit. Quò magis autem à mundi actibus alienus fuerit, eò citius ad apicem perfectionis perveniet: & quò minus inter gentes versabitur, eò majori pace, & animi libertate fruatur. Facile transitur ad plures, & pravorum exempla sensim bonos ad similia dis-

ponunt. *Commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & servierunt sculptilibus eorum* (Ps. 105: 35.) *& facti sunt sicut populus, ita & Sacerdos* (Isai. 24: 2.) Nimia quoque familiaritas, & assidua cum hominibus consuetudo fastidium gignit, occulta vitia detegit, contemptum parit, & fervorem devotionis extinguit. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei* (Luc. 9: 62.)

§. XLIII.

Arguuntur qui regimen animarum ambiunt.

Magna temeritas Ecclesiasticorum est, qui, cum viribus careant ad onus pastorale ferendum, illud tamen anxie quærunt, & se illi spontè subjiciunt, non vocati à Deo, sed spiritu elationis impulsus; non ut gregem pascant, sed ut ipsi pascantur; non ut regant, sed ut dominantur. Res planè horribilis ac deploranda est, quod regimen animarum plurimi ambiunt, sed nemo considerat, quanti momenti sit fidei iussorem Deo esse pro animabus Christi sanguine redemptis; atque onus accipere usque ad cœli valvas portandum sub pena æternæ damnationis, si illud culpabiliter excutiant. Ut autem suæ superbiæ velamen obtendant, libenter arripiunt quod ait Apostolus, *Qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat* (1. Tim. 3: 1.) nec tamen advertunt, quod laudato desiderio id, quod laudaverat, in terrorem protinus vertit subdens, *oportet autem Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, modestum.* Et quis est tanta præditus sanctitate, ut possit se in omnibus irreprehensibilem exhibere? Merito igitur Pastorale officium ars artium dicitur, & onus Angelicis humeris formidandum. Quantum enim iudicii requiritur ad regendos homines, quorum mira diversitas, incredibilis inconstantia, nulla sinceritas? Quantum luminis ad occulta cordium penetranda, quod Dei proprium est, & ad intentiones discernendas? Quantum prudentiæ ad diversorum propensiones dignoscendas: quantum diligentiae, ut abstrahatur anima à peccato: quantum industriæ ad obstandum tentationibus: quantum solertiæ ad avertendas malorum occasiones: quantum scientiæ ad moderandam conscientiam: quantum

quantum fortitudinis ad coercendos peccatores: quantum virtutis ad resistendum adversariis: quantum patientiæ in tolerandis imperfectis: quantum constantiæ in bonis promovendis: quantum denique habilitatis ad omnia iustitiæ munera exercenda? Hæc omnia sine speciali Dei gratia vix possunt in uno homine reperiri: ac proinde animarum cura sine manifesta Dei vocatione acceptanda non est: tum diu considerandum, quid valeant humeri, quid ferre recasent. Non debet præesse, qui non potest prodesse.

§. XLIV.

Omnibus Christianis necessariam esse Orationem.

Tanta est necessitas Orationis, ut fidei dogma sit, neminem sine illa Salutem consequi posse. Quis enim potest Deum vocantem sequi, nisi dono gratiæ adjuvetur; ejus autem auxilium quis potest sine oratione promereri? Idcirco docet Scriptura, oportere semper & sine intermissione orare (*Luc. 18: 1. 1. Theff. 5. 17.*) quia semper & in omnibus auxilio Dei indigemus. Semper autem orat, qui certa orandi tempora nullo unquam die prætermittit. Semper orat, qui omnia quæcumque agit purissima intentione ad Deum refert; oratio enim nihil aliud est, quam elevatio mentis in Deum. Semper orat, qui efficax orandi desiderium in corde jugiter conservat, nam ipsum desiderium oratio est. Bene orat qui bene vivit. Nemo vitiosus, nemo impius, nemo desertor fuit, qui non prius omne orandi studium abjecerit. Oratio canalis est, per quem fluunt in animam rivuli Divinæ gratiæ: eâ deficiente arefcit anima, & sensim perit. Nec sufficit, aliquot preces voce tantum absque ulla attentione, & reverentiâ, ut plerique faciunt, persolvere: nam de his conqueritur Deus dicens, *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me* (*Isai. 29: 13. Matth. 15: 8.*) Et qui sic orat, non evadet Prophetæ comminationem, canentis, *Oratio ejus fiat in peccatum* (*Psal. 108: 7.*) Mendacia sunt, & inania verba, cum quis scelus operatur, & psallit Deo, *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum* (*Psal. 118.*) Totus in patinis est, & dicit, *Oblitus sum comedere panem meum* (*Pf. 101: 5.*) ridet tota die, vanisque gaudiis distulit, & ait, *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (*Psal. 41: 4.*)

Mandatis Dei non pareat, & psallit, *Maledicti qui declinant à mandatis tuis* (*Pf. 118.*) Execrabiles sunt hujusmodi orationes, iram Dei erga orantem provocant, & duris suppliciis castigari merentur. Nemo autem Christiani nomine dignus est, nisi saltem bis in die, mane cum surgit & vespere antequam cubitum eat, mentem ad Deum elevet, & aliquo spatio temporis ferventer oret, ut tantumdem diei reficiendæ animæ tribuatur, quantum corpori nutriendo impenditur. Nec unquam dimittenda, aut diminuenda oratio, quamvis aridi in ea, & omni consolatione, ac spiritus suavitate qui orat destitutus sit: vera enim devotio & solida animi jucunditas non in fervoris affluentia, non in sensibili dulcedine, non in mollibus quibusdam affectibus, & lacrymis consistit; nam etiam Turcæ, & alii infideles in suis precibus & sacrificiis hæc interdum experiuntur; sed in prompta voluntate serviendi Deo, & à peccatis abstinendi. Quæ Dei sunt non sensu, sed solâ fide percipiuntur.

§. XLV.

Quæ dispositio ad orandum requiratur.

Multi sunt qui methodum & regulas perquirunt, quibus discant orare Deum, ac si oratio veluti ars quædam & opificium foret, quod certis quibusdam legibus contineretur. Non damno præcepta orandi à sanctis & piis viris præscripta, sed sola non sufficiunt, nisi adsit continua cordis & sensuum custodia, sine quâ Spiritus orationis haberi non potest. Cor enim totâ die dispersum & dissipatum, & in vanis hominum fabulationibus occupatum, quomodo poterit in oratione ad Deum accedere, & de maximo salutis negotio cum illo agere? Magna hæc hominum illusio est existimantium, se posse brevissimo horæ intervallo rem homini terreno difficillimam peragere, à qua totâ die alieni fuerunt, & de qua antea nec quidem cogitarunt. Oratio mentem requirit puram, & à rerum terrenarum imaginibus liberam, ut soli Deo vacare possit. Nulla ad eam magis idonea dispositio, quàm integritas vitæ, & morum innocentia. Qui ejus studio incumbere & in eo progredi cupit, tanti debet celestia æstimare, ut terrenis veluti mortuus sit, nullumque in eis solatium inveniat. Bona est oratio, quam fides & humilitas comitantur.

§. XLVI.

§. XLVI.

Cur multi ex oratione nihil proficiant.

PAuci sunt, qui ex oratione, & meditatione fructum percipiunt, quia rebus, quas meditantur, contrariam dispositionem, & sensum habent; nec se offerunt Deo tanquam victimam, & holocaustum ad omne ejus beneplacitum perficiendum. Ipsum quidem precantur, ut eos doceat cognoscere & facere voluntatem suam; sed nihilominus contra Dei voluntatem multa operari non cessant, quia duplicis cordis sunt, unum Deo expandunt in oratione; alterum sibi reservant, nec dicunt cum Propheta, *In toto corde meo exquisivi te* (Ps. 118.) Alii spiritu curiositatis & superbiæ impulsu sublimioribus speculationibus occupantur, quæ ad vitia cognoscenda & eradicanda parum vel nihil conferunt, & si aliquando voluntatem excitant ad gemitus & suspiria, ea tamen suavitate statim evanescente impatientes remanent, sui consilii tenaces, refractarii, ac iisdem semper vitiis irretiti. Atque hinc fit, ut repentinæ conversiones ex vehementi commotione provenientes ut plurimum non durent, quia cessante illâ vi, quæ voluntatem quodammodo rapuit, ipsa quoque motio desinit, & homo ad vitia, quibus assuevit, relabitur. Alii instinctu propriæ delectationis ad orationem accedunt tanquam ad fontem suavitatis, non Deum sed se ipsos quærentes, ut spiritualis dulcedinis ubertate reficiantur. Alii orationis emolumentum ex veri & falsi notione metiuntur, & hi omnino sibi imponunt, quia multa discere in oratione & nihil operari magna diaboli deceptio est. Nihil homini prodest oratio, quamvis ad cælum rapiatur, & audiat arcana verba, quæ non licet homini loqui, nisi exuto spiritu mundi sentiat in se augeri promptam erga Deum voluntatem. Bene orat, qui nihil scire, nihil habere desiderat, nisi Christum & hunc crucifixum.

§. XLVII.

Nunquam studium orationis omittendum.

ERROR communis est, meditationem rem difficillimam esse, cum tamen nemo sit, qui non quotidie meditetur. *Quid est enim medita-*

ri, nisi rem aliquam mente revolvere? Hoc autem continuo facimus à mane usque ad vespeream; sed ut plurimum noxia & vana meditamur. Cur igitur mysteria Fidei, & quæ salutis nostræ sunt, non meditamur? His jugiter occupari mens nostra facillimè posset, si eam avertere à rerum terrenarum curis conaremur. Hac de causa ad orationis studium inepti sumus, quia sensibus mori, & Christi crucem atque ignominiam amplecti nolumus. Sæpè etiam orationem omittimus, ut bonis operibus extrinsecus incumbamus, ex quibus nullus vel exiguus provenit fructus, quia lumine destituimur ad bene agendum necessario, quod non nisi in oratione percipitur, & illa peragimus extra ordinem superne gratiæ, nostro potius, quam divino impulsu. Maximus autem error est interiora propter exteriora negligere. Sicut corpus quotidianâ destitutum alimonia paulatim deficit, & perit: ita languet anima, ac veluti exanimis fit, nisi oratione, quæ cibus ipsius est, singulis diebus nutriatur. Cibo autem indiget eò frequentiori, quò plura ac majora habet contraria, quàm corpus. Ipsam enim tum ea omnia per consensum vexant, quæ corpori molesta sunt, frigus, æstus, ægritudo, fames, sitis, & alia ejusdem generis: tum corpus ipsum, & sensus, concupiscentia, dæmon, & mundus. Cum autem oramus, Deum quærere & invocare debemus in penetralibus animæ, in interiori homine, in quo ipse habitat, sicut in templo suo. Quare verba sonantia ad orandum necessaria non sunt, sed in spiritu & veritate Deum orare, & adorare oportet. Conceptis verbis preces effundere illis necesse est, qui nesciunt in abdito mentis cum Deo loqui, & ea quibus indigent proprio sermone exprimere. Publicæ item Ecclesiæ preces voce, & cantu promuntur, ut audiant fideles, & ædificentur, votisque consentientibus eleventur in Deum. Ceterum templum Dei & locus orationis nos ipsi sumus, & regnum Dei intrâ nos est.

§. XLVIII.

Conditiones bonæ Orationis.

UT perfecta sit oratio, quâ aliquid à Deo petimus, debet orans solius Dei amore ad id quod postulat excitari. Quamvis enim res ipsa bona & amabilis sit, tutius tamen & perfectius est eam petere, & amare, quia Deus vult, ne sub velo bonitatis rei, lateat perniciosus

ciosus amor sui. Basis orationis Fides viva est, & presentia Dei, ad quem accedendum cum simplicitate, sicut infans ad ubera matris fertur nihil discernens. Qui, dum orat, se orare considerat, non est perfecte attentus orationi, mentem enim & intentionem à Deo divertit, quem orat, ut attendat orationi, quâ orat. Et sic sæpe contingit, ut incidat in distractiones, cum eas nititur evitare. Ideo in oratione valde commendatur simplicitas, quâcunque alienâ consideratione sublatâ, ferventiùs siquidem orat, qui nescit se orare, soli Deo attendens quem orat. Nulli autem evagationi obnoxia mens erit, quæ Deum semper presentem habuerit. Nam quò evagari poterit, quæ se totam in oceanum immensæ Divinitatis immerferit? Quocumque se vertat, inde numquam emerget. Quod si Deo permittente multæ contingant distractiones, non erit oranti inutilis oratio sua, si in illis expellendis strenuè dimicaverit. Aderit Deus decertanti, quamvis procul videatur abesse. Faciliùs tamen vincuntur avertendo ab eis mentem, easque spernendo, quàm contra pugnando: eâ enim pugna sæpe fit, ut fortius animo imprimantur, & magis infestæ sint. Oratio arida, & expers omnis consolationis è o gratior est Deo, quò minùs grata naturæ est.

§. XLIX.

Gratia, & modus Orationis duplex.

Sicut viatores, dum iter agunt, semper locum in mente habent, ad quem proficiscuntur: ita qui orant, ad finem orationis, qui est unio cum Deo, animi intentionem indefinenter dirigere debent, eo sibi præfixo scopo, ut sublati impedimentis ad eam unionem disponantur. Inanis est orantium labor, si aliud in oratione exquirunt. Cum verò duplex sit oratio, una communis, quæ conatu & industriâ nostrâ fit, præveniente tamen, & cooperante gratiâ Dei, nemo enim, ut docet Apostolus (1. Cor. 12: 5.) potest dicere Dominus *JESUS*, nisi in Spiritu sancto; altera singularis & infusa, quæ non est in potestate nostra, sed à Deo infunditur, quibus & quando vult; utraque sanè desiderari, & peti ab illo potest, qui facit nos quærere ut inveniamus, petere ut accipiamus, pulsare ut aperiat nobis; soli tamen meditationi modo communi, & consueto vacandum est, nisi quis Divinâ inspiratione, & vocatione ad altius orationis geau eleve-

tur. Gratia autem meditationis nihil aliud est, quàm facilitas mentem ad Deum elevandi, sanctos affectus concipiendi, & effundendi cor suum ante conspectum Domini Dei sui. Hanc Deus humilibus largiri solet, qui non confidunt in virtute sua, ejusque opem implorant, ut, à quo datur orandi præceptum, ab ipso petatur auxilium; quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Ideo incipienda est oratio à confessione nostræ impotentiae, & fragilitatis, à detestatione peccatorum, quia iustus initio orationis accusator est sui, & à rectitudine intentionis, nullo sibi proposito fine, nisi adimplendæ Divinæ voluntatis, de qua dicit Apostolus, *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra* (1. Thess. 4: 3.) Qui aliter orat, Divinæ misericordiæ ostium contra se claudit.

§. L.

Fons Omnium bonorum oratio.

Quod de Sapientia scriptum est, hoc verè de Oratione dici potest: *Super salutem, & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius, & lætatus sum in omnibus, quoniam antecedit me ista, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est. Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui isti sunt; participes facti sunt amicitie Dei.* (Sap. 7.) Oratio quippe fons gratiæ est, virtutum patens, mentis illuminatio, merentium consolatio, lætantium jucunditas, cibus animæ omniumque bonorum origo, & custodia. Hæc iram Dei placat, veniam peccatorum impetrat, expellit vitia, liberat à periculis, & Divini amoris in nobis ignem accendit. In ea omnium virtutum actus exercetur. Prima verò ante omnes occurrit Fides, nemo enim oraret, nisi crederet Deum esse presentem, & preces clamantium ad se audire, easque posse, & velle, si justè petimus, exaudire: Spes erigitur, quia maximam in Dei ope, & misericordia fiduciam habemus. Charitas excitatur Divinæ bonitatis consideratione, quæ urget nos ad ipsum super omnia diligendum. Per eam discimus adimplere omnem justitiam, & iustorum prudentiâ omnia perpendere. Fortitudo exercetur, quia orans firmiter statuit servire Deo, & pro ejus amore adversa

adversa omnia tolerare. Temperantiæ actus eliciuntur, quia mens orantis à terrenis & corporeis abhorrens, cœli delicias degustat. Donâ quoque Spiritûs sancti vim suam exerunt, quia intellectus de æternis illuminatur, Dei sapientiâ fruuntur, ipsique Deo appropinquans omnes creaturas scientiæ dono pro nihilo habet: tum luce ube-

riori perfusus in rerum agendarum dispositione per donam consilii non fallitur: ad orandum pro aliis pietate impellitur; Divinæ Majestatis celsitudine apprehensâ ejus timorem concipit, & ad multa pro Christo toleranda fortitudinè roboratur. Multis ergo virtutibus fulget, qui multum orationi incumbit.

P A R S II.

De moderandis animi affectionibus, & de studio virtutum.

§. I.

Querenda veritas, fugienda vanitas.

Veritatem omnes desiderant, omnes commendant, sed ubi ea sit, pauci cognoscunt: nam si scirent ubi esset, nihil amplius quærerent, nihil præter illam amarent. Et quidem in rebus mortalibus eam non esse evidens est. Quidquid enim in aliquo loco est, nullo modo permanere potest, si illud, in quo est, non permaneat: mortalia autem esse desinunt, quia intereunt, ac propterea in illis non est veritas. Quærenda igitur est in rebus immortalibus, quæ verè sunt, & in æternum futuræ sunt: quærenda in virtute, quæ nihil aliud est, quam æqualitas vitæ in omnibus veritati consentiens, exclusâ vanitate, & rerum pereuntium cohibito appetitu. Veritati enim congruit homo, cum animi motus ratio regit, & spiritus Dei in eo dominatur: Quod si cupiditatum tyrannico imperio subit, à veritate in vanitatem desluit, & variis, ac contrariis perturbationibus agitur, hinc timore, inde desiderio, hinc anxietate, inde inani lætitiâ; hinc rei amissæ dolore, hinc ardore adipiscendi quæ non habet; hinc acceptæ injuriæ cruciati, inde studio vindicandæ. Hi sunt videlicet omnium malorum fontes, quæ miserrimam animam vexant, vanitas & voluptas. Oriuntur ex vanitate eorum omnium, quæ propriam excellentiam fovere possunt, ardentissimum desiderium, magna sui æstimatio, aliorumque contemptus, & aversio à veritate. Ex voluptate propensio illa procedit, quâ fertur homo ad cibum, & potum, ad ludos, & relaxationes, & ad reliqua omnia, quæ corpo-

ri, & spiritui rebus terrenis occupato grata, & jucunda sunt. Hinc evagatio continua, & cordis effusio ad exteriora, quibus anima Deo vacua implere se studens, tota est in nugis & vanitatibus mundi, quærens homines, cum quibus recreetur, & confabuletur, & à quibus laudetur in desideriis, & vanitatibus suis. Hæc verò sunt, quæ homini carnali exosam reddunt Divinam Legem, & Evangelicam perfectionem. Evangelium siquidem nihil magis commendat, quam humilitatem: at natura corrupta semper inclinatur ad superbiam. Evangelium prædicat penitentiam, à qua homo maximè abhorret. Fides igitur est necessaria, quæ docet nos omnem veritatem; & hæc est victoria, quæ vincit mundum, Fides nostra. Filius Dei Patri consubstantialis, ut amorem nostrum à rebus terrenis avellendum esse doceret, fidem prædicationi suæ altissimâ virtutum exercitatione conciliavit. Divitias homines appetunt; pauper esse voluit: honoribus, & imperiis inhiant; abscondit se ne fieret Rex: contumelias intolerabiles esse arbitrantur; omne genus injuriarum sustinuit: calumnias detestantur; innocens damnari voluit. Vita ejus disciplina morum fuit, nec ullum à nobis peccatum committi potest, nisi cum appetimus quæ ille contempsit; aut ea fugimus, quæ ille sustinuit. Stultus igitur est qui vitam beatam in iis positam putat, quæ spernenda esse Christus docuit.

§. II.

Quanti momenti sit ad Christianam perfectionem nihil vel minimum negligere.

Ideo pauci ad perfectionem Christianæ vitæ perveniunt, quia majoribus vitiis jam superatis sibi vim inferre nolunt, ut minoribus resistent, quibus quotidie infestantur. Sensim ad graviores lapsus disponitur, qui segnis est in minimis, & minutissimis præcavendis: majora enim vitia, & extrema vel primo aspectu horrorem incutiunt, in minora facilius labimur. Non solent homines aded insanire, ut unâ die omnes facultates suas dissipare & prodigere velint, sed paulatim hoc fit. Hæc modica, inquit, impensa est, non minuit patrimonium, vix aliquid è cumulo detrahitur, adhuc ærarium integrum manet. Tum de aliis expensis eodem modo argumentantur, donec, quod singulæ non perfecerunt, omnes simul perficiunt, & qui dives erat, mendicus fit. Idem accidit in usu cibi & potûs: hoc parum est, nocere non potest, temperantiæ metam non transgreditur: atque ita paulatim ex minimis congeries fit, donec stomacho plus ingerimus quam ferre possit, & in graves ac sæpè incurabiles morbos incidimus. Magnæ occasiones serviendi Deo, actusque heroicis virtutum exercendi rarissimæ sunt; parvæ autem singulis pene momentis occurrunt: idcirco oportet ad minima quæque attendere, singulos cordis motus observare, minuta quælibet desideria vincere, propriæ voluntati resistere, & noxium sui amorem exterminare. Nemo repente fit malus, sed ut ait Sapiens, *Qui spernit modica paulatim decedit* (Eccl. 19. 1.) Omnis consolatio, quæ à creaturis accipitur, quantumvis innocens & exigua videatur, Divinam semper excludit: qui verò se subtrahit ab amicorum consuetudine, à vanis colloquutionibus, ab omni exteriori solatio, solo Christo contentus, qui reverà solus sufficit, ineffabili gaudio in ipso, & per ipsum fruitur. Sicut expulso à quolibet loco uno corpore aliud subintrat, ne detur vacuum, ut docent Physici: ita anima, quæ omnia creata, atque omnem sui amorem à se expellit, Deo protinus repletur, in quo reperit omne bonum. Verumtamen pravus habitus ab infantia contractus nos terrenis delectationibus affigit, quæ præsentis sunt, & sensus percellunt; nec sinit ad divina & supernaturalia affurgere, & iis delectari, quia sunt remotissima à

sensibus nec nisi per fidem cognoscuntur. Ideò volutamur in carne & sanguine, nec unquam extra nos profilimus, semper instabiles futuri, donec tandem rejectis terrenis consolationibus quiescimus in Deo, qui est pax nostra, & gaudium nostrum, rerumque omnium finis, & centrum.

§. III.

Omnibus Christianis necessaria crux & abnegatio.

Tota vita Christiani crux esse debet, & abnegatio: nemo autem crucis dulcedinem & suavitatem novit, nisi qui illam intimo animi sensu degustavit. Norunt experti, quantâ jucunditate sit plena; nam si modico tempore illis subtracta divinâ dispositione fuerit, contristantur, & incidunt in amaritudines amarissimas. Et mundus quidem falso judicio homines justos existimat esse infelices, quia pauperes, afflicti, & vulgo despecti sunt: ipsi verò se beatos putant, & in cruce gloriantur, quoniam sibi ex animi sententia omnia contingunt. Si pauperes sunt, hoc volunt: si afflicti, afflictione lætantur: si à cæteris spernantur, sperni desiderant. Nulli autem beatiore sunt, quam qui habent quod volunt. Impii verò, qui turpia, & obscena sectantur, tametsi vulgi opinione beati censeantur, quia habent quod volunt, reverà tamen miseri sunt, quia quod volunt nolle deberent. In cruce, & abnegatione præcipue consistit religio Christiana, & qui aliter Christi doctrinam amplectitur quam proposito crucis mysterio, ab Evangelii scopo longius aberrat. Multa Christus occultavit Apostolis, quæ tunc portare non poterant; sed ipsis adhuc infirmis, & nondum intelligentibus quæ dicebantur, se gentibus tradendum ad illudendum, & crucifigendum apertè & palam prænuntiavit. Paulus recens conversis lac potum dedit, non escam, cujus nondum capaces erant: Christum tamen prædicabat crucifixum, Judæis scandalum, gentibus stultitiam: & cum multa sciret, se nihil scire professus est nisi Christum, & hunc crucifixum. Vetus Ecclesia plura fidei mysteria Catechumenis occultabat, sed nunquam crucem Christi. Ideò frons Christiani cruce signatur, ne quis ejus ignominiam erubescat. Absit Christiano in aliquo gloriari, nisi in cruce Domini N. JESU CHRISTI, qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio. Ipse per crucem redemit nos, nec quisquam

quisquam potest redemptionis fructu potiri nisi per crucem. Hinc necessitas indispensabilis orta est abnegandi seipsum, quod qui præstare recusat, Christi discipulus esse non potest. *Siquis, inquit, venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non bajulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus* (Luc. 14. 26.) Et apud alium Evangelistam ait: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me* (Matt. 16. 24.) *Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdat eam: qui autem perdidit animam suam propter me, inveniet eam.* Non dixit abnegandam dumtaxat esse superbiam, crapulam, ebrietatem, luxuriam, divitias, possessiones, & alia, quæ extra nos sunt; nam hoc utique tolerabile foret: sed jubet etiam ut abnegemus nos ipsos, proprios scilicet affectus, & quidquid suggerit & operatur in nobis spiritus Adæ. Hæc omnia prorsus à nobis revellere, ac rejicere debemus, & carnem nostram crucifigere cum vitiis, & concupiscentiis suis, vitamque Christi crucifixi in nobis exprimere. Durus est hic sermo carni, & sanguini, sed in hoc Christi fides, in hoc salus nostra consistit.

S. IV.

Fundamentum vitæ Christianæ est abnegatio.

Abnegatio primus lapis est spiritali ædificio sternendus. Quid enim profunt altæ de Deo, rebusque divinis speculationes, quid dulcia cum Deo colloquia, quid virtutum exercitationes, si nos ipsos in his quærimus, & in superbiam elati nos colimus velut idolum, & pharisaico fastu cæteros aspernamur? Sapientior est omnibus Philosophis, qui se stultum credit; gloriosior cunctis Regibus, qui se omnibus inferiorem putat. Salus, virtus, & perfectio nostra non in sublimitate sermonis, non in signis, & mirabilibus; sed in cruce, in abjectione, & in improbris Christi sita est: nec ullus unquam poterit aut salutem consequi, aut virtutem adipisci, aut perfectus esse, nisi abneget semetipsum, & rescat omnibus vitiis ad exemplar se conformet, quod Christus cruci affixus nobis ostendit. Advertendum tamen est, quod sicut Simeon Cyrenæus crucem portavit post *JESUM*, sed mortuus in ea non est: ita multi crucem aspernamam portant, qui sibi adhuc vivunt, & ex proprio sui amore, non purè propter

Deum patiuntur. Quis crederet amorem sui in cruce locum habere, à qua tantoperè natura abhorret? Et nihilominus non pauci reperiuntur, qui duram crucem amplectuntur, ut de pœnis suis gloriantur, & ab hominibus videantur. Hi sanè crucem portant, sed nolunt cum Christo crucifigi: seipfos excruciant, sed nihil inde merentur, imò bonorum omnium jacturam faciunt. Solent plerique conqueri, res & negotia eos impedire, ne interiori pace fruantur: at reverà quidquid obstitit mentis nostræ tranquillitati, à nobis ipsis procedit, quia inuito scedere cum propriis sensibus hoc vinculum dissolvi non patimur, ea omnia fugientes, quæ propriis commodis adversantur. Hoc est bellum intestinum, & turbulentum, quod inter rationem & appetitum jugiter erit, donec pars inferior superiori parère, & subjici didicerit. Si quis amicum haberet summâ sibi necessitudine conjunctum, cujus præsentia ne uno quidem momento carere posset, cum quo edere, dormire, confabulari solet; ab aliquo autem fide dignissimo moneretur, hunc perfidum proditorem esse, qui mortem illi dolosè tentaret inferre, omnis amor protinus in odium & in implacabilem inimicitiam converteretur. Porrò hic amicus caro nostra est, cui blandimur, quam fovemus, cujus desideriis obsequimur: & hæc sub specie amicitia nos decipit, & vitam nobis non corporis aliquando morituri, sed animæ eripere conatur. Non sunt nobis fingenda prælia, & decernenda certamina cum absentibus & longè distantibus adversariis; sed cum hoste domestico quotidie decertandum, qui salutem nostram semper insidiatur. Tollat homo seipsum à se, & nullum habebit in via salutis impedimentum.

S. V.

Quomodo adversus vitia, & pravas affectiones pugnari oporteat.

Atendum solerter quid diligamus, quid amemus, unde gaudeamus, & contristemur; totum enim cor nostrum in his quatuor affectionibus est: & tunc ad Deum toto corde convertimur, cum nihil omnino diligimus, nisi ipsum, aut propter ipsum: cum nihil nisi eum, aut propter eum timemus: cum non nisi secundum ipsum aut dolemus, aut lætamur. Hi motus animi cum non reguntur, nos similes faciunt omni generi bestiarum: cum autem reguntur, omnino mansuescunt, & nos similes Angelis efficiunt. Hæc est nimirum

beata hominis vita, cum omnes affectus ejus rationi & veritati consentiunt, & tunc vocantur gaudia, & amores sancti: si verò non consentiunt, dissipant mentem, & vocantur libidines, & perturbationes. Monstra sunt quæ vinci, & edomari non possunt, nisi continuò adversus ea decertemus. Nec satis est in universum ac veluti acervatim actus elicere, quibus mores corrigere, pravosque affectus coercere decernamus; in hoc enim generali apparatu pugnae, castigationis, abnegationis, & separationis ab omni solatio creaturarum, natura nostra ad malum prona nihil reperit, quod ipsam vexet, licet arma contra illam expedire videamur, ac propterea hujusmodi decretis non contradicit, imò virtutis eo modo, & quasi in ideâ conceptæ pulchritudine delectatur, ipsam probat, & laudat, ipsique infideles, & Philosophi eam sic amplexi sunt. Inde multi decepti de vitiorum victoria inaniter gloriantur, quia bonis desideriis naturam repugnare non sentiunt; at cum inito singulari certamine non vitia generatim, sed unum peculiariter aggrediuntur, cum pravum affectum insurgentem viriliter expugnare nituntur, cum aliquid quantumvis minimum tolerandum occurrat: tunc demum apparet quam vanæ fuerint, & debiles præconceptæ deliberationes. Singulas ergo, & peculiare occasiones, quæ nunquam desunt, abnegandi seipsum, & pravos affectiones coercendi, observare oportet, & in his se fortiter gerere; nam sic animi motus sub rationis imperio reguntur, sic vitia eradicantur. Hoc autem fieri nequit sine contentione infatigabili, quæ semper operetur: sine profunda attentione, quæ omnia penetret, & perscrutetur usque ad radices: sine perpetua violentia, quæ fixas cordi affectiones evellat. Motus enim voluntatis nostræ in Deum, utpotè contrarius inclinationi depravatæ naturæ, violentus est, & nisi subinde nova vis illi imprimatur, statim ad nos ipsos descendimus motu, qui infirmæ voluntati naturalis est. Sicut autem noxas & inutiles herbas in areolis horticorum impedire ne crescant, & radicitus evellere possumus; numquam tamen efficiemus, ne iterum suâ sponte nascantur: ita nonnumquam contingit, affectiones nostras eo nos studio moderari, ut naturam mutasse videamur. Verùm quidquid curæ ac diligentia ad hanc rem adhibeamus, semper natura in suo fundo corrupta est, aliosque motus inordinatos producit, ex quo sequitur, à studio mortificationis numquam cessandum esse, numquam arma

deponenda. Quod si quis aliquando Deo juvante heroicam virtutis actum vel semel elicierit, hic solus sufficiens est ad omnem naturæ repugnantiam deinceps superandam, & ad veram animi libertatem consequendam. Quidam viri sancti cum semel devictâ naturæ contumaciâ ulcerosi saniem lambere, & fugere ausi sunt, omne postmodum morborum genus non solum suæ stomachi fastidio, sed hilari etiam ac propenso animo contrectarunt. Tanti refert vel semel heroico actu vicisse se ipsum.

S. V I.

De sensuum exteriorum moderatione.

Quia solet vitiiis via per oculos aperiri, eos omninò avertere oportet ab omni, vel momentaneo cujusque rei aspectu, quæ ad peccandum allicere, vel à perfectione retrahere possit, eâ prorsus accuratione, ac celeritate, quâ quis à loco morbofo, & pestilenti recedit. Triplex autem est oculus, quo res creatæ conspiciuntur. Primus est animalis, cum solâ sensibili rei pulchritudine, & elegantia homo delectatur, & in ipsa exteriori specie immoratur, nec aliud considerat. Secundus est philosophicus, cum ex rei visæ symmetria & concinnitate, discendi cupiditate intellectus excitatur ad ejus naturam, & proprietates investigandas. Tertius est Christianus, cum à visione creaturarum mens elevatur ad Creatorem, ejusque amore succenditur. Isto oculo vir fidelis res omnes intuetur, per hæc visibilia ad Deum invisibilem assurgens, qui est vera pulchritudo, à qua veluti à fonte omnes rivuli creatæ pulchritudinis emanant, quia ipse est qui verè est, in quo res omnes verè sunt; nam in seipsis umbra sunt, & deficiunt, ac propriè non sunt. Omnium autem sensuum vita à re ipsi objecta dependet, sicut vita corporis ab anima. Oculorum enim vita in rerum visione consistit; vita aurium in harmoniâ, & vocum auditu; cum videlicet visus in aspectu rei pulchræ delectatur, & auditus complacet sibi in vocum & organorum concentu. Ex hoc autem consequens fit, ut sensuum mors nihil aliud sit, quam separatio ab his, in quibus eorum vita subsistit. Nihil verò perniciosius vitæ Christianæ, quam vita sensuum: nam cum animæ facultates imaginationi, hæc sensibus corporis, nexu ferè indissolubili colligatæ sint, commota à sensibus phantasia potentias rationales inficit, & immutat,

rat, trahitque voluntatem, ut pravis tandem delectationibus assensum præbeat: quod malum aliter evitari nequit, nisi sensus à noxiis voluptatibus retrahantur. Porro mors sensuum, de qua sermo est, duplici modo contingit, physice, & moraliter. Physice cum sensus omnino à suo objecto removeretur, ut cum oculi ab omni etiam innoxia pulchritudine avertuntur, aures clauduntur quibuscumque sermonibus, & concentibus delectabilibus: moraliter cum sensus non à re ipsa, sed à rei fruitione divellitur, quando scilicet oculus videt, auris audit, sed à rebus visis, & auditis omnis complacentia removeretur. Prima mors, sive separatio securior, & facilior est, dummodo discretionem regat: facilius enim omnem pravæ delectationis occasionem evitare, quam moderationem in ea servare. Altera gravi periculo exposita est, quia sensuum illicebrae magnam vim habent, & ob consensum, ac sympathiam potentiarum, facillimè animam deprimunt ad carnales oblectationes. Et quia ferè cum lacte sensibus blandiri didicimus, licet postea agnoscamus quàm fluxæ sint, & vanæ eorum delectationes, & quàm gravia inferant animæ detrimenta; manent tamen de illis præconceptæ notiones, & fixæ potentiis imagines, donec longo meditando usu, actibusque contrariis paulatim evanescent, & solida Christianæ vitæ principia menti inferuntur. Spiritus est Deus, actusque purissimus, ad quem peringere nemo potest, nisi nubes phantasmatum dissipentur, ipsumque corpus, & sensus continuo usu mortificationis spirituales quodammodo efficiantur.

§. VII.

De pugna adversus gulam, & carnem.

Omnia bona exteriora, omnem seculi pompam, omnem voluptatem deserere & coercere, homini Deum timentis, studioque virtutum sedulo incumbenti non est difficile; at alimenta corpori subtrahere nemo potest; reficiendum enim est edendo, & bibendo, & quotidie urget ista necessitas. Sed quia hæc ipsa suavis est nobis, adversus hanc suavitatem pugnandum est, ne infidetur concupiscentia, & quod salutis causâ facere cogimur, transcat in voluptatem, quæ plerumque præire conatur, cum sequi debeat. Naturali indigentia paucæ sufficiunt, sed quod illi fatis est, delectationi parum est. Sæpè nescimus

utrum subsidium petat inevitabilis corporis cura, an fallacia concupiscentiæ nos decipiat, & in hac incertitudine hilarescit infelix anima, ut salutis obtentu intemperantiam excuset. His tentationibus, quia quotidianæ sunt, quotidie resistendum, & eâ moderatione alendum corpus, ne metam necessariæ nutritionis excedamus. Nihil salubrius animæ & corpori, quàm parca, modesta, & frugalis mensa. Pravas affectiones facile moderatur, qui cibi & potus abundantia fomitem illis non subministrat. Lautiores epulas, & convivia appetere, de illis loqui, ea meditari hominum est, qui terrena sapiunt, & quorum Deus venter est. Christianus verò, ut hominem penitentem decet, nec quidem de cibo cogitat, nisi urgente necessitate: tum ad mensam ea animi præparatione accedat ac si solo pane vesci, & aquam bibere deberet; ex quo fit, ut sit illi suavissimum quicquid superadditum fuerit. Id autem facile quisque servabit, si Sanctorum jejunia ac ferè incredibilem abstinentiam mente revolvat, & sibi Christum imitandum proponat, felle & aceto potatam. Animus ad hæc intentus non attendit ad escas. In pugna verò adversus carnem removenda primum est omnis tentationis occasio, servatâ in omnibus modestiâ, & severitate, omniumque sensuum continentia. Omnium deinde mulierum vitandum consortium, quoniam magna in diverso sexu vis fomitis est, & ad id uterque fertur, ad quod provocat lex naturæ; etiam si pars superior contradicat: nam menti insigitur corporalis figura, & sæpè recurrit influens cordi insanabile vulnus. Cavendum denique, ne nimia nos fiducia decipiat, nam qui non timet, jam lapsus est.

§. VIII.

De malis lingue, & de bono silentii.

Difficile est paucis explicare quot mala & damna ex lingua proveniant. In multiloquio non desse peccatum, Spiritus Sancti sententia est (Prov. 10: 19.) loquacitas enim fons est vitiorum, indicium ignorantia, argumentum stultitiæ, fervoris extinctio. Omnis ferè sermo ex superbia procedit, nam loquimur, ut doceamus, ut nos sapientes esse & prudentes ostendamus. Sibi quisque persuadet se multa scire, quæ libenter effluit, ut aliquid esse videatur. Sicut autem corruptus sensim attractus inficit corpus, ita loquacitas animam vitiat, ejusque robur enervat.

Inde enim proveniunt dissolutiones, querelæ, detractiones, mendacia, rixæ, scurrilitates, & omnia mala. Frustrâ laborat, ut donum orationis, & internam pacem obtineat, qui frænum & custodiam ori suo non ponit. Frustrâ fatagit proprios emendare defectus, qui aliorum censor est. Hoc laqueo plerique involvuntur: alios reprehendunt, sibi adulantur: alios deprimunt, se & sua jactanter extollunt. Pauci admodum sunt, qui huic vitio renuntient, qui vitam suam ita irreprehensibilem exhibeant, ut non libenter alienam reprehendant. Tanta mirum hujus mali libido mentes hominum invasit, ut illi etiam, qui ab aliis vitiis longius recesserunt, in hoc, veluti in extremum diaboli laqueum infeliciter incidant. Docuit me vir magnus, numquam se vidisse hominem loquacem in bonis operibus perseverasse. Magna itaque res est taciturnitas, per quam ab hominum consortio recedentes discimus cum Deo miscere colloquia. Lingua enim in vanum silet, nisi Spiritus cum Deo loquatur. Omnia quæ patimur, calumnias, persecutiones, infirmitates, & animi afflictiones, silentium sanctificat: nam qui hæc tolerat, & tacet, sacrificat Deo corpus, animam, existimationem, facultates, & omnia bona sua: tum Christum imitatur, qui quasi agnus coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum: liber denique ab omni perturbatione, tranquillâ fruitur sui ipsius possessione. Est quidem nonnunquam sui defensio necessaria, sed ingens cautela adhibenda, ne Christianæ modestiæ, & humilitatis moderamen excedatur. Vix autem accidit casus, in quo quis tueri famam suam teneatur, nisi aut munus publicum gerat, ad quod exercendum redderetur inhabilis, si bonum ejus nomen per calumniam denigraretur: aut cum uni impositum crimen in aliorum dedecus vergit, quibus prospiciendum sit: aut cum quis à legitimo superiore de veritate interrogatur. Rebus in cæteris consultius est tam linguâ, quàm animo tacere, neque enim prodest exterior taciturnitas, si intus commoti affectus tumultuantur. *Obmutui*, ait Propheta, & *filii à bonis* (Psal. 38.) Quod si à bonis sermonibus abstinere interdum oportet ob silentii præstantiam, quanto magis à noxiis, & inutilibus? Sapientissimus est, qui scit tacere, difficilius etenim est nosse tacere, quàm loqui.

§. IX.

De bona, & mala delectatione, & de illorum infelicitate, qui prapostero sine virtutem colunt.

Nihil naturæ rationali verè, & ex se delectabile est, nisi vita secundum virtutem: quæ enim vulgo delectabilia videntur, veram, & solidam delectationem non habent, quia sibi invicem adversantur, & quod uni placet, alteri displicet: quod uni dulce, alteri amarum videtur. Sic prodigus in effusione pecuniæ, avarus in ea custodienda & conservanda delectatur. Hæc siquidem delectationes non sunt secundum rationem, quæ omnibus communis est, sed secundum corruptionem appetitus à ratione deficientis. Sicut palatum febricitantis certum judicium ferre nequit de sapore & condimento ciborum; ita nec sensus vitiosi hominis capax est delectationis, quæ ex virtute percipitur. Et quidem bonum sensibile naturæ instinctu cunctis placet, sed qua moderatione placere debeat, & quid in usu illius servandum sit, pauci dignoscunt. Ad majora homo conditus est, quam ut serviat voluptatibus sensuum. Contemplatio & fruitio summi boni finis illius est: naturæ verò irrationalis finis est sensuum delectatio. Sed quia homo veritatem contemplari nequit, nisi per species, & phantasmata à sensibus accepta, nec potentiæ rationales officio suo fungi possunt in corpore malè affecto; idèò pertinet ad naturam hominis sui corporis curam rationalem & moderatam habere, ut potentiæ corporales aptiores fiant, & alacriores ad sua munera exercenda. Quod si quis finem constituat in his, quæ ad corpus spectant, ut si cibum sumat propter solam delectationem: hic procul dubio peccat, naturæ ordinem pervertens, quæ gratum cibo saporem indidit, ut eo alliceret ad necessaria vitæ alimenta, non ut in eo finem suum ponat, sicut bruta ratione carentia. Certum profectò est, non posse hominem in hac vita omni delectatione carere, nam vel terrenis vel cælestibus delectatur; sed quò magis cælestia appetit, eò majori fastidio à terrenis abhorret. Utrisque simul, & æqualiter delectari nemo potest. Multi quoque sunt, qui virtutis splendore, & pulchritudine magis quàm ipsâ virtute delectantur. Ad amorem Dei aspirant, quia excelsus, & sublimis est: vitam ducunt duriorum, quia vis quædam & generositas animæ in ea elucet: pacem interiorum sectantur
ejus

ejus suavitate illecti : viam salutis scire cupiunt, ut sciant, omnesque libros de ea tractantes evolvunt, ut pabulum præbeant curiositati : iter perfectionis arripiunt tumore quodam spiritûs, & occulto amore propriæ excellentiæ : rerum sublimium notitiâ quærunt & lumina, quibus imbuti se ipsis fruuntur, non Deo : volunt quæ sibi placent, non quæ vult Deus; & hæc ipsa, quæ Deus vult, ideò volunt, quia delectant, non quia vult Deus. Sic cæco errore decepti dulcedinem possessionis magis amant, quam rem possessam : & cum maximè credunt se Deo fervire, sibi obsequuntur, & nihil proficiunt, nihilque tandem invenient in manibus suis, nisi amorem sui & superbiam. Deus igitur quærendus est in spiritu veritatis, propter ipsum solum non propter delectationem. Hæc vita laborum, pugnæ, & tenebrarum est : gaudium, quies, & tranquillitas futuræ vitæ reservantur.

§. X.

Opinione vivimus.

CONSTANS omnium sententia est, opinione nos vivere, sed quanta sit vis opinionis non omnes percipiunt. Hæc dominium in homines, seu potius tyrannidem exercet variis ac miris modis : hæc felices, & miseros, pauperes & divites, sanos & infirmos pro suo arbitrio facit : nemo enim beatus, nemo dives, nemo incolumis est, nisi putet se esse. Hæc hominibus gaudium, hæc tristitiam tribuit pro ut ipsi opinantur : nam hi affectus in opinione magis consistunt, quam in rei præsentis commodo vel incommodo. Gaudere solent plerique vel dolere ex præconcepta rei futuræ bonitate vel malitia, quæ major ex opinione semper est, quam re ipsa foret in re præsentia. Ipsa enim experientiâ didicimus, adveniente bono quod sperabamus, vel malo quod timebamus, hujus molestiam, & illius jucunditatem vel minui vel prorsus evanescere. Opinio item non solum operatur, ut quod futurum est, præsens fiat, sed insuper in unum redigit quæ per partes, & diverso tempore eventura sunt, totamque vim suam in momento exercet. Quis honorem, laudem, æstimationem hominibus præbet, eorumque operibus, nisi sola opinio? Totius orbis divitiæ, & dignitates uni collatæ non sufficiunt, ut his contentus sit, nisi opinio consentiat. Aman primus erat in regno Assueri, & opes immensas possidebat, & nihil

ominus opinione suâ infelicissimus se nihil habere putabat, quia homo quidam captivus ingredienti palatium ei non assurgebat. Est & aliud maximum malum opinionis, nam præsens tempus in longum extendit, & auget, ac si nunquam morituri simus : æternitatis verò interminabilem durationem defectu considerationis ita contrahit, ac minuit, ut de nihilo æternitatem, de æternitate nihilum faciat. Ipsa quoque vitia & peccata non ratione, sed opinione metimur; ex quo fit, ut plerique, dum vitium aliquod vitant, in contrarium currant. Sic exhorrens avaritiam, fit prodigus : inquietus fit, cujus pigritia reprehenditur : ad timiditatem declinat, cujus audacia arguitur. Provenit tandem ex opinione, quod de nobis ipsis non ex veritate, non ex sincero propriæ conscientiæ testimonio, sed ex falsa hominum existimatione judicemus. Tanta est vanitas, & amentia nostra, ut eâ vitâ minimè contenti, quâ in nobis ipsis vivimus, aliam chimericam, & inanem quæramus in idea, & opinione aliorum, qui nos sæpe nec cognoscunt, nec diligunt, & quorum judicia ipsimet aliquando contempsimus. Sic verâ vitâ neglectâ, illam ornare, & conservare nitimur, quæ ab aliis pendet, adeò ut ipsum scire nostrum nihil esse reputetur, nisi nos scire ceteri sciant. Ab his autem erroribus & illusionibus, nulla ratio liberare nos valet, nisi Divina gratia mentibus nostris verum lumen infundat. Vera enim vel falsa cuiusque opinio est, prout vero vel falso lumine imbuitur.

§. XI.

Scientiam Salutis plerique contemnunt.

BONA est omnis scientia, quæ veritati consentit, sed qui satagit salutem suam cum timore & tremore operari, ea prius, & diligentius scire curat, quæ sunt viciniore salutis, quia tempus breve est. Nihil prodest homini multa scire, si sciendi ordinem, & modum neglexerit. Sententia Jacobi Apostoli est, *Scienti bonum facere, & non facienti peccatum est illi (Jac. 4. 17.)* Ac si diceret, sumentis cibum, & non digerenti perniciosum est ei. Cibus enim indigestus non nutrit, sed nocet : ita & multa scientia sine delectu animæ ingesta, nisi igne Charitatis concocta fuerit, ac in mores transfusa, in pravos & noxios humores convertitur, & desinit in damnationem. Duo sunt, de quibus homo, dum in hoc mundo peregrinatur, sollicitus esse debet, ut vitam sci-

scilicet animæ, quæ in gratia Dei consistit, & vitam corporis conservet. Sed vitam animæ plerique spernunt, omnique scientia & intentio eorum, atque omne studium ad vitam corporis dirigitur, & in ea jucundè transigenda versatur. Idcirco tenebris & caligine multà obcæcati post concupiscentias suas præcipiti cursu festinant, carnis quidem prudentiâ præditi, sed scientiâ justorum destituti. Quod si hominibus odibilis est, ut Sapiens ait, qui sophisticè loquitur (Eccel. 37: 23.) multò magis isti Deo odibiles sunt, qui sophisticè vivunt, non solum in verbis, sed etiam in vita mendaces. Scientiam Dei, quam non habent, ostentant, & scire vias ejus volunt, ac si justiciam quærerent, à quæ maximè alieni sunt: aliorum defectus vident, non suos: alios corrigunt, non se ipsos: aliena curant, non sua: cumque vitis pleni sint, virtutes, quibus carent, detestabili simulatione prædicant: mala verò, quibus abundant, sagaciter abscondunt. Sed Deum fallere nequeunt, cujus lumen sole lucidius intimos cordis recessus penetrat, & illuminans abscondita tenebrarum, quidquid in eo lateret, in novissimo die manifestabit. Atque vitam in hac æterna & splendidissima luce suas quisque maculas & imperfectiones perspiceret, facillimè cuique esset illas eluere, & emendare. Cum enim defectus nostros vel in se ipsis sive in nostræ cognitionis caligine, vel in splendoribus Divinarum perfectionum intueri possimus; prima cognitio hibernæ diei frigidæ, & obscuræ similis est: altera diei æstivæ fervidæ, & lucidissimæ comparatur, quæ suo fulgore minimas ac ferè imperceptibiles animæ sordes detegit, ignemque accendit, quo comburuntur. Hoc autem lumen videre non potest, & ad Deum ire qui à se non exit. in solo Deo veritas est, & solida scientia; extra illum nihil est nisi ingens fabula & mendacium, atque stultitia.

§. XII.

Damna propriae voluntatis.

Quæcumque hic facinus propria voluntate Divinæ contraria, ligna sunt igne inextinguibili in futuro seculo comburenda. Etenim infernus nihil aliud est quam propria voluntas, quæ si non esset, nec infernus nec dæmones essent. Propterea omne malum, omnique calamitas infelicitium damnatorum propria voluntas est, quæ Divinæ perveraciter adversatur. Ita etiam

in hoc mundo, quo minus homo propriæ voluntati adhæret, eo magis ab inferno elongatur, æternæque felicitati appropinquat. Et si qui forent in hac vita propriæ voluntatis omnino expertes, hi sibi possent cælestis possessionem certâ spe polliceri. Quomodo autem propria voluntas deponi debeat, paucis verbis Christus docuit cum dixit, *sequere me* (Matth. 8. 22. Marc. 2. 14.) Cum enim testatus sit se in hunc mundum venisse, non ut suam, sed ut Patris voluntatem faceret, ad hoc nostra voluntas inclinanda est, ut exutâ omni proprietate, Christi crucem amplectatur, naturæ amarâ, spiritui dulcissimam. Hoc nimirum à nobis exigit Christiana professio, ut Christi exemplo in omni opere, & eventu dicamus, *non mea, sed Dei voluntas fiat.* Hoc requirit Suprema, & æterna voluntas, quæ omnes voluntates creavit & conservat, ut ad solum ejus obsequium & beneplacitum omnia opera nostra, omnia verba, & cogitationes dirigantur. Verâ potitur libertate, qui in omni eventu sic ex animo loqui potest: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ego nihil volo nisi quod vult Deus. Ille sapienter disponit omnia, ejusque dispositioni tam in prosperis, quam in adversis me libentissimè subdo, non meam sed ejus gloriam quærens, eo statu rerum contentus, quem ejus providentia ab æterno decrevit. Omnis turbatio hominum; & omnis anxietas ex eo nascitur, quod se subjicere Divinæ voluntati aut nesciunt, aut nolunt. Magna autem pœna & intolerabilis illis est, qui hoc esse nolunt quod sunt.

§. XIII.

Utilitas solitudinis.

AD exteriorem & interiorem hominis compositionem inæstimabilis momenti est, corpore & animo solitarium esse, & proprium fundum colere in silentio. Ideò vir sapiens fugit hominum consortium, odit multiloquium, cunctis curiositatibus oculos & aures claudit, non se negotiis immiscet, sapientissimi viri sententiam in mente habens, *Qui minoratur actu percipiet sapientiam* (Eccel. 38. 25.) Deus unus, & solus est, nec ipsum reperire potest, qui solus non est. Quod si necessitas Dei que gloria cogant aliquando virum sapientem exterioribus occupari, spiritus tamen ad interiorem recessum veluti ad suum centrum tendit, ita ut magis in eo sit quam

in

in opere exteriori, servatâ inter negotiorum curas menti tranquillitate. Licet illi quâcumque horâ voluerit in animum suum secedere, in quo summam quietem reperit, bene omnibus intus compositis. Qui verò occupatur in circumferentia, & extremitate creaturarum, ad centrum suum, quod est Deus, nunquam perveniet. Imperitis, & insipientibus poena gravissima est, paucis horis secum vivere, & sibi attendere. Ideo omnem curam, & industriam ad hoc applicant, ut sui obliviscantur, & pretiosissimum tempus inutiliter prodigant. Ejus maximam partem usurpant sibi vitæ hujus necessitates, quod verò reliquum est, tanta illos molestia vexat, ut sollicitè quærant, quomodo illius jacturam faciant. Timent nimirum, ne, cum soli sunt, de se cogitare cogantur: nihil enim in se reperiunt quod sibi placeat, & à seria sui consideratione avertunt se, solatia quærentes in creaturis, quia in se nihil inveniunt, nisi molestiam, tædium, & perpetuam agitationem. Fugiunt itaque à seipsis, quia animam suam non vident qualem desiderant, sed nudam, deformem, plenam miseriis, onustam peccatis. Non igitur mirari oportet, quod pauci sint, qui ferre possint solitudinem, & ferè omnes turbas, negotia, & multitudinem obsidentem quærent, & amant; & si hæc desint, se infelices arbitrantur, semperque re ipsâ infelicissimi erunt, donec discant secum vivere, & in seipsis atque in Deo requiescere. Docuit nos Dominus paucos electos esse, cum multi sint vocati, ut discamus declinare à multis, & cum paucis vivere, atque etiam inter paucos timere, quia nemo scit in quantam paucitatem electi redigantur.

§. XIV.

Quantum noceant divitiæ, & quomodo illarum amorem compescere oporteat.

Quam sit perniciosus amor divitiarum, & quantum Christianis moribus, ac æternæ salutis adversetur, discipulos suos Redemptor noster edocuit, cum præmissis juramento, ut in rebus gravissimis consueverat, ait: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum celorum* (Matth. 19: 23.) Et quò altius hæc terribilis sententia audientium cordibus infingeretur, rei difficultatem exaggerans adjecit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem*

intrare in regnum celorum. Porta siquidem celestis patriæ angusta est, nec recipit divitiarum sarcinis onustos. Opes itaque & pecuniam ita diligere debemus, sicut ægiotus amaram potionem, quam ut amaram averfatur, amat ut necessariam ad pristinam valetudinem recuperandam. Et ipsa quidem valetudo, cum finis sit, propter se amatur, & sine mensura: pharmacum verò tantùm diligitur, quantum satis est ad valetudinem, nec ullus æger reperitur, qui magnam pharmacorum copiam appetat, sed unicum, idque si fieri possit in minima quantitate, quam etiam prorsus rejiceret, si posset absque medicamine sanus fieri. Eodem animo erga divitias esse debet omnis Christianus, ut sint nostræ peregrinationis subsidia, non irritamenta cupiditatis; ut, quantum in ipso est, sine illis vivere cupiat; nam sicut ait Apostolus, *magnus quaesit est pietas cum sufficientia* (1. Tim. 6: 6.) Sanctus quoque senex Tobias monita salutis tribuens filio suo, *Noli, inquit, timere filii mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato* (Tob. 4: 23.) Verè dives ille est, qui est dives æternitati, qui non opum, sed virtutum fructus recondit. Studium congerendæ pecuniæ vix esse potest sine peccato, carnis siquidem & oculorum concupiscentia, atque superbia vitæ hominem vehementissimè afficiunt; & quia pecuniis, quibus omnia obediunt, facillè consequimur quidquid appetimus, amor divitiarum hæc æstimatione ardentissimus est, & ad omne scelus impellit, dummodò quocumque modo aicam nummis impleamus. Sicut pueri, cum testis ludunt, summa attentione ludo incumbunt, testas verò negligunt: ita nos debemus vitæ curam habere, ad quam opes necessariæ sunt, ipsas verò negligere & ab his affectum avellere: nam si mens illis adhæreat, terræ attingitur, & deprimitur, & in vilissimam servitutem redigitur. Sicut etiam pueri, cum nuces projiciuntur, eas avidè rapiunt, & pro iis colligendis secum decertant; viri autem eas spernunt: eodem modo vir justus, & timens Deum, si aurum, argentum, dignitates distribuuntur, viderint inquit pueri, mihi hæc omnia nuces sunt. Si alio projiciente in sinum meum nux inciderit, forsitan accipiam, & fractam comedam: at nunquam me inclinabo, nec alium evertam, ut tollam, quia nux tanti non est. Nec tanti sunt omnia exteriora, quæ in bonis non esse habenda fides docet. Filius

L

Dei

Dei factus homo divitias habere noluit, ut à nobis contemnendas esse ostenderet. Ideò filii hujus seculi, qui spernere eas nolunt, Christum spernunt: filii autem Dei illic opes reponunt; *ubi neque erugo; neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur.* In hoc mundo fatis est dives, qui pane non indiget.

§. X V.

De usu divitiarum.

Quis sit proprius & legitimus divitiarum usus, p.uci considerant: subsidia enim sunt humanæ vitæ, quas vir probus sine alicujus injuria congregat, sine affectu pollidet, sine anxietate conservat, sine molestia erogat, & in usus necessarios honestè expendit. Cujusque autem necessitas ex proprii status conditione æstimanda est. Cum enim aliqui superiores sint, alii inferiores, quidam nobiles, alii ignobiles: hinc sanè fit, ut in gradu sublimiori constitutis plures opes sint necessariæ, ut honorificent ministerium suum: aliis verò pauciores sufficiant. Omnes autem bonorum suorum administratores sunt, quibus intra metam Christianæ modestiæ tanquam fideles dispensatores pro se uti, & quæ supersunt egentibus largiri debent. Rerum nostrarum verus Dominus est Deus, nos economi sumus, quâ consideratione etiam in affluentia divitiarum voluntariam paupertatem exemplo Sanctorum observare valemus, illud præstantes, quod scriptum est, *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere (Psal. 61: 11.)* Natura aurum abdidit in visceribus montium, & in profundis, atque inaccessis fodinis: & ideò avari qui aurum quaerunt, & diligunt, nusquam ad cælum oculos elevant, sed ad terram proni sunt, in qua latet aurum, nec unquam ab illa emergunt. Sapiens verò rerum omnium interitum brevi futurum mente, & spiritu præveniens, à rebus infimis avulsam cor cœlestibus applicat, ubi veræ sunt, & in æternum duraturæ divitiæ; illic honorari desiderans, ubi nemo indigus honoratur: ibi regnare optans, ubi adepto regno nihil timetur. Omnia, quæ in terris possidet, immolat Deo, paratus his carere, si Deus voluerit. Porro cor nostrum alienum esse à divitiis facilè his indicium cognoscemus: si firmiter credamus eas onus esse, earumque pondus sentiamus: si fastidio nobis sint, atque illis carere sine dolore possimus: si de illarum possessione non gloriemur; si per-

suasum nobis sit, pretiosam suppellectilem, magnificas aedes, & reliqua ejusdem generis, propter quæ opes comparantur, nihil aliud esse quam trophæa humanæ vanitatis, & salutis impedimenta. Nihil turbare nos poterit, si liberi fuerimus ab omni opum affectu. Securus est, qui nihil potest amittere. Quemadmodum præstabilius est in angusto cubili bene valere, quàm in amplo thalamo ægrotare: sic præstat in paupertate tranquillè vivere, quàm in multis opibus mœstum esse. Animus suâ forte contentus beatus est.

§. X V I.

Qui sint pauperes spiritu.

Regni cœlestis possessionem in paupertate spiritus constituit Christus cum dixit, *Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cœlorum (Matth. 5: 3.)* Verè autem pauper spiritu ille est, qui nec divitias desiderat, nec in his pacem habet: in cuius possessionibus & desideris nihil est quod demi possit; qui multo majori anxietate metuit, ne dives fiat, quàm filii hujus seculi ne incidant in paupertatem: qui super omnia creata in sublime elatus è superiori parte spiritus sui sic loqui potest. Dives sum ego Dei gratiâ, & abundo, quia jam habeo quod concupisco, & hoc ipsum quod habeo sine adhæsione possideo, atque illo carere possum sine dolore, & detrimento. Veritas incommutabilis in me manens ineffabiles divitias suas ostendit mihi, quarum possessione beatus sum. In ea veritate omnia continentur, & ultra ipsam nihil requiro. Ibi clarissimè perspicio, quod ex me nihil habeo, nihil sum, nihil possum. Ibi clamat Veritas voce terribili, ut omnia inferiora quæ per se vera, & per se bona non sunt, & quæ non sunt unum cum ipsa, nullo modo audeant ad me accedere, aut animæ facultatibus aliquam sui speciem ingerere. Ibi video & cognosco omnia nihil esse, nihilque mihi contingere posse, nisi ipsa sempiterna veritas permittat, ipsa nimirum æterni Patris æterna providentia, quæ me nudum in huac mundum de utero matris eduxit, & nudum inde extrahet in sinu terræ sepeliendum tempore præfinito. Hæc ex sublimi scientiâ Sanctorum è throno Altissimi infusa verè & ex animo effantur veri pauperes spiritu, & ideò ipsorum regnum cœlorum esse Christus asseruit, quia nihil in eis, quod terram sapiat, reperitur. Atque uti-

utim.

ham hanc veritatem omnes Christiani bene perciperent, nam perituras Mundi divitias nemo quæreret, nemo diligeret: sed sicut pauci sunt electi, ita pauperes spiritu pauci sunt. Dicit Scriptura beatum illum esse, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, & thesauris: & quia paucorum hæc virtus est, subdit, *Quis est hic & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua* (Eccl. 31: 8.) Verè siquidem mirabile est hominem reperire, qui nihil eorum concupiscat, quæ mundus admiratur, cui paupertas divitiarum sint, qui vitæ humanæ subsidiis eam moderatione utatur, quam Lex æterna præscribit, atque omnia exteriora ita possideat, ac si sua non essent. Ideò pauci omnino sunt, qui ad hanc perfectionem perveniant, quia vitam ejusque commoda, quæ divitiis parantur, pauci sunt qui negligant, pauci qui Christo credant præcipiente, ut primò quæramus regnum cælorum, nam cætera adjiciuntur nobis (Matth. 6.) Idem seriò admonuit nos, ne de cibo & potu, aut de vestimento solliciti simus, Pater enim cælestis scit, quia his omnibus indigemus. Cur igitur Deo non credimus? cur de Patris providentia diffidimus? obstant nimirum, ne credamus vincula cupiditatis, quibus irretiti aures claudimus veritati, atque humi defixi oculos in cælum tollere non valeamus. Angustus admodum trames est, per quem veritas ducit hominem in cælum. Hunc tenere non potest, nisi qui fuerit expeditus, & nudus. Locupletes autem ingentibus sarcinis onerati per viam mortis incedunt, quæ latissima est. Quid ergò prodest cunctis sæculi opibus assuere, si divitiis caremus, quæ permanent in æternum? Exules sumus, & peregrini, qui ad patriam pergimus, iter autem agenti per loca angusta, & difficilia minuenda sunt, non augenda impedimenta.

§. XVII.

Quæ, & qualis sit obligatio faciendi eleemosynam.

Divitiarum, quæ ad vitam corporalem, & ad decentiam statûs necessariarum non sunt, sine periculo æternæ salutis retineri vix possunt, & in vanos ac profanos usus expendi, illarum præsertim, quæ ex redditibus ecclesiasticis congestæ sunt, sed pauperibus subveniendis, vel ad honorem Dei erogandæ sunt. Laus omnis & bonitas pecuniarum

in usu consistit, vitiosæ & inutiles sunt, cum in arca servantur, cum nihil ex illis cælestibus thesauris infertur; cum soli possidenti serviunt; cum nec pauper auxilium, nec peregrinus solatium, nec alii egentes ex illis subsidium percipiunt. Opes, possessiones, thesauri, & alia ejusdem generis bona ab hominibus vocantur, non quòd aliquem bonum faciant, sed quia ex his bonum operari possumus; piis enim largitionibus augetur justitia, sicut scriptum est, *Dispensi, dedi pauperibus, justitia ejus manet in seculum seculi* (Ps. 111: 9.) Salomon quoque ait, *Redemptio animæ viri divitiarum suarum* (Prov. 13: 8.) Et alio loco, *Ignem ardentem extinguit aqua & eleemosyna resistit peccatis* (Eccl. 3: 33.) Quemadmodum Christianæ fidei, & pietati nihil magis congruit, quam egenorum paupertati succurrere, & propriæ conditionis in aliorum necessitatibus meminisse: ita nihil crudelius, & magis noxium, quàm necessaria non solum egentibus, sed proprio etiam corpore subtrahere, ut congregentur opes, & hæredibus serventur, qui illas brevi tempore dissipabunt. Sed multo major, & numquam satis deploranda calamitas est animam suam perdere, ut alii ditescant. Quomodo verò & quando lethalem culpam incurrant, qui superflua non erogant, hic non disputo; nam hoc speciatim determinare non est humanæ scientiæ, sed Christianæ prudentiæ, quæ docet unctiōne magistræ, quid & quantum quisque debeat sibi adimere, ut indigentis vel gravi vel extremæ necessitati subveniat. Rursum quæ sit gravis, aut extrema necessitas, hic non exquiro; sed audio Dominum sine distinctione præcipientem, *Quod superest date eleemosynam.* (Luc. 11: 41.) Audio Joannem Baptistam, qui prædicans penitentiam, & requisitus à turbis, quid illis faciendum esset, respondit: *Qui habet duas tunicas det non habenti, & qui habet escas, similiter faciat* (Luc. 3: 10.) Audio prophetam psallentem, *Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus* (Ps. 40.) Audio Esaiam qui ait, *Frangere esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam; cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris* (Esa. 58: 7.) Audio sanctissimum senem Tobiam his verbis filium instruentem: *Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet, ut nec à te avertatur facies Domini. Quomodo potueris, ita esto misericors. Similium tibi fuerit, abundanter tribue;*

tribue: si exiguum tibi fuerit; etiam exiguum libenter impertiri stude. Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras (Tob. 4. 7.) Quid amplius dici potest? nam etiam de exiguo dandam esse eleemosynam monet, ut à peccatis, & à morte perpetua anima nostra liberetur. Sed & Apostolus audiendus est, quem diligebat JESUS, sic fidelibus scribens, Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? (Joan. 3. 17.) Quod si charitas non est in illo, erit concupiscentia mala, & partem habebit in futuro sæculo cum illo divite, qui induebatur purpura, & bysso, & epulabatur quotidie splendide, negatà Lazaro mendico alimonia de micis ab ejus mensa cadentibus (Luc. 16.) Clamat intus conscientia & magnis vocibus avarum divitem interpellat dicens, cur pauperem esurientem à te repellis? Si non pavisti, occidisti. Panis qui tuis usibus superest, esurientis est: nudi sunt vestes, quæ apud te marcescunt: egentis est aurum, quod in arca custodis. Christus in extremo judicio æternis ignibus damnabit impios, quia misericordiæ opera indigentibus denegarunt: nam dicet, esurivi & non dedistis mihi manducare: sitiivi & non dedistis mihi bibere: nudus eram, & non operuistis me (Matth. 25. 42.) nec ullam gravissimam, sive extremam necessitatis mentionem facit. Vix enim totius vitæ decursu aliquis occurrat, tantâ pressus egestate, ut sine alterius ope vivere nequeat, nec alius inveniatur, qui ei velit, & possit opem ferre, idque nobis certum sit. Rarò hæc conditiones concurrunt, & si istæ attendendæ forent, nullus ferè locus eleemosynis relinqueretur. Danda igitur eleemosyna est, ex eo præcisè quod quis superfluum habet, nam misericordia plenitudo virtutum est, nec, ut multi faciunt, ad vitæ finem differendæ sunt piæ largitiones, longè enim minoris pretii apud Deum sunt quæ testamento legantur, quam quæ vivens, & retinere valens piâ liberalitate largitur.

S. XVIII.

Patientia necessitas.

Inter cæteras Christianæ disciplinæ partes, quæ ad vitam æternam consequendam necessarie sunt, nulla melior, nulla utilior patientiâ, per quam homo Dei longanimitatem imitatur, qui tot mortalium seeleribus provocatus patientissimè tolerat, neminem à suis beneficiis excludit, solemque suum oriri facit super justos, & injustos. Patientia iram temperat, linguam frænât, mentem regit, pacem custodit, impetum frangit, simultates extinguit, fastum comprimit, mundum vincit, carnem coercet, facit humiles in prosperis, in adversis fortes, mites in contumellis, tentationes expugnat, persecutiones sustinet, vitam perficit, & coronat. Ut nihil malorum fiat, hæc sola efficit, quâ si omnes præditi essent, nullum scelus, nulla fraus in rebus humanis foret. In hoc sapiens, ac bonus vir à malis & insipientibus differt, quia habet invictam patientiam, quâ illi carent. Magna itaque virtus est tolerantia, omnibus vitiis, & affectibus opposita, propter quâ vir justus variis adversitatibus à Deo probatur, ut mala, quæ inferuntur aut accidunt, æquanimiter ferre, sibi que imperare, ac se regere discat. Nam quia naturæ repugnare non possumus, nec impedire ne animus læcessitus injuriâ commoveatur, hæc virtus necessaria est, quæ animum fluctuantem contineat, ne profiliat ad nocendum, atque hominem sibi reddat infensum. Ipsimet Philosophi maximis laudibus patientiam commendarunt, omnem sapientiæ suæ ostentationem ex ea proferentes: sed apud illos sicut falsa sapientia, ita falsa patientia fuit: Deum enim ignorantes tantùm à vera sapientia aberant, quantum ab ejus auctore distabant. Nos autem Christo docente didicimus, oportere nos per multas tribulationes introire in regnum Dei, & hæc est vera sapientia scire Christum, & hunc crucifixum, ejusque crucem diligere, & alacriter ferre. Nam cum debeat Christiani vita Christi patientis redhibitio esse, qui crucem averfatur Christianus non est. Nemo speret se futurum sine flagello, flagellat enim Deus omnem filium quem recipit: nullus excipitur, etiam unigenitus Filius, qui solus fuit sine peccato, non tamen fuit sine flagello: nam oportuit eum pati, & ita intrare in gloriam suam. Unusquisque

que hominum pœnis, & malis hujus vitæ aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem. Quantumcunque verò quis patiat, ad Christi tormenta, ad ejus ignominiam, & crucem nunquam perveniet.

S. XIX.

Adversitates exercenda virtutis occasio sunt.

Vita nostra via est, quæ ad patriam pergimus. Nulla viæ conditio illi deest. Itur aliquando per plana, aliquando per aspera: sunt loca amœna, sunt senticosa, sunt prærupta, & inaccessibleia. Aliquando turbæ comprimunt, mox solitudo est. Sunt à bestiis pericula, sunt à latronibus. Nunc pluit, nunc solum est. Oppositiones, & adversitates ubique sunt, atque etiam in ordine gratiæ locum habet cujusdam Philosophi sententia, *omnia fieri secundum litem*. Virtus enim non acquiritur sine oppositione, nec potest homo agnoscere quantum fortitudinis habeat, si desint adversitates, & tribulationes. Si quis stultorum vocibus, quorum immensa turba est, ad cœlum extolleretur, si nemo illi auderet contradicere, si mensa illi pretiosis dapibus affluens sterneretur, si res ejus familiaris fideliter administrata magnis sumptibus idonea foret, si ædificiorum excellæ moles habitaculum illi præberent, si omnes in illum honores, omnes dignitates, omnes delitiæ confluerent: quis esset adeo facundus, & eloquens, ut illi persuadere posset inania esse hæc omnia, quæ vulgus bona vocat, mala autem hujus vitæ Dei beneficia esse, quibus nos præparat ad æternam beatitudinem consequendam? Ideo electos suos exercet Deus adversitatibus, ut propriâ experientiâ discant, quàm fluxa, & fragilia sint, quàm plena miseriis quæcumque mortales bona esse arbitrantur: & è contrario quàm bona sint, quæ homines mali, mala esse credunt, ac si nihil pati, maximum sit hominis bonum. Sapientis igitur est inter omnia contraria & obstantia Divinæ providentiæ læto animo obsequi, & cor suum eo loco figere, ubi nulla perveniunt vitæ hujus incommoda. Sæviant homines mali adversus bonos quantum voluerint, quantum permisi fuerint; irruant in eos agmine factò cunctæ calamitates, *non contristabit justum quidquid acciderit ei* (Prov. 12:21.) Tale virum nec felicitas corrumpit, nec frangit adversitas; dicit enim in omni eventu, *Plani hæc*

est infirmitas mea, & portabo illam (Jerem. 10:19.) Sic debet fieri, sic volo ut fiat. Omnis creatura velit nolit, uni Deo subjecta est; sed alii obediunt ut filii, & faciunt quod justum est: alii patiuntur ut servi, & fit de illis quod justum est. Nemo Dei leges evadit, aut facit homo quod lex jubet, aut patitur quod lex decernit.

S. XX.

Patienter ferenda qua quotidie occurrunt.

MULTI sunt, qui graves sibi cruces, & tribulationes eventuras fingunt, quas patientissime ferre proponunt, & hæc rerum, quæ nunquam erunt, inani specie delusi eximium patientiæ actum se exercuisse arbitrantur: cum interim multo minores cruces, easque præsentis totis viribus fugiant, & abominentur. Tollendus hic error est, & solerter advertendum in magnis rarissime, in minimis frequenter adesse patientiæ occasionem, quæ quotidie, ac omni ferè momento exerceri potest aliena mala tolerando, propria corrigendo. Libentius autem ea crux amplectenda, quam Deus immitit, nam quæ propriâ voluntate assumitur, non semper à Deo est. Sicut gaudent infirmi, cum in medicum peritum incidunt, qui lethalem corporis ægritudinem curare sciat, & velit: ita nos calumniis, injuriis, aliisque molestiis læcessi gaudebimus, & exultabimus, quod aliquis repertus sit, cujus operâ animæ nostræ vulnera sanentur, & summis apud Deum opibus locupletemur. Quidquid verò evenerit, libenter amplectemur, placet enim quod libet, & ea dumtaxat molesta sunt, quæ non libent. Qui volens, & lubens patitur, & minus patitur, & meritum auget. Nec obest reluctantis naturæ repugnantia, dummodo contrarii motus ad partem rationalem, in qua meriti, & demeriti sedes est, non perveniant, imò hæc obnitatur, Deique opem ferventi oratione deposcat. Quod si murmuraverit, si conturbetur, si omiserit quæ proprii muneris sunt, signum erit voluntariæ rebellionis, quando quidem ad ea impellit, quæ non nisi deliberato animo fieri possunt. Virtutes, quæ in actione consistunt, facile exercentur: at quæ in tolerantia versantur, difficillimæ sunt, quia illarum usus extra nos est, istarum in nobis; illis natura consentit, istis repugnat. Caterum moderatè, & to-

leranter ferendi propter Deum quæcumque ad-
versa singulis diebus contingat, exemplum
præbent milites, quorum tolerantia incredi-
bilis est. Nam quæ itinera, quæ frigora, quos
soles, quantas necessitates, quæ vulnera, quæ
pericula patiuntur, & hæc omnia hilari ani-
mo, ut paucos dies senectutis quietos ha-
beant, ad quos nesciunt utrum pervenient?
Nos verò pro æterna requie brevissimi tem-
poris laborem non sustinebimus? Tolerabi-
lia, & levissima sicut quæcumque patimur,
si præmium consideremus, quod Deus pro-
miserit.

§. XXI.

Gaudendum in tribulationibus.

Sicut in ædificio plus operis, & sectionis uni-
flaxo, quam alteri adhibetur, jubente &
disponente architecto, qui unum præ altero no-
biliori loco destinavit: sic à Dei arbitrio peten-
da est ratio, cur unus graviora, alter minora pa-
tiatur adversa: unicuique enim propriam cru-
cem tribuit Deus singulorum viribus æquam, &
parem gloriæ ac coronæ, quam singulis præ-
paravit. Sicut igitur marmor, si compos ra-
tionis foret, sculptoris ictus patienter ferret, &
gratias ageret: ita nos gaudere oportet, quod
variis tribulationibus quasi quodam scalpello nos
Deus expolire dignetur, ut sublimiori loco in
domo ejus colloceamur. Castigat ille quos amat,
ne mundi prosperitate corrupti, à via salutis
aberrant. Ideò mali homines bonis sunt neces-
sarii, ut per illos tanquam Dei ministros exer-
ceantur, & ad virtutem assiduis afflictionibus
obdurentur. Quod cum verissimum sit, ille
affectus erga adversarios induendus est, quem
erga Semei sibi maledicentem Sanctus rex David
ostendit dicens, *Dominus præcepit ei, ut male-
diceret David, & quis est qui audeat dicere, quare
sic fecerit?* (2 Reg. 16: 10.) Nemo enim
malum inferret, nisi Deo volente, & permit-
tente: nec ille vellet, aut permetteret, nisi ad
majorem sui gloriam & salutem nostram.
Porro in malis, quibus vexamur, non à crea-
turis solatium petendum est, sed à solo Deo,
qui prima causa omnium poenarum est. Nam
vera consolatio non nisi in veritate reperitur,
quæ Deus est. Hæc docet nos tribulationem
necessariam esse, & cum gaudio suscipiendam
veluti arrham, & pignus Divinæ erga nos di-

lectionis. *Omne gaudium, ait Jacobus Aposto-
lus, existimate fratres mei, cum in tentationes
varias incideritis, scientes quod probatio fidei
vestræ patientiam operatur, patientia autem opus
perfectum habeat* (Jac. 1: 2.) Insidiæ, calum-
niæ, persecutiones, & alia mala hujus vitæ,
maximum bonum sunt, & maximè diligen-
dum, quia in illis nihil est boni, nihil amabile
præter Divinum beneplacitum, ad quod tan-
quam ad primum principium cuncta revocari
debent, quæ carni & sanguini molesta sunt.
In quo judici Pilato dixit Christus, *Non haberes
potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset
desuper* (Joan. 19: 11.) Hæc agnitâ in omni
eventu potestate, absque ulla difficultate mentis
tranquillitas conservatur. Quæcumque nos an-
gunt, si extra Deum considerentur, mille phan-
tasmata, & distractiones pariunt. Cum enim
extra centrum suum trahuntur, incipiunt gra-
via esse, multaque suggerunt phantasie præter-
rita, præsentia, & futura, quæ nunquam fue-
runt, nec sunt, nec erunt: atque hinc oriun-
tur angustia cordis, noctes insomnes, & curæ
insanabiles. Quod si quis assuescat omnia in
Deo conspiceret, & ad ipsum referre, semper
hilaris, & immotus dicit in omni eventu cum
S. Job, *Sicut Domino placuit ira factum est, sit
nomen Domini benedictum* (Job 1: 21.) Deus
qui me affligi permittit, mei curam gerit infinitâ
charitate. Ipse me cruci affixit, in qua constan-
ter permanebo donec ipse me deponat.

§. XXII.

Toleranda detractiones.

Si magis angimur propter ea, quæ de nobis
perperam loquuntur homines, quam propter
peccata, quæ sola nos cruciari debent, mani-
festè convincimur, quod nos ipsos magis ama-
mus, quam Deum. Infinitæ & horribiles sunt
blasphemie à perditis mortalibus contra Deum
prolatæ, & ille hos tolerat, suorumque dono-
rum participes facit: nos autem repleti vitiis, &
sceleribus, si quis nobis mala, quæ fecimus,
exprobraverit, excandescimus, & à nemine con-
temni volumus. Illud potius metuendum, ne im-
meritis laudibus extollamur, ne nimia nos felici-
tas à crucis Christi consortio, & ab ejus gloria
excludat. Si appenderentur veluti in statera quid-
quid mereamur pro peccatis nostris, quidquid
Christus pro nobis pertulit; in altera verò
lance

lance omnia tormenta, omnes injuriæ, omnia dedecora ponerentur, hæc certè præ illis, ac si nullius ponderis forent, levissima apparerent. Considerandum quoque est, quælibet ab aliis illata mala non ab inferentis, sed à patientis affectu graviora vel leviora consistunt. Nam qui hæc spernit, qui non accipit, qui vulnere superior est, nihil patitur. Non manus quæ tela vibrat vulnus facit, sed corpus quod patitur: nam si quis corpus adamantinum haberet, licet innumeris undique telis percuteretur, nullo vulnere affici posset: ita injuriæ, oblocutiones, & alia mala non à petulantium, & improborum insania lædendi vim habent, sed à Patientis imbecillitate. Beatus est, qui vitam suam ita disposuit, ut de illo quidpiam sinistra ne fingi quidem possit, pugnante meriti magnitudine adversus malignantium obtreccationes. Quod si hoc assequi non valemus, hinc saltem diligentiam vitæ nostræ adhibere par est, ut nemo in nobis detrahendi occasionem inveniat, alioquin frustra detractoribus irascimur, si nos illis detrahendi materiam suppeditamus. Si verò nobis cuncta sollicitè ad honestatem providentibus, illi nihilominus insaniunt, consolari nos debet Redemptoris nostri semper memoranda sententia: *Beati estis cum dixerint omne malum adversum vos mentientes (Matth. 5: 11.)* Sentiant de nobis homines, & dicant quidquid libet, beati erimus si nostra nos conscientia apud Deum non aceuset. Fallaces & mutabiles sunt hominum opiniones, vana judicia, quæ nec profunt nobis, nec obsunt. *Si hominibus placerem, inquit Apostolus, Christi servus non essem (Gal. 1: 10.)* Sed nec fieri quidem potest, ut quis omnibus placeat: nam vel se suum cuique est, trahitque omnes diversa, & unumquemque sua voluptas, & qui ab uno laudatur, ab aliis deridetur. Quidam Philosophus dicenti sibi, omnes te derident, respondit; at ego non derideo. Illos siquidem irrideri non posse judicabat, qui de risionibus non perturbatur.

§. XXIII.

Tam propria, quàm aliena mala æquanimitè ferenda.

Optimum remedium est, in omni afflictione & adversitate à præsentis angustia mentem avertere, & ad Deum convertere, nostra quippe

natura angorem suum conspiciere nequit sine affectu miserationis erga se ipsam. Tum quia omnis cruciatus & ægitudine animi ex eo provenit, quod rem, quam amamus, amittere timeamus; efficacissimum omnium malorum alexipharmacum est illud solummodo bonum amare, quod nulli subest mutationi, nec ab ulla creata potentia auferri potest, aut impediri. Ab aliquo autem verbo, vel factò læsi, linguam omnino continere debemus, ne in verba erumpat animi commotionem indicantia: sicut enim languentis stomachi est non posse cibum duriores concoquere, ita animi pusilli est, aspera verba ferre non posse. Dicebat quidam vir sanctus, se nullam unquam habuisse adeò gravem afflictionem, quàm tacendo non vice-rit; nam quidquid sit quod cruciat, spretum exolescit: si verò irascimur acceptà injuriâ, eâ nos dignos fuisse testamur. Dignus est contemni, qui de contemptu dolet. Non tamen sufficit dolorem intus premere, & tacere, sed intus etiam se arguere oportet, & omni abjectione dignum aestimare. Etenim vir sapiens, qui se attentius circumspicit, non considerat quid patiat, sed quàm multa dignus sit pati propter peccata, quibus Deum offendit. Alios autem non judicat, ne seipsum damnet, memor Apostoli dicentis. *In quo judicas alterum te ipsum condemnas, eadem enim agis, quæ judicas (Rom. 2: 1.)* neque offenditur ob exiguum proximi debitum ipse debitor decem millium talentorum. Insanus est, qui suo graviore morbo, impatientiâ scilicet & superbiâ, alienum curare nititur. *Tu quis es, inquit Apostolus, qui judicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit. (Rom. 14: 4.)* Aut quomodo potes dicere fratri tuo, ut in Evangelio legimus, *sine ejiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns. (Luc. 6: 42.)* Solius Dei est aliena delicta judicare, cujus est ea justè punire, aut misericorditer curare. Ad nos autem spectat, ea si non possumus corrigere, & impedire; alioquin patienter ferre; nam si vitium displicet, illud prius in nobis emendandum est, quàm in aliis. Qualis Deus erga nos est, patiens scilicet, & misericors, tales nos aliis exhibere debemus.

§. XXIV.

S. XXIV.

Remedia impatientiae.

Multa sunt negotia & officia, quæ aggredi, & quibus fungi oportet; multa hominum consortia, quibus cogimur interesse: vixque fieri potest, ut omnia ex animi nostri sententia eveniant, & omnes nobiscum consentiant. Idcirco summâ curâ advertendum, ne animi excessâ tranquillitate in impatientiam labamur. Id autem assequemur, præparato & præmunto animo earum rerum consideratione, quæ in singulis negotiis, officiis, & congressibus contingere solent, nec possunt à nobis immutari, aut impediri. Nam si dura quæque, injucunda, & molesta, quæ res ferè singulas concomitantur, antea prævisa fuerint, & ad illa æquo animo ferenda parati simus, omnem facile commotionem & mentis ægritudinem evitabimus. Hoc præcipuum opus est, cui sedulò incumbere oportet, ut rebus scilicet exterioribus, prout exigit earum natura, utamur. Illarum autem natura fert, ut nobis serviant, non dominantur; ut multis casibus obnoxia & extra nostram potestatem sint: & idè virum sapientem sui que propositi tenacem, de solido mentis statu nunquam dejiciunt. Si quis eum abducat, si facultates eripiat, si dignitate privet, si tormentorum, vel mortis metum incutiat, non vincitur, non cedit, non læditur, quia dudum cogitavit, & didicit hæc omnia extra se esse. Opiniones perturbant hominem, non res. Nemo angitur, nemo luget, nemo tremit, nemo expavescit, nisi qui appetit, aut timet aliquid, quod penes ipsum non est. Martyres Christi diversis tormentorum generibus dilacerati inter fatigatos carnifices invictam animi patientiam constantissimè tenuerunt: ipsis quoque pueris, ac mulieribus nec flagella, nec succensæ fornaces gemitus exprimere potuerunt. Verberari poterant, & occidi, non vinci: nam quæ tyranni dare poterant, vel auferre, ipsi spernebant, utpotè extra se posita. Virtutem verò animi nemo illis eripere potuit, quia extra regum, & tyrannorum potestatem est.

S. XXV.

Propria Christianorum virtus humilitas.

Clamat verbum Dei, fons Sapientiæ, clamat omnium virtutum magister, & auctor, & dicit, *discite à me* (Math. 11:29.) Magnum aliquid audituri sumus, quis est enim qui dicit, *discite à me*? Ille est qui fecit cælum & terram, qui omnia produxit è nihilo, qui dixit de tenebris lucem splendescere. Numquid docebit nos hæc eadem facere, & novum mundum creare? sed solus Deus hæc facit. Dicit ergo, ut ab illo discamus quod ipse propter nos factus est, *qui cum in forma Dei esset semet ipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo* (Philipp. 2.) Discite, inquit, à me non mortuos suscitare, non daemones expellere, non leprofos mundare, non cæcis lumen, surdis auditum reddere, non sicco vestigio pelagi undas calcare, sicut quidam fecerunt, quibus hanc gratiam donavi; sed *discite à me quia mitis sum, & humilis corde.* Noluit docere, quod ipse non esset, noluit jubere, quod ipse non faceret. Ad hoc redigit omnes thesauros scientiæ, & sapientiæ suæ, ut disceremus ab ipso humiles esse. Adeo res magna est & difficilis humilem esse, ut omnino disci non posset, nisi ab illo qui maximus est. Non enim posset humana superbia tumore deposito humilis fieri, nisi ab illo sanaretur, qui, cum Deus esset, *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (Philipp. 2:8.) Est igitur humilitas propria, & præcipua Christianorum virtus, superbis Philosophis ignota, quam præ cæteris Christus docuit verbo, & exemplo; ut in novitate vitæ ambulantes ad præmium supernæ vocationis post ipsum properemus, sedulò considerantes unde peregrinemur, quo tendamus, quantum viæ egerimus, quibus præsidis ad iter peragendum muniti simus. Nisi enim humilitas omnia quæcumque facimus & præcesserit & comitetur, & subsequatur, nunquam ad optatam metam pervenimus. Nobis quippe de aliquo bono opere gaudentibus, quidquid egimus inscit superbia, quæ etiam in rectè factis timenda est, ne quod laudabiliter operamur, ipsius laudis cupiditate amittatur. Quod si aliquando cogitationes nostræ nos aliquid esse suggererint, terra semper præsens est, quæ primæ nostræ originis nos admonet. Terra sumus, & mox in terram revertemur. Super hoc fun-

fundamento reliquarum virtutum ædificium construendum est: nam si quis gratiam miraculorum habeat, ita ut montes transferat, si variis linguis loquatur, si dono prophetiæ præditus sit, si omnes facultates suas egenis distribuerit, in maximo periculo labendi jugiter erit, extorquente illi superbiâ, quidquid laudabiliter fecit, nisi conscius infirmitatis suæ imminentem sibi ruinam semper timeat, & de se diffidens salutem suam cum timore, & tremore operetur. Vera Christianorum sapientia hæc est, ut discant humiles esse.

§. XXVI.

Homo per superbiam à Deo recessit, & ad illum per humilitatem redire debet.

Superbia vitium præ cæteris execrabile, & noxium ab Angelo tunc originem sumpsit, cum adversus Deum elatus ad seipsum eo deserto conversus est, bona sibi insolenter arrogans, quæ à creatore acceperat, ac si ipse sibi illorum fons, & auctor foret. Illius enim sunt apud Isaiam apostatica illa, & intolerabilem fastum indicantia verba, *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, ascendam super altitudinem nubium & similis ero Altissimo* (Isai. 14: 13.) Idem & in homine contigit, qui serpentis dolo deceptus conditori suo æqualis esse concupivit, tanquam hoc haberet simile Deo, ut non nisi de propriis dives esset. Ideo scriptum est, *Initium superbiæ hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus* (Eccl. 10: 14.) & in sublimitate constitutus horribiliter dejectus est. *Initium igitur omnis peccati, ut eadem scriptura testatur, est superbia* (ibid.) quam veluti hæreditario jure à primo parente omnes accepimus, propriam excellentiam veluti scopum in omni actu, & cogitatione spectantes, à Deo averfi, & ad nos ipsos conversi, ut ergo ad illum revertamur, à quo per superbiam recessimus, contrariâ viâ humilitatis incedendum est. Basis verò seu fundamentum, super quod humilitas extruitur, propriæ fragilitatis & miseræ cognitio est, ut nimirum quisque cognoscat, & fateatur se nihil habere, nihil posse, nihil esse, nihil sibi deberi. Deus enim primi hominis corpus è limo terræ formavit, cui animam infudit è nihilo creatam, sui capacem, & præcla-

rrissimis gratiæ donis decoratam, quibus superveniente peccato spoliata, maculâ infecta est naturæ viribus indelebili. Pristino autem decori per gratiam Christi redemptoris restituta, rursus propriâ voluntate à justitia recedens deformis facta est, & Deo odibilis: & sic utique permaneret, nisi respiciens desuper Pater misericordiarum illam iterum à servitute peccati ereptam in libertatem, & pulchritudinem filiorum Dei vindicaret. Surgere verò post lapsum nemo potest, nisi qui profitetur Divini muneris esse quod surgit. Quis enim de massâ perditionis discernit hominem, ut eum faciat vas in honorem, nisi gratia Dei per Jesum Christum? Quod si quis inaniter inflatus dicat, discernit me fides mea, discernit me oratio mea, discernit me justitia mea: occurrit Apostolus hæc dicenti, & ait, *Quid enim habes quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis* (1. Cor. 4: 7.) Idem quoque dicit, *Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est* (2. Cor. 3: 5.) Denique Redemptor noster ait, *Sine me nihil potestis facere* (Ioan. 15: 5.) ut non gloriatur omnis caro in conspectu ejus, sed quemadmodum scriptum est, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*. Non enim gloriari possunt peccatores, qui non habent unde glorientur: neque justis, quia gloriam non habent, nisi in illo, cui concinunt, *Gloria mea & exaltans caput meum* (Psal. 3: 4.) Sed numquid aliquis fortè gloriabitur, quod Dei beneficia non rejecerit? Hoc profectò extremæ dementiæ foret, ac si quis jactaret se, quod, cum posset miser esse, & se in puteum præcipitem dare, id tamen non fecit. At istud etiam divinæ misericordiæ fuit, quæ si lucem, & opem suam subtraheret, nec ejus dona agnoscere, nec iis uti possemus. Superanda igitur cupiditas gloriæ, dilectione justitiæ, aded ut in his, quæ rectè facimus, amor humanæ laudis cedat amori veritatis. In nullo enim glorandum, quandoquidem nostrum nihil est. Et hoc est fundamentum omnium virtutum, scire & credere, quod ex nobis ipsis nihil possumus, nihil sumus, nihil habemus. Deus enim est, qui operatur in nobis & velle & perficere; atque ided timendum ne gratia Dei, quæ datur humili, auferatur superbo.

M

§. XXVII.

§. XXVII.

Character superbi.

Superbia quædam elatio est, per quam homo ultra modulum suum extendit se, & sibi jactanter attribuit, quæ sua non sunt. Tum sui figuram, & ideam, quam ipse pulcherrimam, & altissimam concepit, in aliorum mentibus imprimere nititur, genus suum jactans, & dignitates, animique ac corporis dotes, quibus se super cæteros extollit, ac si potentiâ, & magnitudine omnibus antecellat. Altiores autem assumit spiritus, & arrogantiam, si his accedat fervorum multitudo, pretiosa supellex, vestium luxus, gemmarum fulgor, ædium magnificentia & apparatus, pecunia in multos annos reposita, & alia ejusdem generis multa, quæ jactantiæ fomentum præbent, & insolentiæ pabulum subministrant. Ideo magnificos optat titulos, populique plausum, & laudes, tamquam iudicium quod super alios emineat; & de his gloriatur, in his quiescit veluti in summo vitæ hujus bono, de æterna vita nihil sollicitus; Hinc oritur odium, quo quisque averfatur quidquid ipsum deprimat, & reliquis inferiorem ostendit. Hinc fastidium, & moeror, cum in aliqua re quis deprehenditur, quæ propriam excellentiam minuire videatur. Hinc timor continuus, & omnium ferè hominum anxietas timentium, ne opera quæ aggrediuntur infelicem exitum sortiantur: omnes enim videri volunt & laudari; nec immunes ab hoc morbo sunt infimæ plebis homines sordidas & despiciatissimas artes exercentes, nam & proferunt se, & cupiunt ob artis suæ peritiam inter cæteros ejusdem fortis eminere. Ipsimet Philosophi, qui de contemnendâ gloriâ multa præclare scripserunt, effugere superbiam non potuerunt, quam maximè detestati sunt, gloriâ re ipsâ quærentes, quam verbis damnarunt. Occultè siquidem serpit hoc virus, & avulsâ pessimæ arboris radice, adhuc remanent subtilissimæ quædam fibræ, quæ vix à sanctissimis viris deprehendi queunt. Ejus itaque motus accuratissimè observare, ac Dei timore comprimere oportet, & magis veritate, quam falsis hominum laudibus delectari. Fumus è fornace erumpens in altum elevatur, & ingenti globo intumescens splendidissimum solis jubar obnubilat; sed quia caret soliditate, statim in auram dilabitur, & evanescit. Ita superbi, qui se inaniter extollunt nullo, virtutum

fundamento solidati, quanto amplius erigunt se, & in majorem ambitum diffundi saragunt, tanto exiliores fiunt, ac citius deficient, & non apparent. *Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani, & transivi & ecce non erat* (Psal. 36: 35.)

§. XXVIII.

Incitamenta humilitatis.

Depravatæ naturæ pondere undique impellimur, & in lubrico positi, stabili gressu stare non possumus, nisi dextera Domini teneat nos. Si à gravioribus flagitiis abstinemus, hoc Dei ope fit, omnem peccandi occasionem misericorditer subtrahentis, alioquin experientiâ magistrâ jam didicimus, quales simus in proximo labendi periculo constituti. Si quid boni in nobis est, id valde exiguum, & imperfectum est, cumque bonum sit ex integra causâ, absque ulla mali admittance, quis cerò asserere audebit, se aliquod opus aliquandò fecisse, quod ex integro bonum fuerit, & gratum Deo, & non potius innumeris imperfectionibus permixtum? Quis tam sollicitè salutem suam quærit, aut tanto ardore perfectioni incumbit, sicut filii hujus sæculi opes quærunt, & dignitates? Certi quoque sumus, nos gravissima commisisse peccata, de quorum remissione incerti, nescimus utrum amore digni simus vel odio: & si speramus veniam à Deo obtinuisse, de dono tamen perseverantiæ securi non sumus, sed omnia in futurum reservantur incerta. Quis verò hæc perpendens gloriari poterit, aut aliquid sibi tamquam proprium usurpare, & in se fiduciam habere? imò quis non timebit? quis non palam & ex corde profitebitur se nihil esse & nihil posse? Sicut aer recedente sole obscurus fit & tenebrosus, ita anima, Deo lucem & opem subtrahente, nihil videt, nihil potest. Hanc veritatem si quis plenè intellexerit, ab aliis item cognosci optabit: cumque verè, & ex animo se omni contemptu, & abominatione dignum aestimaverit, ab aliis quoque despici, & pro nihilo haberi desiderabit; nam si secus faceret, cognitæ veritati repugnaret. Veritas humilitatis comes individua est, & quod magis anima in veritatis cognitione proficit, eò clariùs videt se nihil esse, & nihil posse.

§. XXIX.

§. XXIX.

Nihil boni esse in homine, qui caret Humilitate.

A Quolibet lapsu facile quisq; surgeret, si statim à medico remedium peteret. Sed plerique superbi adeo obcecati sunt, ut morbum suum vel non cognoscant, vel propriis viribus se curaturos putent. Hæc ratio est, ob quam qui ceciderunt non resurgunt, & in sordibus suis contabescunt, quia ad Deum non confugiunt, nec pendunt ab ejus gratia sicut oportet; sed sibi de se suarum ægritudinum remedium rejecto medico pollicentur; ex quo fit ut ipsa medicina morbus sit. Nullus autem mortalium eò infelicior, qui cum cæcus sit, putat se omnia clarè videre? nam eùm alterius opem non quærat, nullum est præcipitium, in quod labi non possit. Vetus illa sententia, *Nosce te ipsum*, quæ de cælo descendisse dicitur, admonet hominem, ut cognoscat se nihil ex se, in Deo autem omnia posse. Ideo multi despondent animum jacentes in languoribus suis, quia adjutorium Dei non implorant, nec in illo sperant, de quo dixit Apostolus, *Omnia possunt in eo qui me confortat* (Philipp. 4: 13.) de quo etiam Psalmista cecinit, *in Deo meo transgrediar murum* (Psal. 117: 30.) Non est vera humilitas, quæ magnanima non est, & ad sublimia non assurgit, illius ope freta, qui pro nobis factus est homo, ut nos Divinæ naturæ consortes faceret. Sicut ferrum ignitum non est ignis, sed ardet ex igne, qui in ipso est: ita homo ardere dicitur non ex se, sed ex amore sibi Divinitus collato, qui in ipso est: & lucere dicitur non ex se, sed ex lumine sapientiæ, & veritatis, quò à Patre hominum imbutus est. Sicut etiam instrumentum non propria virtute, sed per manum artificis operatur: ita homo dicitur operari, Deo per illum omnia operante, qui dat omnibus velle, & perficere, & omnia opera nostra operatur in nobis. Quod si amor, sapientia, & lux ab homine recesserint, illum protinus invadent frigus iners, profunda ignorantia, & caligo tenebrosa: eritque inutilis, & ad omnem usum ineptus veluti instrumentum sine artifice. Cum igitur homo ex se nihil sit, nihil valeat, nihil habeat, in nihilo suo tanquam in centro commorari debet; omnia enim in Deo poterit, cum se nihil esse, nihil posse cognoverit.

§. XXX.

Qui verè est humilis sibi ipsi intentus, alios non judicat.

H Umilitas est virtus, quæ homo verissimam sui agnitione sibi ipsi vilescit. Examen autem sui ipsius sibi hominem prodit: etenim aperitur conscientie liber, revolvitur misera vitæ series; illuminatur ratio, & cogitur anima coram se constituta proprio tribunali assistere à semet ipsa judicanda. Quod si ita se judicaverit non utique judicabitur. Væ animæ, quæ in mirabilibus super se inaniter elevata, & ad exteriora effusa damna sua interiora non sentit. Ideo prævaricatores hortatur Scriptura redire ad cor (Isai. 46: 8.) ut, quidquid intus latet, curioso explorent, & agnoscentes miseriam suam ab aliorum censura abstineant. Plerique tamen hoc negligunt, & quod miserabile ac nunquam satis deplorandum est, cum miserimi sint, ac densa caligine adeo circumfusi, ut propria vitia, & peccata perspicere nequeant; aliorum nihilominus vel exiguas imperfectiones subtilissimè investigant, & acutissimè deprehendunt. Hæc nimirum imperfectorum proprietas est, ut cum se ipsos nullo modo cognoscant, in arguendis aliorum vitiis continuò occupentur. At qui se intus cognoscere satagunt, quò magis in sui cognitione proficiunt, eò se imperfectiores fatentur, quoniam majori luce perfusi clarius vident, quàm longè absint à vera sanctitate, & perfectione. Propterea ad alios non respiciunt, nisi eis ex officio incumbat, satis negotii habentes in suis imperfectionibus emendandis. Vera Sanctorum disciplina hæc est, zelum erga se ipsum exercere, & peccantes patienter ferre: indicium enim magnæ imperfectionis est imperfectos ferre non posse. Sicut Deus in ordine naturæ ex nihilo omnia creavit, ita etiam in ordine gratiæ omnem ornatam virtutum producit ex nihilo, ex anima scilicet, quæ se nihil esse intimè credat, & profiteatur. Solida virtus illa est, quæ derisionibus, contemptu, injuriis, & continuâ humilitatis exercitatione probatur. Hæc deficiente, quidquid virtutis in aliquo apparet, non virtus est, sed illusio, & hypocrisis, ac inane virtutis simulacrum. In ventum pulverem portat, qui sine humilitate virtutes congregat.

§. XXXI.

Veri humilis descriptio.

Verè humilis ceteri debet, qui omni exaltatione superior est, & omni abjectione inferior: qui in excelsa loco positus, delatis sibi honoribus, & laudibus non extollitur: & ad infima projectus nunquam tanto contemptu, confusione, & ignominia affici potest, quin sibi persuadeat se multò deteriora mereri. Verè item humilis est, qui pro nihilo haberi cupit: qui non humilis, sed vilis in aliorum opinione esse desiderat, ita ut omnes credant patienter ab illo adversa tolerari non ex virtute, sed ex necessitate, quia nimirum ea evitare, vel impedire non potest. Si ipsum contingat in aliquo verbo vel opere labi, veniam petere ab his, qui præsentes fuerunt, non erubescit, si præsertim aut mendacium protulerit, aut de aliquo perperam pro humana fragilitate locutus sit: qua in re speciem quandam martyrii esse vir magnus edocuit. Simili modo si aliquid dixerit vel fecerit, ex quo ejus existimatio lædatur, de hoc quidem dolet quatenus offensa Dei est, gaudet autem de confusione, & contemptu sibi ex eo proveniente, cujus occasiones pacato animo amplectitur, nihil tamen scienter admittens, quo contemptibilis fiat. Si verba ejus innocenter prolata in sensum perversum trahantur: si illi, quos amat, in quibus confidit, in quos beneficia contulit, ipsum improbent, & persequantur, ejusque consortium fugiant: & si post multos labores non solum nullam mercedem recipiat, sed potius opprobriis afficiatur, nullo modo conqueritur, quia opera sua nihili aestimat, sui que contemptum avidius complectitur, quam reliqui omnes honorem, & gloriam. Ab omnibus derelictus confugit ad Deum, in quo reperit omne gaudium, & omne bonum. Quaecunque ad se pertinent, silentio premit, ad omne dedecus, & ignominiam animo paratus, tamquam mortuus, & sepultus cujus non extat memoria. Non majoribus tantum, & æqualibus, sed etiam inferioribus se subjicit, quò ad actus interiores semper, quo ad exteriores attentis circumstantiis, & salvâ dignitate. Firmiter credit, se omnium hominum nequissimum esse, quia mala sua aliorum bonis comparat: tum seipsum considerat secundum ea quæ ex se habet, alios verò ex donis Dei. Latere optat, omnium-

que fabula, & ludus esse: nec solum omni honore, & commodo; sed ipso etiam cibo, & potu, hominumque consortio se indignum putat: & si fortè aliis præferatur, pavet, confunditur, contristatur, se ineptum reputans, ac cujuscumque muneris incapacem. Hæc est imago veri humilis, rudi penicillo expressa, ex qua poterit omnis Christianus perspicere, quam procul absit ab hac virtute, quam sectatoribus suis Christus tantoperè commendavit, factus pro nobis opprobrium hominum, & abjectio plebis. In hujus autem virtutis exercitatione nullum est periculum, si quis se minorem aestimet, quam revera sit. Grande verò malum horrendumque discrimen est, si se plus justo extollat, aut majorem putet, quam re ipsa sit. Sicut intrans per ostium, cujus superliminare demissum sit; si se nimis inclinaverit, nihil ei nocebit, sed si se vel transversi digiti spatio, plus quam ostii mensura patitur, crexerit, impinget & quassato capite collidetur: ita animæ non nocet quantavis depressio, maximam autem perniciem illi afferet quaecunque vel minima exaltatio. Quare nemini non dico præponere, sed nec quidem componere debet, qui vult omne periculum superbiæ evitare. Sic Christum Dominum imitabimur, qui cum Filius Dei esset, formam servi accepit, ut formam nobis traderet humilitatis.

§. XXXII.

Oportere humanam voluntatem Divinae subditam, & conformem esse.

Nullum donum gratius Deo, nullum sublimius sacrificium, quam seipsum Divinae voluntati integrè in omnibus subjicere, & conformare: nihil enim aliud excelsa illa Majestas requirit ab homine, nisi ut se exhibeat hostiam viventem, sanctam, acceptabilem, quam si quis ritè obtulerit, piè & religiosè litavit. In hac si quidem conformitate, & submissione non bona exteriora, non rem aliquam singularem; sed propriam voluntatem, proprium judicium, totumque hominem perfectò holocausto immolamus, nullâ re exceptâ, nullis præscriptis limitibus. Quoties ergo aliquid nostri in nobis est, toties à nobis exire, & nos deferere debemus, donec solus Deus in nobis sit, & ad omnia quæ de nobis æterna sua providentia decreverit, parati, & indifferentes inveniamur. Non enim perficiet in nobis

nobis Deus beneplacitum suum, quamdiu aliquid erit in nobis, quod illi repugnet, & contrarium sit. Integrum cor ille postulat, & qui se totum ei non dat, nihil dat. Conceditur quidem humanæ fragilitati aliquid proprium velle, sed statim elevari supra se debet, & illi adherere qui super omnes dominatur. Ille creator est, nos creaturæ: ille Dominus, nos servi: ille omnipotens, nos infirmi. Nostram itaque voluntatem corrigere, & illius nos voluntati subdere debemus dicentes, *non sicut ego volo, sed sicut tu* (Matth. 26: 39.) Verba Christi Domini hæc sunt orantis ad Patrem, & transfigurantis nos in se, ut discamus ab illo nihil velle nisi quod Deus vult. Alioquin quid potuit Christus velle diversum à voluntate Patris? Quorum una est Divinitas, dispar nequit esse voluntas. Quamobrem docuit nos orare, *Fiat voluntas tua sicut in caelo, & in terra* (Matth. 6: 10.) Sicut Angeli faciunt voluntatem tuam, faciamus & nos obtemperantes præceptis tuis. Faciunt homines voluntatem suam, non Dei, quando faciunt quod volunt, non quod jubet Deus. Tollatur à nobis rixa illa, quam describit Apostolus dicens, *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem* (Gal. 5: 17.) Sic fiet voluntas Dei consentientibus simul carne, & mente; ita ut nulla remaneant desideria carnalia, cum quibus mens confingat: nihil sit in corpore quod spiritui resistat, omnisque concupiscentia in charitatem commutata fuerit: hæc est enim voluntas Dei sanctificatio nostra. Unus est Deus, & qui adhæret illi, unus spiritus est, una voluntas.

§. XXXIII.

Omnia de manu Dei accipienda.

IN hoc summa totius Perfectionis consistit, ut quidquid acciderit pacato animo de manu Dei accipiamus, omnem sollicitudinem projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de nobis (1 Pet. 5: 6.) Omnia, quæ mundus mala vocat, peccato excepto, quod est solum & verum malum, à Deo esse Scriptura testatur dicens, *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt.* (Eccl. 11: 14.) Et alio loco: *Ego Dominus & non est alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: Ego Dominus faciens omnia hæc* (Isai. 45: 7.)

Cum igitur Dei nutu, & secretissimi consilii sui immutabili dispositione apud ipsum fixa sint omnia, quæcunque fiunt in orbe terrarum; æquum est, ut universa quæ accidunt quantumvis dura, & acerba, veluti singularis erga nos benevolentia signa, de manu ejus acceptemus, ipsius providentia inhaerentes non nostræ, quæ semper timida, & incerta est, Deique operationem in nobis destruit. Calumnia, fraudes, furta, raptus, insidia, bella, caedes, morbi, ruina, pestilentia, sterilitates, & alia quælibet calamitates, sive publicæ, sive privatae ad improborum emendanda, vel castiganda flagitia, & ad justorum exercitationem à Deo permittuntur, & immittuntur, & si quid horum nos vexat, assumenda vox est patientissimi Prophetæ, qui omnium malorum genere cruciatus dicebat: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum* (Job 1: 21.) Servis fidelibus, quæcunque agenda sunt, ita committunt Domini, ut eos tamen nescire velint, quis finis sit, quæ series, & ratio consiliorum suorum: sic nos subjecti erimus Divinae providentia tamquam inutiles, & obsequentes servi, nihil solliciti quid de nobis, quid de aliis fieri velit; idque nobis à Domino dici putabimus, quod olim Petro dixit, *Quid ad te? tu me sequere* (Ioan. 21) Et si aliquando bona opera, quæ aggressi sumus, vel ægritudine, vel quâlibet adversitate impediri contigerit, non contristabimur: scit enim Deus, quid nobis magis expediat. Sic perpetuâ pace, & imperturbabili tranquillitate fruemur, clamante veritate cunctis perturbationibus, ne ad locum appropinquent, in quo Deus pacis commoratur.

§. XXXIV.

Divina providentia in omnibus acquiescendum.

BONUM est optare à Deo affigi, & multa pro eo pati, sed multò melius est, ipsius dispositioni, & beneplacito in omnibus acquiescere, & orare, ut nos ducat quod ipse vult. Vita naturalis motu & sensu se prodit, vita supernaturalis omnis motus & sensus cessatione, & defectione. Qui enim se deserit, omnesque motus animi sui in Deum transfert, is vitæ gratia vivit, & à se ipso ita est expeditus, ac si de se nihil sciret, velut

infans, cuius est unius diei vita super terram. Quidquid sibi acciderit, non in se respicit, sed in Divina voluntate, & providentia. Nihil ex hoc seculo sibi applicat, nisi quod vult Deus, in cuius manu tamquam instrumentam est, artificis arbitrio ad quodcumque opus applicandum. In divinis consiliis perferendis curiosus non est, sed illa humiliter adorat, firmiter credens ea semper iusta esse, licet sæpè occulta sint. Idem vult quod Deus vult, eodemque modo, atque eandem ob causam, propter quam ille vult. Suam voluntatem Divinæ conformat, quoad omnia bona naturæ, gratiæ, & gloriæ; ita ut suis actibus, & suâ libertate, quantum fieri potest, spoliatur se, ut sola Dei voluntas in ipso vivat & operetur. Cum enim voluntas corruptæ naturæ vitio se plurimum amet, & in sui actibus veluti possessione delectetur, tamen unicam Dei gloriam quærat, eam tamen actu proprio vult, & in eo complacet sibi tamquam in proprio bono: ex quo fit, ut, si ipsum propriæ voluntatis actum & gaudium, quod ex eo provenit, sibi profus adimat, tunc verè, & perfectè Divino beneplacito acquiescere censenda sit, suamque voluntatem in Divinam purissimè transfundere, cum omnimodâ sui ipsius, & omnium creaturarum oblivione. Voluntas Dei necesse est ut fiat, omnia enim quæcumque voluit Dominus fecit, & non est qui possit resistere voluntati ejus: tunc autem optimè fit, cum in nobis, & à nobis fit.

§. XXXV.

Solum Dei beneplacitum optandum est.

IN voluntate Dei pax, & tranquillitas constituta est. Si peccavimus, si alios ad peccandum induximus, si ex flagitiis nostris multa mala secuta sunt: dolendum sanè est, & fletibus eluenda sunt crimina, ac digna castigatione plectenda: animi verò perturbatio, & inquietudo evitanda, & cum pace emendationi incumbendum, imploratâ Dei misericordiâ, quæ nos labi permittit, ut discamus non altum sapere, sed timere; neque nostrum putemus esse quod Dei est. Ab ipso veniam, & indulgentiam in spiritu humilitatis, & in animo contrito expectabimus, sicut servus adventum Domini sui patientissimè præstolatur. Dominus enim est, veniet quando voluerit. Fidelis servus, & prudens nihil quæ-

rit, nihil optat, nisi Domini beneplacitum, & in omni eventu ex intimo cordis affectu ait, *Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te (Matth. 11: 26.) Fiat voluntas tua (Ibid. 6: 10.)* Ad omnem nutum tuum paratus sum. Vis me incolumen esse, vis ægrotare? Vis me dulcedine tuâ perfrui, vis in tenebris, & continuâ ariditate versari? Vis me abundari, vis penuriam pati? Id volo quod tu vis, fac de me quod tibi placet. Hæc animi præparatio omnino indifferentis ad quæcumque Deus vult, hominem facit ad omnia mala impavidum, & inconcussum, omnique adversitate superiorem, relicta sui rerumque omnium sollicitudine, & anxietate. Nam si de cibo, & vestimento, aliisque rebus ad vitam necessariis nos sollicitos esse Christus prohibuit, quantò magis superflua, & inutilis cæterorum cura abjicienda est? Ipsa pax animi, si anxie quærat, amittitur: atque idè sublatis curis in sola Dei voluntate quiescendum. Curiositas, & inquisitio, quæ sæpè investigamus, quid de nobis futurum sit, naturæ est seipsam amantis, & timentis aliquid pati. Optimè Deus ex alta providentiæ suæ specula cuncta respiciens, quid unicuique conveniat, agnoscit, & suaviter ac fortiter disponens omnia curam hominis singulariter suscipit, cum illum videt omnem de se cogitationem in ipsum projecisse.

§. XXXVI.

Spes salutis nostræ in Deo ponenda.

VIr christianâ sapientiâ imbutus non solum supernæ dispositioni, quæcumque pertinent ad temporalis vitæ subsidia, committit, de crastino non cogitans, sicut præcepit Christus; sed spem quoque salutis suæ in ejus voluntate reponit, qui nunquam deserit sperantes in se. In hac spe & conformitate voluntatis suæ cum divina singulariter constitutus salutem suam cum timore, & tremore operatur, misericordiam, & iudicium Domino suo fideliter concinens, in cuius arcana irumpere, & in abyssum profundissimam iudiciorum ejus descendere nimis temerarium foret. Certum quidem est, neminem posse in hac vita absque speciali revelatione æternæ salutis securitatem habere: sed absit ab homine Christiano hæc insania, ut de illa desperet. Hoc illorum est, qui obstinatissimâ voluntate in facibus suis computrescere, & in malis perseverare decreverunt. Qui verò meminit se Christi Sanguine

Sanguine redemptum, & Baptismatis Sacramento initiatum, de bonitate Dei non diffidit; ejusque auxilium indefessus implorat, tutum habens in eo refugium, qui veniam cum lacrymis postulanti, & peccata animo contrito detestanti nunquam negavit. Hæc sunt magna, & saluberrima consilia Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, atque adeo sapienter exquisita, ut electionem nostram occultam esse voluerit, ne securitas superbiam generet, & negligentiam, & qui se existimat stare, videat ne cadat. (1 Cor. 10: 12.) Quia verò electi pauci sunt, debet vir fidelis cum paucis sanctè vivere, ut certam faciat vocationem suam, & in fine cum paucis coronari mereatur. *Angusta porta, & arcta via est, quæ avertit ad vitam; & pauci sunt, qui inveniunt eam* (Matth. 7: 13.) ut Christus Redemptor noster nos docet. Ideò per arctam viam incedendum est, semperque timendum, etiamsi bene currere videamur, quia de dono perseverantiæ nemo securus est. Non tamen animum despondere oportet, sed spes in Deo ponenda, ejusque beneplacito voluntas nostra subjicienda est in tempore, & in æternitate. At aliquis fortè dicit, incerta est mihi de me ipso voluntas Dei. Quid ergo? An tua voluntas de te ipso certa est? sanè non est. Quod si utraque incerta est, cur Divinæ potius voluntati, quam tuæ spem tuam non committis? Superbissimus, & infelicissimus est, qui fiduciam habet in se, & non in Deo; ille autem beatus est, qui confidit in Domino, cujus firma promissio est, & in quo omnes qui speraverunt non sunt confusi.

§. XXXVII.

Spiritum, & perfectionem Christiana religionis in Charitate consistere.

Quamvis per Fidem, & per Baptismum Christiani nuncupemur, & simus, sola tamen Charitas est, in qua spiritus & anima nostræ religionis consistit, & per quam Christianè vivere possumus. Sicut enim Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, Filium suum misit in mundum, ut nos redimeret Sanguine suo: ita nos debemus ipsum diligere toto corde, totis viribus, & proximum sicut nos ipsos. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior di-

lexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Hoc autem est maximum, & primum mandatum, ex quo universa lex pendet & Prophetæ. Hoc Fidei nostræ fundamentum, scire & cognoscere charitatem Dei, quia cum inimici essemus reconciliati sumus per Christum. Hic ignis est, quem ipse Redemptor noster venit mittere in terram, & nihil vult nisi ut accendatur (Luc. 12: 49.) Hic Spiritus primorum Christianorum fuit, quorum erat cor unum, & anima una: hæc veluti anima est, quæ corpus Ecclesiæ vivificat. Hanc tesseram, quæ sectatores sui à reliquis discernentur, Christus Dominus reliquit nobis cum dixit: *In hoc cognoscent omnes quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. 13: 35.) In hac Dei, & proximi dilectione Christianæ vitæ perfectio consistit, per quam anima Deo unitur. Est autem perfectio opus divinæ gratiæ, ac propterea viribus nostris niti, aut nostræ industriæ confidere non debemus, sed omnis fiducia nostra in Deo ponenda; ejusque auxilium jugiter implorandum, ut liberet nos à malo, ad quod propensi sumus, & vindicet ab hostium tentationibus, quorum fraudes & insidiæ innumerabiles sunt. Quod si aliquando labimur, & post lapsum mente concidimus, signum evidens est, quod spes nostra in nobis non in Deo posita erat. Qui enim de se diffidit, agnoscit infirmitatem suam, Deumque ferventius orat, & pugnat acacrius. Oportet autem desiderium perfectionis efficax esse & quotidie crescere, ita ut impellat ad opus, & nunquam minuatur. Non sufficit perfectionem laudare, & aliis commendare, sed manus operi admovenda est, ne ex illis simus, qui imperfectiones, & peccata ut aliena detestantur, non ut sua. Tunc verò homo perfectus erit, cum animam suam Deo exhibuerit puram, nudam, simplicem, sine malitia, sine affectu ad creaturas, & avulsam ab omni terrena delectatione.

§. XXXVIII.

De ordine Charitatis.

Ille justè & sanctè vivit, qui rerum integer læstimator, ordinem servat in dilectione, sedulo advertens, ne aliquid diligat, quod non sit diligendum, aut non diligat quod diligendum est, aut amplius diligat quod minus diligendum est, aut æquè diligat quod vel minus, vel amplius dili-

diligendum est, aut minus vel amplius quod æquè diligi debet. Ideo virtutem nihil aliud esse, quàm ordinem amoris, peccatum verò inordinationem amoris viri sapientes definiunt. Sunt quidem & alii affectus, sed omnes ex amore veluti ex fonte procedunt, & si est ordo in amore, omnes affectus ordinati sunt; si non est ordo in amore, in ipsis quoque nullus ordo sed perversitas, & perturbatio est. Non est enim virtus in hac vita, nisi ordinatè diligere quod diligendum est. Id eligere prudentia est: nullis inde averti molestiis, fortitudo est: nullis illecebris, temperantia est: nullà superbià, iustitia est. Talis est autem ordo amoris, qualis est ordo rerum: ita ut ante omnia & super omnia diligendus sit Deus, quo nihil melius, nihil sublimius nec inveniri, nec cogitari potest. Ipsum amando mores nostros corrigimus, ut puri puro adherere valeamus. Mores nostri ex eo quod diligimus dijudicantur: non enim faciunt bonos, vel malos mores, nisi boni vel mali amores. Tenet autem anima, & servat ordinem amoris, si totis viribus diligit quod supra se est, id est Deum: socias verò animas tamquam seipsam. Hæc est lex dilectionis, ut homo diligit Deum, & proximum, & seipsum. Nullum verò præceptum datum est illi de diligendo seipsum, quia nemo seipsum servato ordine rectè amat, nisi Deum diligendo, à quo vis, & modus amandi desumi debent. Sicut homines amare debemus, vel quia iusti sunt, vel ut iusti sint: ita & semetipsum amare quisque debet, aut quia iustus est, aut ut iustus sit. Qui se aliter diligit, injustè se diligit, quoniam se diligit ut sit injustus; qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. Nemo igitur se diligere debet propter se, sed propter illum, qui rerum omnium finis ultimus est, & summum bonum, cui toto affectu inhærere debemus. Nam si se diligit propter se, non se refert ad Deum, & averfus ab incommutabili bono, seipso fruatur, transgrediens regulam dilectionis divinitus constitutam. Mandatum quippe accepimus amandi Deum toto corde, totà animà, totà mente, ut omnem vitam, & intellectum, totumque affectum Divinæ dilectioni impendamus; & si quid aliud diligendum in mentem venerit, illuc referatur, quò totus amoris impetus currit. Proximum verò diligere quisque debet sicut seipsum, totam sui, & illius dilectionem in Deum referens, ut etiam proximus Deum diligit toto corde, totà animà, totà mente. Cum ergo præcurrat dilectio Dei, ita ut cætera, quæ diligenda sunt, in ipsum

confluant, ille præ omnibus, & super omnia diligendus, reliqua verò in ipso, & propter ipsum, ut amor noster ordinatus sit.

§. XXXIX.

De dilectione Proximi.

NEc Deus sine proximo, nec proximus sine Deo diligi potest: *mandatum enim habemus à Deo; ut, qui diligit Deum, diligit & fratrem suum. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* (1 Ioan. 4:20) Qui verò præcipit ut proximum diligamus, nullum hominem excipit, non vitiosum, non pauperem, non extraneum, non inimicum. Omnes sincerè amandi, cuiuscumque conditionis sint, *de corde puro, & fide non fictà, non verbo & lingua, sed opere, & veritate,* (1 Tim. 1:5. 1 Ioan. 3:18.) quia probatio dilectionis exhibitio est operis. Sicut Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, non quia aliquid in nobis dignum amore reperit, sed ob amorem, quo diligebat Deum; ita nos in Deo, & propter Deum omnes diligere debemus, ea puritate, qua nos invicem diligemus in celo, nullà habità ratione bonorum, quæ in ipsis elucet, nisi quatenus à Deo procedunt, & ad ipsum referuntur. Viri iusti tantà inter se charitate conjuncti sunt, ut, quod quisque in se non habet, hoc in alio se habere lætetur: & si quid amplius præ cæteris habeat, id in alios libentissimè effundat. Sicut per amorem, quo Deum diligimus, omnes ei adheremus, & unus cum eo spiritus efficiuntur; ita per amorem proximi omnes ad invicem unum sumus, ut bonum singulorum omnibus commune sit; & quod quisque in se non habet, in altero possideat. Sic omnia mandata servantur, sic impletur omnis iustitia. Charitas enim verissima, plenissima, & perfectissima iustitia est. Charitas inchoata, iustitia inchoata est: Charitas proveccta, proveccta iustitia; perfecta Charitas, perfecta iustitia, quæ tunc maxima est in hac vita, quando pro ipsa contemnitur.

§. XL.

Quis sit modus fraternæ dilectionis.

Modus amandi proximum duobus præceptis continetur: Alteri feceris, quæ tibi vis fieri:

fieri: Alteri ne feceris, quæ tibi fieri non vis. Serio igitur in conspectu Dei debet unusquisque examinare, quidnam sit quod ab aliis sibi fieri vel non fieri velit: & si ipse à nemine sperni, si cæteros sibi compati, suosque defectus patienter ferre & bene de se loqui optat: hæc eadem officia illis præstabit. Cordis perversi indicium est, cum aliis ea facimus, quæ pati ab illis nolumus. Verus Christi discipulus mores aliorum non disquirat, sed eorum discussionem illi committit, cui Pater dedit omne iudicium. Propria mala cognoscere satagit, & his exstirpandis incumbit. Se solum districtè iudicat, quem omnium pessimum credit. Semper animo tranquillo est, quidquid viderit vel audierit: nam si bonum illud fuerit, Deum collaudat: si malum, vertit illud in bonum, mentem ab eo avertens, & ad Deum elevans, idque pacificè absque ulla anxietate, & commotione. In corrigendis aliorum vitiis, si ipsi ex officio incumbat, vel fraternæ correctionis præceptum urgeat, zelum habet suavem, benignum, & alienæ infirmitati compatientem: contraria enim charitati est omnis acerbitas, & perturbatio. Excusat, si potest, quæ minus rectè ab aliis fiunt, & abstinere à censura: scit enim res humanas huius conditionis esse, ut nihil adeò sanctum sit, quod aliquà ex parte damnari non possit, si velit homo censuræ suæ laxare habenas, & quidquid occurrit, in deteriorem partem interpretari. Vitia sunt ubi sunt homines, à quibus summam exigere perfectionem nihil aliud est, quam sub specie zeli propriæ impatientiæ blandiri, quæ nihil inordinatum, aut molestum potest in aliis tolerare. Nunquam proficiet, qui in vita aliorum iudicanda occupatur.

§. XLI.

Quæ sit vera amicitia.

Consistit amicitia in bonorum communicatione, ex quo sequitur, ut talis futura sit, qualia sunt bona quæ sibi mutuo amici communicant. Vera autem bona nulla sunt, nisi æterna & supernaturalia, in quorum communicatione vera & stabilis amicitia fundatur. Carnalis amicitia facillimè dissolvitur, quia spiritus sensu alligari non potest: spiritualis verò non rumpitur, quamvis enim inter amicos aliqua interdum contingat irritatio, charitas Dei omnem contentionis asperitatem suâ dulcedine

vincit, & absorbet. Noxia porò est & fugienda illa amicitia, quæ personæ dilectæ mentem affigit; cuius primi motus omnino extinguendi, ut dulci quodam veneno mentem inficiant. Hæc facile deprehenditur, cum omnes cogitationes & affectus in eo qui diligitur jugiter occupantur: cum in ipso tanquam in centro quiescit cor, atque illi veluti idolo omnes actiones nostras immolamus. Neque obest, quod huiusmodi amicitia innoxia & pura videatur, nam paulatim emollit cor, ac tandem in carnem desinit. Viri probi semper maturi, graves, & compositi sunt, omnibus benigni, nemini blandi, paucis familiares. In eorum conversatione elucet modestia, prudentia, severitas, & iustitiæ rectitudo. Ipsorum vita interior est, neque foras se profertur verbis, aut exercitiis. Quia verò necessarium est, aliquando cum hominibus versari, visa & audita statim ab animo excludunt, Deoque soli adherent. Cum illis prudenter agunt, qui diversâ ambulant viâ, finemque diversum habent, ac diversa principia: quia dispares professione, dispares quoque affectu sunt; nec simul convenire queunt homo terrenus & cœlestis, neuter siquidem alterius loquelam intelligit. Sicut peste infecti sibi appropinquantes solo afflatu inficiunt, ita in carnalibus hominibus contagio quædam latet, quæ statim adstantes contaminat, nisi procul ab eis recedant. Nemo aeger curatur eo, quod sano appropinquet; sani autem si pestilentiam affectis adherent, eadem labe inficiuntur.

§. XLII.

Quæ officia amicitiam concilient.

Omnes homines naturali quodam instinctu aliis placere, & ab illis amari concupiscunt, omnemque industriam adhibent, ut diversorum sibi amicitiam concilient. Sed hæc stabilis & sincera nunquam erit, nisi Divinus amor eorum animos simul connectat. Amicitia, quæ humanis dumtaxat officiis comparatur, mercaturæ quædam species est tam diu permanens, quamdiu hinc inde aliquid utilitatis percipitur, aut expectatur. Comes & urbanitas, quam summo rigore ab amicis exigimus, ludus verborum est, & vanitas, ac mera deceptio. Etenim qui profusè & elegantius huiusmodi officia præstare solent, multa quidem spondent; sed cum aliquid ab illis petitur, tunc demum apparet, quam inanis fuerit ille verborum apparatus.

N

Nihil

Nihil in his verum, nihil solidum, nihil sincerum. Quod si homines Deum ex toto corde diligere, proximum quoque amore non ficto prosequerentur. Summa esset inter illos pax, nullae lites, nulla divisio, nulla discordia. Nemo propriae voluntati adhereret, sed soli divinae: ejus amor, ubi est, ita mentes unit, & afficit, ut unusquisque velit, quod alter vult, & omnes simul quod vult Deus. Nam cum omnia desideria nostra ad id, quod à nobis praeter ceteris diligitur, veluti ad centrum tendant: si in omnibus Dei amor dominaretur, una quoque in omnibus esset voluntas, unus amor, unio perfecta. Sed quia singuli se ipsos amant & propria commoda, (diversi sunt autem singulorum fines, & affectus) inde fit, ut nemo proximi bonum & excellentiam asstimet, si nulla ex eo utilitas ad se derivetur. Sit aliquis subtilissimus Philosophus, insignis Mathematicus, omni eruditione & virtute refertus: pauci eum diligunt; at si divitiis afluat, si prodigam manu eas effundat, omnes post eum currunt, qui nimirum scientiam & virtutem pauci diligunt, omnes pecuniam. Hinc autem bella, dissensiones, & inimicitiae oriuntur, quia unusquisque alterius bona odio habet, cum propriis commodis adversantur. Nemo seipsum amat, quatenus est homo communem habens cum ceteris humanitatem, sed solum se respicit, seque ab aliis segregat, nec cum ceteris hominibus, sed secum solummodo convenit: & quia amorem suum ultra se non extendit, ejus participes alii non sunt, nisi quatenus ad ipsum referuntur, & illi deserviunt. Haec considerans vir sapiens, quamvis scierit nihil committat, per quod juste in odium aliorum mereatur incurere: à vanis tamen mundanorum hominum amicitias abhorret: gratissima est illi solitudo, suave silentium, dulcissima cum Deo colloquia, in quo solo omne gaudium reperit, omnem jucunditatem, omnem consolationem.

§. XLIII.

Occasiones exercenda erga proximum charitatis.

Exercenda erga proximum charitatis nunquam desunt occasiones. Tot enim sunt hominum miseriae, aut corporales aut spirituales, ut vix possimus vel gressum movere, vel oculos vertere, quin multi occurrant ope nostra indigentes. Et primo quidem auxilio, & orationibus nostris indigentes. Et primo quidem auxilio & orationibus nostris indigent viri justi, ut Deo largiente in justitia perseverent; cum plura magnorum virorum habeamus exempla, qui levissima tentatione seducti à gratia Dei, & à spe vitae aeternae miserabili ruinam exciderunt. Tanta est naturae lapsae fragilitas, tanta rabies daemonis, tanta mundi corruptela, ut nemo securus esse queat. Egent deinde operam & subsidio nostro, qui peccati nexibus sunt irretiti, pro quibus orandum, ne computrescant in saeculis suis: neque enim excitari, & surgere suis viribus possunt, nisi respiciens de excelsis caelorum habitaculo omnipotens Deus manum porrigat adjuvicem. Eodem malo premuntur omnes infideles, quorum innumerabilis turba quotidie ad inferna descendit. Miserae vero corporales infinitae sunt. Multi fame, siti, nuditate, aere alieno, litibus, infirmitatibus vexantur. Alii inimicitias, persecutionibus, calumniis, amissione bonorum, carcere, captivitate, aliisque calamitatibus torquentur. Nec minor illorum miseria est, qui inter spem & metum cum morte luctantur, in formidabili momento positi, à quopendat aeternitas. In maxima denique necessitate versantur animae defunctorum, quae acerbissimis poenis cruciantur, quorum tota spes in viventium suffragiis sita est. Ad hos omnes charitatis nostrae & misericordiae actus, quantum Deus dederit, extendendi sunt, elemosynis, consilio, orationibus, aliisque remediis, & officiis salutaribus. Christus sibi accepta refert quae illis impendimus beneficia, & de his in novissimo die copiosam nobis mercedem reddet.

§. XLIV.

Amandos esse inimicos.

Heroica virtus, & Evangelicae legis perfectio est dilectio inimicorum, quam Christus promulgavit dicens: Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: orate pro persecutibus, & calumniantibus vos: ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est, qui solem suum viri facit super bonos & malos, & pluit super justos, & injustos (Matth. 5: 44.) Durum hoc edictum carni, & sanguini, ac propterea legislator mentes erigit ad caelestia, ut sitis, inquit, filii Patris vestri, qui in caelis est: ut nimirum carnali nativitate posthabita, secundum illam vivamus, quam in Christo regenerati sumus. Exigit autem non solum ut diligamus inimicos, sed ut illis insuper beneficia impendamus, bene semper de illis & sentiamus, & loquamur, & pro ipsiis oremus, alioquin nec Pater noster dimittet

mittet nobis peccata nostra, ut idem Dominus comminatus est (Matth. 6: 15.) Apostolus quoque ait, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi.* Tum sequitur, *noli vinci à malo, sed vince in bono malum* (Rom. 12: 20.) Ne vincamur ab hominibus, non est in nostra potestate: sed ne vincamur à malo; id in nobis positum est. A malo autem vincitur, qui mala sibi inferentes odio habet: vincit in bono malum, qui eos sincerè, & ex corde tamquam insignes benefactores diligit: & si in mala incidant, eis compatitur, eorumque necessitatibus gaudenter & liberaliter succurrit. Hanc veritatem charitatis facilis persuadet, quàm omnia sapientum argumenta. Non igitur timenda sunt mala, quæ verbis vel factis inferre nobis homines possunt; sed illa potius timenda, quæ ipsi nobis irrogamus odio erga illos, impatientiâ, & appetitu vindictæ. Sola charitas nos invincibiles, & omni malo superiores facit. *Aqua multæ adversitatum & persecutionum non poterunt extinguere charitatem, nec flamina obruent illam* (Cant. 8: 7.) Magnum autem incendium oportet esse, quod inundationibus aquarum resistit.

§. XLV.

Verum bonum amandum.

DEUS nobis summum bonum est, quem jubemur diligere toto corde, totâ mente, totis viribus: & huc omnino tendendum est, nec aliud ultra quarendum: huc omnia consilia nostrâ referenda sunt. Amor enim summi boni omnem in se servitutem complectitur: temperantia siquidem amor est, hominem in Deo integrum & incorruptum servans: fortitudo est amor constanter omnia perferens propter Deum: justitia est amor Deo soli serviens, & cæteris, quæ sub Deo sunt, bene imperans; prudentia denique amor est ea bene discernens, quibus adjuvatur, ut ad Deum pergat, ab iis quæ illum impedire possunt. Ipsum verò summum bonum non intuitu mercedis, aut proprii commodi; sed propter se amari debet, propter suam bonitatem, quâ nihil melius esse potest, cum sit infinita, & finis omnium. Ideo perfectus Dei amor esse censetur, cum omnia bona propter ipsam amantur, à quo & per quem sunt bona: cum amatur sine modo, ita ut voluntas, licet non dæquet, saltem attingat, quantum fieri potest, summam ejus & immensam bonitatem, nullum modum vel termi-

num ponens in ejus dilectione: cum denique amatur super omnia, quia omne aliud bonum divinæ bonitati comparatû quasi nihilum reputatur. Summoperè autem cavendum est, ne sensibilem bonorum usu & consuetudine voluntatis, vigor & energis in Dei amore sensim dissolvatur. Etenim ad æterna & intelligibilia, quia a sensibus remota sunt, tardiores sunt affectus: ad sensibilia autem incitatiores, tamen illa pluris æstimantur. Deinde natura seipsam querit, & cum vaserrima sit, tot fraudes, ut nos decipiat, torque recessus in quibus lateat, commiscitur; ut vix possimus laqueos ejus evitare. Sicut vas plenum accipere nequit quod non habet, nisi prius effundat, quod habet: sic malus mundi amor à nobis excludi debet, ut bono Dei amore repleamur. *Nolite diligere mundum*, inquit Apostolus, quem diligebat *JESUS, neque ea, quæ in mundo sunt* (1 Jo. 2: 15.) quibus verbis prohibemur non ita diligere ista, quæ fecit Deus, ut Creatoris obliviscamur. Pulchra videntur ista, sed quanto pulchrior est, qui fecit illa? Ista nobis tradidit Deus, ut iis propter ipsum utamur, ipso autem fruamur. Qui extra Deum bonum suum querit, nunquam inveniet. Qui verò Deum super omnia diligit, ab ipso quoque diligitur: & si ipse nos diligit, quid boni poterit nobis deesse? Porro ipse semper nos diliget, si ab ejus amore nunquam cessemus.

§. XLVI.

Amor Dei in quo consistat.

IN hoc præcipuè Dei amor elucet, cum multa pro illo gaudenti animo patimur. Amare enim est pati, & magis amat, qui magis patitur. Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine *JESU* contumeliam pati. Affectus teneri erga Deum, atque inde profiliens lacrymæ naturæ effectus sunt, quæ ad affectus proclivior est. Veræ virtutes, & solida gaudia ab amore practico, & obedienciali oriuntur. Qui enim amat, propenso animo, & summâ jucunditate, illi, quem amat, in omnibus obsequitur, non timore pœnæ, sed amore justitiæ: & si quid grave, vel durum sensibus illi præcipitur, hoc amor levissimum, & gratissimum reddit. Nec aliam ob causam Scriptura testatur (1 Ioan. 5: 3.) præcepta Domini
N 2 gravia

gravia non esse, nisi ut anima, cui gravia videntur, intelligat se nondum perfecte amare, & à Deo gratiam petat, quæ levia & suavia fiant. Laborant in custodiendis Dei præceptis, qui solo timore quæ iusta sint operantur: sed perfecta *charitas foras mittit timorem* (1 Ioan. 4: 18.) & levem facit sarcinam legis non solum non prementem, sed instar pennarum in excelsa sublevantem. Servus, qui diligit Dominum suum, ejus præceptis libentissime obtemperat, & quo gravius est ac difficilius, quod jubetur, eo libentius illud exequitur, etiamsi durissimi labores sustinendi sint, quia nimirum nihil grave, nihil durum amanti videtur. At servus nequam, qui dominum non amat, sed timet, ipsius mandata parvipendit, variisque coloribus & integumentis à præstandis domino obsequiis se subtrahere satagit, & ejus iustiones eludere. Sic verò Dei amore carere convincitur, qui humanis ratiocinationibus à legis obligatione eximere se studet, laxiores quærens opiniones, & magistros prurientes auribus, qui, ut noxiæ libertati faveant, mandata Dei & Ecclesiæ tot limitationibus convellunt, ut vix remaneat præcepto locus. Vivunt itaque homines non sicut oportet, sed sicut volunt; quia tot jam sunt de humanis actibus opiniones, ut ferè liceat quidquid lubet. Ante horrendum Tribunal Christi non ex placitis hominum, sed ex lege Dei & ex veritate judicabimur. Ibi nulla opinio erit, sed nuda veritas. Scio quidem, non omnem probabilitatem damnandam esse; sed vereor, ne, quod multis probabile videtur, falsum omnino in extremo iudicio inveniatur: vereor, ne nimia opinandi libertas multos ducat in perditionem. Hæc autem non intelligit, nisi qui Deum diligit ferventi amore, semperque parato ad obediendum ei: anima enim per charitatem se totam transfundit in Deum quem amat, sitque ex ipso & anima unus spiritus, una voluntas, sicut dicit Scriptura: *Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo* (1 Ioan. 4: 16.) Ab hac unione verum gaudium procedit, quo anima ineffabili jucunditate perficitur, bonum illud possidens quod amat; atque illi ejusque mandatis ac nutibus firmiter adhæret: quia ab ipso, per ipsum, & in ipso omnia sunt quæ possunt desiderari. Hoc autem indicio cognoscet homo se Deo adhære, & unitum esse, cum omne ipsius studium, omne desiderium, omnis conatus, quidquid sperat, quidquid videt, quidquid loquitur, quidquid intelligit, Deus est.

§. XLVII.

Quis sit modus perfecti amoris.

INnatum est omnibus hominibus scientiæ desiderium, & quo plura quisque cognoscit, eo amplius scientiæ appetitus crescit: cumque ad illud fastigium pervenerit, ut se omnia scire atque altissima de Deo se percepisse arbitretur: summâ lætitiâ & voluptate perfunditur, & scientiam amat tamquam rem optimam, quæ tantæ lætitiæ causa est: atque inde fit, ut ipsam cognitionem magis amet, quam illud, quod cognoscit. Sic Philosophi, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, seipsos suamque scientiam amantes, non Deum. Simili modo inter Christianos multi sunt, qui scientiam de Deo, ejusque amorem pluris æstimant, & magis amant, quam ipsum Deum, & ejus beneplacitum. Difficile quidem est speculum affabrè factum intueri, quin homo seipsum in eo videat: sed cum Deum quasi speculum lucidissimum contemplamur, licet fieri nequeat, quin & nos ipsos in illo, qui videt omnia, videamus; in amore tamen divini pulchritudinis & bonitatis persistendum est, nullâ habitâ ratione ipsius visionis, & delectationis, quæ ex ea emanat. Alioquin nos ipsos amamus, cum maximè credimus Deum amare. Deus spiritus est, & actus purissimus, ipsumque oportet in spiritu & veritate adorare, & diligere; quod tunc rectè & purè fit, cum ipsum singulariter diligimus propter se, suamque summam bonitatem, nullo modo ad nos ipsos, nostraque commoda & delectationem respicientes.

§. XLVIII.

Scientiam practicam & experimentalem magis conferre ad amorem, quam speculativam.

SIcut rusticus omnis doctrinæ & literarum seipsum, qui solem quotidie cernit, ejusque luce & calore fruitur, lumen intensius diligit, quam cæcus multâ scientiâ præditus, qui de luce ejusque causis & effectibus plura didicerit ex placitis Philosophorum: ita Deum magis diligit simplex, & pius homo ex cognitione practicâ fidei, quam subtilissimus Theologus ex sola speculatione. Sicut etiam vir doctus & eruditus in regio-

ne septentrionali, in qua nullæ sunt vites, & nemo vinum bibit, de vineæ culturâ, deque vini potu, ejusque effectibus & proprietatibus copiosè poterit & acutè disserere: sed quia vinum nunquam gustavit, practicè nesciet quid sit vinum, quomodo lætificet cor hominis, quomodo inebriet; nec eam vini noticiam aliquando affectur, quam rusticanus vinitor habet, qui vinum quotidie bibit: ita planè contingit, ut aliquis de plebe, qui nec legere quidem noverit, aliud de Deo rebusque divinis scientiâ experimentalî loquatur, quam vir magni nominis, qui totum vitæ suæ tempus in studiis Theologicis consumpsit. Experientia siquidem speculationem, amor scientiam excedit; multoque faciliùs pervenitur ad Deum affectu, quam cognitione. Omnes igitur animæ vires affectui potius & orationi, quam doctrinæ applicare oportet, si ardentissimum Dei amorem citiùs consequi desideramus. Amore potius quam scientiâ sublimiorem Dei noticiam comparamus, quia amor ipse notitia est, & amando vehementiùs in contemplatione desigimur, per quam clariùs atque splendidiùs eum intuemur. Ipsum amando minùs laboramus, illi magis obsequimur: nam cognitio, quam de illo consequi possumus, in hoc exilio certis & angustiis limitibus conclusa est; amare autem possumus quantum volumus, quantum scilicet ipse dederit, qui sine modo amari desiderat; nec ullus amori terminus præfixus est. Plerique tamen stulto errore decepti malunt semper querendo numquam Deum invenire, quam amando possidere.

S. XLIX.

Veram Sanctitatem in amore Dei consistere.

Mandatum habemus à Deo ut simus sancti: ait enim, *sancti eritis, quoniam ego sanctus sum (Levit. 11: 45.)* Est autem sanctitas ab omni labe libera, & omninò perfectâ, & omni ex parte immaculata puritas. Sic enim res omnes ex missione pejoris & inferioris sordes contrahunt, & polluuntur, ut argentum ex missione plumbi, vestis aspersione lutî: ita anima impura fit & immunda, cum rebus infimis adhæret, nec prorsus pura ac sancta esse potest, nisi à cunctis rebus creatis avulsa sit. Consistit igitur sanctitas in omnimoda puritate, & in immobili cum Deo unione, quæ arctissimo amoris nexu perficitur; cum expurgata anima ab omni rubigine terrenorum affectuum, cunctisque rebus celsior eam ju-

stitiæ perfectionem adeptâ est, ut verè & securè audeat dicere cum Apostolo, *Quis me separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura aliâ poterit me separare à charitate Dei, quæ est in CHRISTO JESU Domino nostro, (Rom. 8: 35.)* Jejunia, eleemosynæ, castigatio carnis, usus Sacramentorum, & aliæ ejusdem generis exercitationes ad consequendam sanctitatem plurimùm valent, sed sine charitate nihil profunt, quamvis in cibos pauperum omnes facultates distribuantur, & proprium corpus igni tradatur, ut docet Apostolus (1 Cor. 13: 3.) Potest etiam in aliis virtutibus aliquando dispensatio locum habere, quoniam infirmi à jejunio, pauperes à danda eleemosyna, debiles à corporis afflictatione sæpè eximuntur; at à præcepto charitatis, quæ omnium præceptorum finis est, & Christianæ legis plenitudo, nemo immunis est, nemo quacumque cogente vi, sive necessitate aut impediri, aut excusari potest, quin Deum amet, & ad eum jugiter aspiret. Paupertas, ægrotudo, & alia impedimenta, quæ cæterarum virtutum exercitationi obicem ponunt, amori pabulum subministrant. Intus est dilectio, in corde, in voluntate; & quod à nobis super omnia requirit Deus, in nobis ipsis collocavit. Hoc est illud unum, quod solum est necessarium, & solum sufficit, ut sancti simus. Hoc maximum, & præcipuum mandatum cæteris suavius & facilius: quid enim jucundius, quam amare? & quis est, qui audeat dicere, non possum amare? Qui verò Deum amat, qui unus est, is omnia amat in uno, & unum in omnibus: & si aliquid aliter amat, quàm in uno & propter unum, is Deum non amat, quia aliquid amat, quod Deus non est. Deo nihil superius est, nihil æquale: ideò mens ab illo averti nequit, nisi ad inferiora, & sensibilia convertatur, à quibus elevari numquam poterit, nisi à terrenis emergens, quæ pondus animæ sunt, iterum revertatur ad illum, à quo infeliciter recesserat. Ut igitur sancti simus, necessarium est à nobis ipsis recedere, & ab omnibus, quæ extra Deum sunt, & ad illud principium regredi, à quo profuimus, totâque virtute illi adherere: nam ibi unum cum uno erimus, una vita, unus spiritus, una felicitas.

S. L.

Multi sunt vocati, pauci electi.

Nullus acrior stimulus pravis moribus corrigendis, vitæque nostræ ad normam Euangelii instituendæ quam illa horribilis, & tremenda sententia, *Multi sunt vocati, pauci verò electi* (Matth. 20: 16.) si tamen ejus sensum intimè penetremus. Nemo enim scit, an illâ vocatione sit vocatus, quâ secundum propositum illi vocati sunt de quibus scriptum est, *Quos vocavit illos & justificavit: quos autem justificavit illos & glorificavit* (Rom. 8: 30.) Nemo scit, utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta (Eccel. 9: 1.) Nemo scit, an ita vocatus fuerit, ut in vocatione sua usque ad finem perseveret. Ad quod profundum secretum cum pervenisset Apostolus, quasi quodam ipsius altitudinis horrore percussus exclamavit, *O altitudo divinarum sapientiæ, & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus & investigabiles viæ ejus* (Rom. 11: 33.) In tanto igitur salutis discrimine, in tanta perseverantiæ incertitudine, continuo horrore concuti debet omnis Christianus, satagens cum timore & tremore certam facere vocationem suam, ut in fide vivens, quæ per dilectionem operatur, bonis operibus ostendat se ad illorum exiguum, & beatissimum numerum pertinere, quos misericorditer elegit Deus ante mundi constitutionem. Exiguum verò esse numerum electorum, & multò minorem quàm sit numerus reproborum, etiam si de solis orthodoxæ fidei cultoribus, exclusis parvulis, qui ante usum rationis obeunt, sermo sit; infallibili scripturarum testimonio multisque indicis, & rationibus, atque ipsâ experientiâ evincitur. Nam idè discipulos suos admonuit Christus multi laboris esse, & extremæ difficultatis viam salutis ingredi, ad quam non nisi per angustam portam patet accessus. *Intrate, inquit, per angustam portam: quia lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Tum quasi admirans subdit: Quàm angusta porta, & arcta via est, quæ ducet ad vitam: & pauci sunt, qui inveniunt eam!* (Matth. 7: 13.) Interrogatus etiam apud Lucam, *si pauci sunt, qui salvantur:* respondit: *Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, querent intrare, & non poterunt* (Luc. 13: 23.) Rex David cum quæssisset à Domino,

Quis habitabit in tabernaculo tuo? (Psalm. 14.) Spiritu sancto responsum suggerente ait, *Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam:* Item in alio Psalmo, *Quis ascendet in montem Domini? Innocens manibus, & mundo corde.* (Psalm. 23.) *Quis autem potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?* (Prov. 20: 9.) Aut quis audebit asseverare se innocentem esse, & omni maculâ carere? Dicit Christus, *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* (Matth. 10: 38.) At Christi crucem quàm pauci amplectuntur? Audiamus Apostolum, *Omnes querunt quæ sua sunt, non quæ JESU CHRISTI* (Philip. 2: 21.) Qui autem Christum non querunt, reprobi sunt. Rursùm ait Redemptor noster: *Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum* (Matth. 18: 3.) Hoc verò si expenderit humana superbia, invenit absque dubio paucissimos esse, qui per humilitatem & simplicitatem in naturam puerorum reverti studeant. Testatur Apostolus, eos, qui secundum propositum vocati sunt Sancti, prædestinatos à Deo fuisse, ut conformes fierent imagini Filii sui (Rom. 8: 29.) At quis est qui possit gloriari, vitam suam vitæ Christi conformem esse? Quis est qui cum ipso patitur, ut simul possit glorificari? Omnibus dictum est, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata* (Matth. 19: 17.) *Omnes autem declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum* (Psalm. 13: 3.) Regnum cælorum vim pati, & violentos illud rapere cælorum rex testatus est (Matth. 11: 12.) violentum verò cum sit contra naturam, in paucis contingit, unde fit, ut pauci omnino sint, qui vim sibi inferre velint, & illud regnum futurum à sensibus abstractum, & solo fidei lumine obscure cognitum bono sensibili, & præsentî præferre. Quod si stellæ non sunt mundæ in conspectu Dei, quales erunt homines terræ affixi, & in densa seculi nocte viventes? Si omnes justitiæ nostræ sordidissimæ sunt, ut ait Propheta, quales erunt injustitiæ, & iniquitates? (Isai. 64: 6.) *Si justus vix salvabitur, impius & peccator ubi parvum?* (1 Petr. 4: 18.) In arca Noë pauci id est octo animæ salvæ factæ sunt, reliqua omnium hominum innumerabilis multitudo aquis diluvii interiit. Ex incendio infamium civitatem Loth solus cum uxore & duabus puellis evasit, cæteri omnes ulticibus flammis consumpti sunt. Ex sexcentis ferè millibus Judæorum, qui egressi sunt de Ægypto, duo soli, Caleb & Josue in terram promissionis introie-

trouerunt. Hæc autem in figura contingebant illis, ad ostendendum quàm sit exiguus numerus electorum comparatione reproborum. Confirmari idem potest ex paucitate eorum, qui ex hac vita verè contriti decedunt: quamvis enim multi videantur hominibus bene mori; dolor tamen de peccatis ex metu mortis procedens ad veram poenitentiam difficillimè peringit. Nam quomodo poterit bonam vitam inchoare peccator, cum ad ejus finem pervenit? Quomodo poterit super omnia mala detestari peccata, suasque delicias abominari, quas totius vitæ decursu inensissimè adamavit? Quomodo ex animo poenitentiam amplecti, à qua semper abhorruit? Quomodo statuet efficaci decreto ea deserere, si vita supersit, quibus inveterato usu assuevit? Quomodo intellectus inter morbi, & mortis angores res supernaturales à sensibus remotas meditabitur, de quibus integris viribus aut numquam, aut non nisi obiter cogitavit? Quomodo vincet contrariis actibus antea vitæ consuetudinem in tantis aegritudinibus, temporis, & tentationum angustiis? Experièntiã didicimus, vix aliquem reperiri, qui cessante periculo in proposito permanerit. Redcunt omnes ad assuetã, & eorum, quæ metu mortis vel amicorum exhortationibus, aut humanã prudentiã agere decreverunt, statim obliviscuntur: cum præsertim ne no ferè sit, qui etiam in extremis constitutus spem vitæ omnino abiciat, quã fraude multos decipit, & perdit demon. Accedunt languor animæ exire de corpore trepidantis, & omnium facultatum deperditæ vi-

res, quæ vix hominem sui compotem esse sinunt, adeo ut adstantium verba actus virtutum suggerentium aut nullo modo audiat, aut sonum dumtaxat vocis sine sensu percipiat. Bene quidem de illorum salute sperare licet, qui sub exitu vitæ signa dederunt poenitentia; sed in his nulla securitas est, cujus rei luculentum exemplum Rex Antiochus præbuit. (2 Mach. 9.) Cum enim ad extrema devenisset, sub potenti manu Dei humiliavit se orans, & promittens illata Judæis damna resarcire, templum exornare, spondens insuper se de suis redditibus pertinentes ad sacrificia sumptus præstiturum, & abnegato ethnicismo se Judæum futurum, omnemque terram perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem. Quis poterat à peccatore plura, & certiora poenitentia; signa exigere? Et hic tamen veniam non meruit, sicut dicit Scriptura, *Orabat scelestus Deum, à quo non esset misericordiam consecutus*, quia nimirum ejus poenitentia ex metu mortis procedens sincera non fuit. Quis hæc considerans non contremiscit? Quis inter tot difficultates, & discrimina certam sibi salutem audebit polliceri? Quis non trepidabit neficiens an amore, vel odio dignus sit? Quia igitur pauci sunt electi, & fortassis multo pauciores quàm putamus, à multitudine recedendum est, & cum paucis sanctis, electis, & innocentibus vivendum, ut quisque possit vitã peractã, testimonium sibi perhibente conscientia, iusto iudici Deo dicere: redde mihi mercedem, quam promissisti quia feci quod iussisti.

Index Partis Primæ de vita Christiana, ejusque fine, & officiis.

- §. 1. **D**E tribus generibus Christianorum. Pag. 47
 §. 2. Tertium genus Christianorum describitur. ib.
 §. 3. Peccatum originale causam esse omnium malorum. 48
 §. 4. Occasio, & scopus hujus Libelli. 49
 §. 5. Cur vitæ Christianæ documenta multi discunt, pauci exequuntur. ibid.
 §. 6. Regulas Evangelicæ perfectionis non solis Religiosis sed omnibus Christianis traditas esse. 50
 §. 7. Hujus Libelli utilitas, & exhortatio ad perfectionem. ibid.
 §. 8. Quam necessaria sit Christiano ultimi finis consideratio. 51
 §. 9. Cum omnes velint esse beati, cur non omnes beati sint. ibid.
 §. 10. Omnia ad Deum referenda esse purã intentione. 52
 §. 11. Unde proveniat, quod plerique à fine aberrant. ib.
 §. 12. Decipimur specie recti. 53
 §. 13. Humana vitæ cursus, & perversitas. ibid.

- §. 14. Via recta ad finem est, ut quisque suam seret crucem. 54
 §. 15. Conditiones ultimi finis, & cur ab illo plerique aberrant. ibid.
 §. 16. Alia assignatur causa, ob quam multi ultimum finem non assequuntur. 55
 §. 17. Filiis Dei sumus, & ejus spiritu vivendum nobis est. 56
 §. 18. Iustus ex fide vivit. ibid.
 §. 19. Fundamentum vitæ Christianæ abnegatio sui, renemque omnium abdicatio. 57
 §. 20. Insania hominum qui sponte damnari volunt. ibid.
 §. 21. Character veri Christiani. 58
 §. 22. Quomodo debeat Christianus opera sua perficere. 59
 §. 23. Debent bona opera propria vocationi convenire. ibid.
 §. 24. Quomodo Christianis vivendum sit. ibid.
 §. 25. Opera

§. 25. Opera exteriora spiritu interiori animanda.	60	§. 9. De bona, & mala delectatione, & de illorum in-	78
§. 26. Operum perfectio unde orisatur.	ibid.	felicitate, qui propositero fine virtutem colunt.	
§. 27. Præsentia Dei utilitas.	61	§. 10. Opinio virtutis.	79
§. 28. Cur difficilis videatur sanctorum imitatio.	ibid.	§. 11. Scientiam salutis plerique contemunt.	ibid.
§. 29. Omnis ad gloriam Dei referenda.	62	§. 12. Damna propria voluntatis.	80
§. 30. Radix omnium malorum est amor sui.	ibid.	§. 13. Utilitas solitudinis.	ibid.
§. 31. Amor sui Babylonem edificavit.	63	§. 14. Quantum noceant divitiæ, & quomodo illa-	
§. 32. Omnes seipsos querunt etiam in rebus sanctis.	ib.	rum amorem compescere oporteat.	81
§. 33. Qua scire debeat omnis Christianus.	64	§. 15. De usu divitiarum.	82
§. 34. Interioris, & exterioris hominis differentia.	ibid.	§. 16. Qui sunt pauperes spiritu.	ibid.
§. 35. Quam perniciosum sit falsas rerum ideas mente		§. 17. Quæ, & qualis sit obligatio faciendæ eleemo-	
concipere.	65	synam.	83
§. 36. Tria Christiano necessaria, ut sibi attendat, ut		§. 18. Patientia necessitas.	84
tempus bene expendat, ut recte utatur Sacramentis.		§. 19. Adversitates exercenda virtutis occasio sunt.	85
	ibid.	§. 20. Patienter ferenda quæ quotidie occurrunt.	ib.
§. 37. Pœnitentiam omnibus Christianis necessariam		§. 21. Gaudendum in tribulationibus.	86
esse.	66	§. 22. Toleranda detractioes.	ibid.
§. 38. Signa, & fructus veræ pœnitentiæ.	67	§. 23. Tam propria quàm aliena mala æquanimiter	
§. 39. Peccata leviora, & vitia quomodo corrigi,		ferenda.	87
& exitu pari debeant.	ibid.	§. 24. Remedia impatienciæ.	88
§. 40. Viros Ecclesiasticos & Religiosos strictius te-		§. 25. Propria Christianorum virtus humilitas.	ib.
neri ad perfectionem.	68	§. 26. Homo pro superbiâ à Deo recessit, & ad illum	
§. 41. Religiosi suæ vocatiõis immemores describun-		per humilitatem redire debet.	89
tur.	ibid.	§. 27. Character superbi.	90
§. 42. Oportere religiosum à mundo alienum esse.	69	§. 28. Incitamenta humilitatis.	ib.
§. 43. Arguuntur qui regimen animarum ambiunt.		§. 29. Nihil boni esse in homine, qui caret humilitate.	91
	ibid.	§. 30. Qui verè est humilis sibi ipsi intentus, alios non	
§. 44. Omnibus Christianis necessariam esse orationem.		judicat.	ibid.
	70	§. 31. Veri humilis descriptio.	92
§. 45. Quæ dispositio ad orandum requiratur.	ib.	§. 32. Oportere humanam voluntatem Divinæ subdi-	
§. 46. Cur multi ex oratione nihil proficiant.	71	tam & conformem esse.	ibid.
§. 47. Nunquam studium orationis omittendum.	ib.	§. 33. Omnia de manu Dei accipienda.	93
§. 48. Conditiones bonæ orationis.	ib.	§. 34. Divinæ providentiæ in omnibus acquiescendum.	ibid.
§. 49. Gratia & modus orationis duplex.	72	§. 35. Solum Dei bene placitum optandum est.	94
§. 50. Fons omnium bonorum est oratio.	ib.	§. 36. Spes salutis nostræ in Deo ponenda.	ibid.

PARS SECUNDA.

De moderandis animi affectionibus, & de studio virtutum.

§. 1. Quæ vitanda veritas fugienda vanitas.	73	§. 44. Amandos esse inimicos.	ibid.
§. 2. Quanti momenti sit ad Christianam perfe-		§. 45. Verum bonum amandum.	99
ctionem nihil, vel minimum negligere.	74	§. 46. Amor Dei in quo consistat.	ibid.
§. 3. Omnibus Christianis necessaria crux, & abne-		§. 47. Quis sit modus perfecti amoris.	100
gatio.	ibid.	§. 48. Scientiam practicam, & experimentalem magis	
§. 4. Fundamentum vitæ Christianæ est abnegatio.	75	conferre ad amorem, quàm speculativam.	ibid.
§. 5. Quomodo adversus vitia & pravas affectiones		§. 49. Veram sanctitatem in amore Dei consistere.	101
pugnare oporteat.	ibid.	§. 50. Multi sunt vocati, pauci electi.	102
§. 6. De sensuum exteriorum moderatione.	76		
§. 7. De pugna adversus gulam, & carnem.	77		
§. 8. De malis linguæ, & de bono silentii.	ibid.		